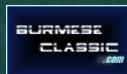

စာပေဗိမာန်စာမူဆုရ

အာဆီယံရိုးရာ
စာပေညွှန်ပေါင်း
ကြီး
ဒေါက်တာညွှန်ရွှေ
ကြီး

၉၁

မာတိကာ

စဉ် အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

အမှာစာ

၁။	ဘုရားရှင်ဒါရုဆလမ်နိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ	၁
၂။	အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ	၁၁
၃။	မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ	၁၉
၄။	ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ	၂၉
၅။	စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ	၉၆
၆။	ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ	၁၂၃

အမှာစာ

ဤဘာသာပြန်စာအုပ်မှာ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပြန်ကြားရေးကော်မတီမှ ထုတ်ဝေခဲ့သော အာဆီယံရိုးရာစာပေညွှန်ပေါင်း (ASEAN Folk Literature An Anthology) စာအုပ်မှ နိုင်ငံအလိုက် ရိုးရာစာပေသမိုင်း ကြောင်းများကို မိတ်ဆက်နိဒါန်းအဖြစ် ရေးသားသော ဆောင်းပါးများကို မြန်မာဘာသာဖြင့် စုပေါင်းဖော်ပြခြင်းဖြစ်ပါ သည်။

အထက်ပါ စာအုပ်ကို ထုတ်ဝေစဉ်က အာဆီယံနိုင်ငံများ အဖွဲ့ဝင် CLMV ဟု အတိုကောက် ခေါ်ဝေါ်ကြသော ကမ္ဘော ဇီးယား၊ လာအို၊ မြန်မာနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့ မပါဝင်ကြသေး ပါ။ နိုင်ငံစုံ (၁၀) နိုင်ငံ၏ ရိုးရာကျေးလက်စာပေများပါဝင် သော စာတစ်အုပ်ကို ယခုအခါ အာဆီယံအဖွဲ့အတွက် လာအို နိုင်ငံမှ ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေရန် စီစဉ်လျက်ရှိသည်ဟု သိရပါသည်။

ဤစာအုပ်ပါ ဘာသာပြန် ဆောင်းပါး (၆) ပုဒ်မှာ စာပေ ဝိမာန်ဘာသာပြန်ပြိုင်ပွဲတွင် အာဆီယံနိုင်ငံအချင်းချင်း

ယဉ်ကျေးမှုရေးရာ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ရေး အလို့ငှာ အထက်ပါ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစာအုပ်မှ ထုတ်နုတ်၍ ဘာသာပြန်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်သည် ၂၀၀၅ ခုနှစ်အတွက် စာပေဗိမာန်စာမူဆုရ စာမူကို စာပေဗိမာန်မှ တည်းဖြတ်၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံ ယဉ်ကျေးမှုချင်း နီးစပ်ဆက်နွယ်၍ သော အာရှဒေသကြီးမှ အာဆီယံနိုင်ငံများအတွင်း ချစ်ကြည်ရင်းနှီးရေးအတွက် လေ့လာလိုသူ စာပေပရိသတ်များ ဗဟုသုတပွားနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ယုံကြည်ပါသည်။

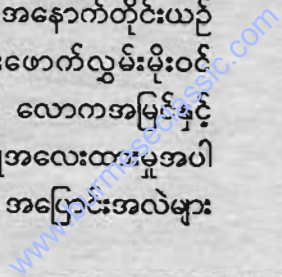
စာပေဗိမာန်

ပုံနှိပ်ရေးနှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်း

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ် နိုင်ငံ၏ရိုးရာစာပေ

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်သည် နိုင်ငံတစ်ခုအနေဖြင့် မလေး၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယလူမျိုးအချို့နှင့် အခြားလူမျိုးများပါဝင်ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ မလေးလူမျိုးများသည် များသောအားဖြင့်ရာကယတ်ဂျာတီ (Rakyat Jati) သို့မဟုတ် မူလတိုင်းရင်းနွယ်ဖွား၊ အတည်တကျ မှီတင်းနေထိုင်သူများဖြစ်ကြပြီး လက်အောက်ခံလူမျိုးအုပ်စုငယ် ခုနှစ်ခုအဖြစ် (ဘရူနိုင်းနိုင်ငံ၏ ၁၉၅၉ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေအရ) ဘရူနိုင်းမလေး၊ ကီဒယန် (Kedayan)၊ တုတောင်း (Tutong)၊ ဘီလိတ် (Belait)၊ ဒုဆန်း (Dusun)၊ မုရူတ် (Murut) နှင့် ဘီဆယ (Bisaya) တို့ပါဝင်သည်။ ဤစာအုပ်အတွက် ရည်ရွယ်၍ အဓိကရွေးချယ်၊ စုဆောင်းထားသော ရိုးရာရသစာပေသည် ရာကယတ်ဂျာတီ (Rakyat Jati) လူမျိုးတို့၏ စာပေများဖြစ်သည်။

ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းနှင့် အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုအတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ထိုးဖောက်လွှမ်းမိုးဝင်ရောက်လာခြင်းသည် မလေးလူမျိုးတို့၏ လောကအမြင်နှင့် ရိုးရာမိရိုးဖလာအစဉ်အလာအပေါ် စံပြုအလေးထားမှုအပါအဝင် မလေးလူမျိုးတို့၏နေထိုင်မှုဘဝကို အပြောင်းအလဲများ

၂

ဒေါက်တာ ညွှန်ပေါင်း

ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ရိုးရာစဉ်လာ မပျက်နေထိုင်သည့် ဘဝလမ်းကြောင်းအချို့ကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခြင်းအပေါ် များစွာအလေးထားထည့်သွင်းစဉ်းစားရာ၌ အနုပညာရပ်များကို တန်ဖိုးထားမှုတွင်၊ အထူးသဖြင့် ရှေးရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသော အယူဓလေ့ထုံးတမ်းတို့၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည့် ရိုးရာစာပေလည်းအပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံရှိ မလေးလူမျိုးများသည် အင်ဒိုနီးရှား၊ စင်ကာပူနှင့် ဖိလစ်ပိုင်တို့တွင်နေထိုင်သော ညီအစ်ကိုတော်မလေးလူမျိုးများကဲ့သို့ပင်၊ အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့်စကား၊ အထူးသဖြင့် ရိုးရာပုံပြင်များပေါ်ကြွယ်ဝသည်။ လက်အောက်ခံလူမျိုးနွယ်အုပ်စု သို့မဟုတ် ပူအတ် (Puak) တိုင်းတွင် ကိုယ်ပိုင်ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ် ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များ၊ မျိုးဆက်တစ်ခုမှ တစ်ခုသို့လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ဒဏ္ဍာရီရိုးရာဇာတ်လမ်းများ၊ ရိုးရာပုံပြင်များရှိကြပြီး ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်တွင်ပါဝင်သော အမည်များ သို့မဟုတ် ဇာတ်ကောင်အမျိုးအစားများနှင့် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်အိမ်စီစဉ်ဆောက်တည်ပုံများကိုကြည့်၍ မည်သည့်မျိုးနွယ်စု၏ရိုးရာများ ဖြစ်သည်ကို ဖော်ထုတ်သိရှိနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ဘရူနိုင်း မလေးလူမျိုးတို့၏ ရိုးရာအပေါ်စံပြုတန်ဖိုးထားမှုနှင့် စဉ်းစားတွေးခေါ်ပုံများကို သူတို့၏စကားပုံများ၊ စကားထာများနှင့် ရိုးရာတေးသီချင်းတို့မှ တစ်ဆင့်လည်းသိမြင်နားလည်နိုင်ပေသည်။

စကားပုံများ

လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်းကိုတိုင်းတာ တွက်ချက်ရာတွင် စကားပုံများသည်များစွာအထောက်အကူပြုသည်။ ဘရူနိုင်းမလေးတို့သည် စကားပုံကိုပါရမ်ဘဟန် (Perambahan) ဟုခေါ်ဆိုပြီး တိုက်ရိုက်အားဖြင့်၊ အကြောင်းအရာတစ်စုံတစ်ခုကို တစ်နည်းတစ်ဖုံပြောဆိုတင်ပြပုံနည်းလမ်းတစ်သွယ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဘရူနိုင်းမလေးတို့၏ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတွင် အသိုက်အမြုံတစ်ခုအဖြစ် မိသားစုဘဝသည် အလွန်အရေးပါအရာရောက်သည်။ မိသားစုနှင့် ပတ်သက်သောစကားပုံများကို ဥပမာအဖြစ်ဖော်ပြရလျှင်၊

အာယင်ဒီတာတာခံ အင်ဒကန်ပူတပ်စ် -
ရေကိုသားသော် အကြားမထင်။

ဂျန်ဂန်ဒုလု ဘာဘိနိကလော အင်ဒပတ်စ် -
ကြိမ်နွယ်တစ်ပင်၊ ချိုးနိုင်အားအင်၊ မရှိခင်၊ အိမ်ထောင်မပြုနှင့်။

မိမတ ရိုတန် ပန်ဂျန် စီဂျန်ကလ်မကမ်းပဲန်ဂန်တင် ဘရု-
အသစ်စက်စက်ချစ်စ ကြင်စဦးဇနီးမောင်နှံလို။

ဆောင်ရန်အကြံပြုချက်နှင့် ရှောင်ရန်ကိစ္စရပ်များကိုလည်း စကားပုံများမှတစ်ဆင့် အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ပေါ်လွင်အောင် ကောင်းစွာဖော်ပြနိုင်သည့် ဥပမာများမှာ အုဘယား-အုဘလ မဲနိရိမဘူဒီး- ယနေ့ပြုဖူးသူ့ကျေးဇူး၊ အိုရန်၊ ကရုန်း၊ ဘူဒီအာတု ဒီမင်ဘာ ဘလိခံ

မကမ် ကတမ် ကမ်ပလ်ဒလမ်း - ရေမြုပ်နေသောသစ်လုံး
ဂရုဟန် ဘတန်း - ညှပ်နှိုးအောင်းနေသော
ဂဏန်းငယ်လို။

စသည်တို့ဖြစ်သည်။

-စကားထာများ

များသောအားဖြင့် လူတစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် အုပ်စုတစ်စု၊ အထူးသဖြင့် ဆယ်ကျော်သက်လူငယ်များ၊ ကလေးသူငယ်များကို ဉာဏ်ပညာအရည်အသွေးစမ်းသပ်ရန် စကားထာများကို ဝှက်ကြသည်။ ဘရူနိုင်းလူမျိုးများသည် စကားထာများကို ဆဘတ်စဘုတန် (Sabut-Sabutan) ဟုခေါ်ဆိုကြပြီး တိုက်ရိုက်အားဖြင့် တစ်နည်းတစ်ဖုံဖွင့်ဟမြွက်ဆိုသော စကားရပ်များဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သည်။ ထိုသို့ခေါ်ဆိုခြင်းအကြောင်းရင်းမှာ စောစောပိုင်းကာလက စကားထာများကို ဆဘတ် [(Sabut) မလေးစကားစစ်စစ်တွင် ဆီဘတ် (sebut)] ဟူသော စကားလုံးဖြင့် အစပြုခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ-

ဆဘတ် ဆကာလီ နာမ ဘိနတန်း - တစ်ကြိမ်ပြောက
တိရစ္ဆာန်

ဆဘတ် ဒူဝ ကလီ နာမ ဘဲန်ဒ - နှစ်ကြိမ်ပြောကနာမ်
ကုဒ (Kuda) ဟုတစ်ကြိမ်တည်းပြောက “မြင်း” ဟုအဓိပ္ပာယ်ရပြီး ကုဒ-ကုဒ (Kuda-Kuda) ဟု နှစ်ကြိမ်ဆင့်ပြောလျှင် အုန်းခြစ်ကိုဆိုလိုသည်။

ကုဒ-ကုဒ (Kuda-Kuda) ဟု K အက္ခရာ အသေးဖြင့်ရေးပါက မလေးလူမျိုးတို့၏ ကိုယ်ခံပညာရပ်တွင် ပါဝင်သောမိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်သည့်ပုံစံတစ်မျိုးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် နှစ်ကြိမ်ပြောက တိရစ္ဆာန်ဖြစ်ပြီး တစ်ကြိမ်တည်းပြောပါက နာမ်ဖြစ်သည်လည်းရှိသည်။

ဘကူးလ် (bakul) ကိုတစ်ကြိမ်တည်းပြောပါက ခြင်းတောင်းကိုဆိုလိုပြီး ဘကူးလ်-ဘကူးလ် (bakul-bakul) ဟု နှစ်ကြိမ်ပြောပါက ငါးဂဠုန်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

အသံနေအသံထားဖြင့် စီကာပတ်ကုံးပြောဆိုရသော မိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ။

ဘရူနိုင်းမလေးလူမျိုးတို့တွင် လူကြိုက်များ၊ ရေပန်းစားသော စီကာပတ်ကုံးဟောပြောရသည့် မိုးရာဇာတ်လမ်းတစ်မျိုးကို ဒီယန်ဒန်ဂန် (Diandangan) ဟုခေါ်ဆိုသည်။ တိုက်ရိုက်အားဖြင့် တစ်စုံတစ်ယောက်ကိုစိတ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စေရန် လှုံ့ဆော်ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သည်။ ပဲန်ဒီယန်ဒန်ဂန် (Pendiandangan) ဟုခေါ်ဆိုသော ဇာတ်လမ်းပုံပြင်ပြောသူ စာပြောဆရာသည် ညဉ့်ဦးယံ (၈) နာရီ သို့မဟုတ် (၉) နာရီလောက်တွင် စတင်ဟောပြောတတ်ပြီး ညဉ့်နက်ပိုင်း သို့မဟုတ် နောက်တစ်ရက်နံနက်စောစောတွင် ပြီးဆုံးသည်။ ဇာတ်လမ်းရှည်ပါက နှစ်ည သို့မဟုတ် ထိုထက်ပို၍ ဆက်လက်ဟောပြောရသည့်အခါများလည်းရှိတတ်သည်။

ဘူဂျန်ဒီဂန်ဒမ် (Bujang Sigandum) သည် စာပြောဆရာ ပြောသောရိုးရာဇာတ်လမ်းများအနက် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလူကြိုက်များသော ဇာတ်လမ်းများထဲတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဒဏ္ဍာရီဇာတ်လမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် လက်တွေ့ကမ္ဘာနှင့် စိတ်ကူးယဉ်ကမ္ဘာတို့ကို ရောသမမွှေထားသည့် စာဟောဆရာ၏အပြောအဟောကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်မှုနှင့် သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ အသံဖြင့်ညှိယူဖမ်းစားနိုင်မှုတို့က နားထောင်သူမရိသတ်၏ စိတ်ဝင်စားနှစ်ခြိုက်မှုအာရုံကို ဆွဲဆောင်ရယူနိုင်စွမ်းရှိပေသည်။

သီဆိုရသော ရိုးရာတေးသီချင်းများ

လူမျိုးတစ်မျိုး၏လက်ဆင့်ကမ်းလာသော ရိုးရာအမွေအနှစ်များတွင် သီချင်းများသည်လည်း အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ တေးသီချင်းတိုင်းတွင် ဖျော်ဖြေပေးမှုနှင့် သာယာပျော်ရွှင်စေမှုတို့အပြင် သီးခြားပင်ကိုယ်အထူးစွမ်းဆောင်ပေးနိုင်စွမ်းလည်းရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တာ့ခဲဘမ်ဘန် (Tak Bamban) သီချင်းမျိုးဆိုလျှင် ဝိညာဉ်လောက၏စွမ်းအင်တန်ခိုးအပေါ် လူတို့၏ယုံကြည်မှုကို ဖော်ပြသည်။ သို့သော်လည်းအစ္စလာမ်ဘာသာ (Islam) ပျံ့နှံ့ဝင်ရောက်လာခြင်းနှင့် မြင့်မြတ်သော အလ္လာဟ် (Allah) ဘုရားသခင်၏ တန်ခိုးအာနိသင်အပေါ် နိုင်မာလေးနက်စွာ ယုံကြည်လာမှုတို့ကြောင့် အထက်ဖော်ပြပါ ဝိညာဉ်နှင့် ပတ်သက်သောသဘောသဘာဝရှိသည့် တေးသီချင်း

များကို ယခုကာလတွင် စိတ်ပျော်ရွှင်ကြည်နူးမှုပေးရန် ဦးတည်ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် အပျော်သဘောသက်သက်သာ သီဆိုကြသည်။ နိုင်ဒွန်း (Naidung) နှင့် အင်ဒန်အနက်ခဲ (Indung Anak) ကဲ့သို့သော အချို့သီချင်းများကို မိခင်များ သို့မဟုတ် အဘွားများက မိမိတို့၏သားသမီး သို့မဟုတ် မြေးများကိုချောသိပ်ရန်သာ ချောတေးအဖြစ်သီဆိုကြသည်။

ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ် ဒဏ္ဍာရီရိုးရာပုံပြင်များ၊ လက်ဆင့်ကမ်းလာသော ရိုးရာဒဏ္ဍာရီဇာတ်လမ်းများနှင့် ရိုးရာပုံပြင်များ

ဤစာအုပ်အတွက် ဦးတည်ရည်ရွယ်ဖော်ပြရာတွင် ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးဒဏ္ဍာရီသည် သဘာဝလွန်အခြေပြုဖြစ်ရပ်ဆန်းများစွာပါဝင်သော ပုံပြင်ဇာတ်လမ်း သို့မဟုတ် အဖြစ်အပျက်များဖြစ်သည်။ ထိုရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီများကို ပြောဆိုကြသူများသည် အမှတ်တကယ်အဖြစ်အပျက်များဟု သူတို့ကိုယ်တိုင်ယုံကြည်ကြသည်။ မလေးလူမျိုးတို့၏ အဓိက ပင်မအစားအစာဖြစ်သော ဆန်စပါးနှင့်ပတ်သက်၍ မူလအစကိုဖော်ပြသော (Origin of Paddy) ဇာတ်လမ်းသည် ကျွန်ုပ်တို့၏သဘာဝကျမကျ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုအပေါ် တွင်မှုသံသယအရိပ် ထိုးထင်ဟပ်ဖွယ်ပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းသည် ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးသူ တောင်သူလယ်သမား

များဖြစ်ကြသော ကိဒယန်း (Kedayans) နှင့် ဒုဆန်း (Dusuns) တို့၏ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သည်။

လက်ဆင့်ကမ်းလာသော ရိုးရာဇာတ်လမ်းပါဝင်သည့် ဇာတ်ကောင်များသည် များသောအားဖြင့် အများနှစ်ခြိုက်၊ အားကျဖွယ်ရဲရင့်သော လူစွမ်းကောင်းဇာတ်လိုက်များဖြစ်လာ ကြသည်။ ဂရိလူမျိုးများ (Greeks) တွင် ဟာကြူလီ (Hercules) နှင့် အခြားလူမျိုးလူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်း ရော်ဘင် ဟုဒ် (Robin Hood) သို့မဟုတ် လူစွမ်းကောင်းကြီးအလက် ဇန္ဒား (Alexander the Great) သို့မဟုတ် ဟဲန်တူဝါ (Hang Tuah) တို့ရှိသကဲ့သို့သို့ပင် ဘရူနိုင်းလူမျိုးများတွင်လည်း အချို့ ကိုထုတ်နုတ်ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် အဝမ်းဆီမောင်း (Awang Semaun)၊ အဝမ်းကာမရူဒင် (Awang Kamaruddin) တို့အပြင် စော်ဘွားဘုရင်ဆုလ်တန်ဘိုလ်ကီးယား (Sultan Bolkiah) နှင့် ပဲန်ဂီရန် ဘန်ဒဟာရဆကမ် (Pengiran Bendahara Sakam) တို့ပင်ပါဝင်ကြသည်။

ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များတွင် သဘာဝ လွန်အကြောင်းအရာဖြစ်ရပ်ဆန်းများပါရှိပြီး လက်ဆင့်ကမ်း လာသော ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများသည် သမိုင်းကြောင်းဆိုင် ရာအရေးပါမှုကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြသော်လည်း ရိုးရာပုံပြင်များမှာ မူများသောအားဖြင့် အလွယ်တကူနားလည်နိုင်သည့်အပြင် လူ့ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအသိပညာပေးမှုများပါဝင်သော ရိုးရိုးပုံပြင်

ဇာတ်လမ်းများသာဖြစ်သည်။ ဇာတ်ကောင်များသည် လူသား များသာမကဘဲ တိရစ္ဆာန်များနှင့် သက်ဦးအရာဝတ္ထုများပင်ဖြစ်သည်။

ဘရူနိုင်းမလေးလူမျိုးတို့တွင် ရှေးဟောင်းဒဏ္ဍာရီပုံပြင် များ၊ လက်ဆင့်ကမ်းလာသော ရိုးရာဇာတ်လမ်းများနှင့် ရိုးရာ ပုံပြင်များ အများအပြားရှိကြပြီး စာအုပ်များ၊ အသံသွင်းတိပ် ခွေများဖြင့် စုဆောင်းမှတ်တမ်းတင်ထားကြသည်။ သို့သော် လည်း ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းအများအပြားသည် တိမ်မြုပ်ပျောက် ကွယ်သွားခဲ့သည်။ အကယ်၍ ဤလောကကြီးတွင် ခေတ္တ ယာယီသဘောမျှသာနေထိုင်၊ လူဖြစ်ကြရသော သဘာဝအရ ဤကမ္ဘာ မြေကြီးပေါ်မှ ကျွန်ုပ်တို့ထင်မှတ်ထားသည်ထက် စောစီးစွာစွန့်ခွာသွားကြရမည့် ရှေးလူကြီးသူမများထံမှ ဤရိုးရာအမွေကိုလက်ဆင့်ကမ်း ယူနှိုက်ထုတ်ခြင်းမရှိပါက ယခုထက်ပင် ပို၍ပျောက်ကွယ် ဆုံးရှုံးသွားနိုင်ပေသည်။ ထို သဘောတရားအတိုင်းပင် အခြားရိုးရာစာပေအမျိုးအစား သို့မဟုတ် ပုံစံများကိုလည်း မပျောက်မပျက်စေရန် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်မှုကို အလေးထား ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးယဉ်ကျေး တိုးတက်လာခြင်းသည် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေအစရှိ သည့်အမွေအနှစ်များကို ပစ်ပယ်ခြင်းမမည်ပေ။ ကျွန်ုပ်တို့ သည် ဤအမွေအနှစ်များ မပျောက်မပျက်စေရန် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရုံမျှမက ကျွန်ုပ်တို့၏ ဘဝအရည်အသွေး

တိုးတက်ကောင်းမွန် ကြွယ်ဝပြည့်စုံအောင် မြှင့်တင်ပေးသည့် အပြင် ဗဟုသုတ၊ အတွေ့အကြုံ၊ အတွေးအခေါ်တို့ကို ကျယ်ပြန့်စေသောအရာများအဖြစ် အမြဲထားရဂုဏ်ယူ ဝင့်ကြွားနေကြရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

စာတမ်းပြုစုသူ

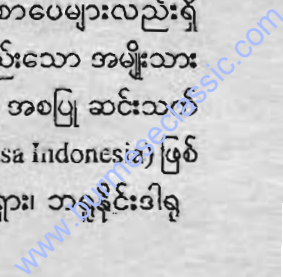
ဟာဂျီအပ်ဒုလ်ဟာကင်မ် ဘင်အိပ်ချ်အမ်ယာစင်

Haji Abdul Hakim Bin H.M. Yassin

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ကျွန်းကြီးငါးကျွန်းနှင့်ရာပေါင်း များစွာသော ကျွန်းငယ်များပါဝင်သော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ပိုမို ကြီးမားသောကျွန်းကြီးများသည် နိုင်ငံ၏အနောက်ဘက်ဆုံး အစွန်မှအရှေ့ဘက်ဆုံးအစွန်အထိ ဖြန့်ကြက်တည်ရှိပြီး အမည်နာမအားဖြင့် ဆူမားထရား (Sumatra)၊ ဂျာဗား (Java)၊ ကာလီမန်တန် (Kalimantan)၊ ဆူလာဝေစီ (Sulawesi)နှင့် အီရိယန် (Irian) ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုကျွန်းကြီးငါးကျွန်း အပြင် လက်ဆားဆွန်ဒ (Lesser Sunda Islands) ကျွန်းများ နှင့် မိုလပ်စကပ်စ် (Mouluccas) ဟုခေါ်တွင်သော ကျွန်းငယ် အုပ်စုနှစ်ခုရှိသည်။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် ရာနှင့်ချီသောဒေသသုံးဘာသာ စကားများအပြင် သက်ဆိုင်ရာသီးခြားစာပေများလည်းရှိ သည်။ နှံ့သုံးဘာသာစကားနှင့် တစ်မျိုးတည်းသော အမျိုးသား ဘာသာစကားမှာ၊ မလေးဘာသာစကားမှ အစပြု ဆင်းသက် လာသော ဘဟာဆာအင်ဒိုနီးရှား (Bahasa Indonesia) ဖြစ် သည်။ မလေးဘာသာစကားကို မလေးရှား၊ ဘရူနိုင်းဒါရူ

ဆလမ်နှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံများတွင်လည်း သုံးနှုန်းပြောဆိုကြသည်။

ထိုဒေသဆိုင်ရာစာပေများကိုစုစည်း၍ စာအုပ်အဖြစ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် များစွာသော နည်းလမ်းအသွယ်သွယ်ဖြင့် ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဒေသဆိုင်ရာစာပေအများအပြားမှာ မိနိုဗလာ အစဉ်အဆက် နှုတ်ပြောစကားများအဖြစ်သာရှိနေသေးပြီး တိမ်ကောကွယ်ပျောက်သွားခြင်းမရှိစေရန် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် ပုံနှိပ်မှတ်တမ်းများအဖြစ် စုစည်းပြုစု၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် လိုအပ်နေပေသေးသည်။

ထိုသို့သော ဒေသသုံး စာပေတစ်ခုချင်းစီကို အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဒေသဆိုင်ရာစာပေစာအုပ်များ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းစီမံကိန်း၊ (Project for Publishing of Indonesian and Local Literature)၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဒေသဆိုင်ရာစာပေများ လေ့လာသုတေသနလုပ်ငန်း စီမံကိန်း (Project for Indonesian and Local Literature Researches) အပြင်သမိုင်းနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဝံ့မူများဌာန (Directorate of History and Traditional Values) ၏ဒေသဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ ထုံးတမ်းများကို အသေးစိတ်စုစည်းပြုစုခြင်းနှင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်း စီမံကိန်း (Project of the Inventory and Documentation of Local Cultures) များဖြင့်စုစည်းပြုစု၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းတို့ကိုဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုစီမံကိန်းသုံးခုကို ပညာရေးနှင့်

ယဉ်ကျေးမှုဌာနက ကြီးမားကမကထပြုပြီး ကူညီပံ့ပိုးမှုပေးခဲ့သည်။

ယခုရေးသားတင်ပြမည့် ရိုးရာစာပေအများစုမှာ ထိုစီမံကိန်းသုံးခု၏ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားသောစာအုပ်များမှ ထုတ်နုတ်ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤရိုးရာစာပေစုတွင် ဒေသဆိုင်ရာစာပေအနည်းငယ်ကိုသာ ရွေးချယ်ပေးနိုင်သည်။ အာချေး (Ache) သီးခြားပြည်နယ်မှ

- (၁) အာချေးစာပေ (Achenese Literature) နှင့်
- (၂) ဂါရိုး (Gayoan Literature) မြောက်ဆူမားထရားပြည်နယ် (North Sumatra Province) မှ
- (၃) ဘာတုခဲစာပေ (Batakes Literature)
- (၄) ဆီမလွန်ဂွန်းစာပေ (Simalungunese Literature)
- (၅) မလေးစာပေ (Malay Literature) မြောက်ဆူမားထရား (North Sumatra) မှ လန်ကတ် (Lan-gkat)၊ တောင်ဆူမားထရားမှ (South Sumatra) မှ ဘီလီတွန်းဂ် (Belitung) နှင့် အနောက်ကလိမန်တန် (West Kalimantan)
- (၆) အနောက်ဆူမားထရား (West Sumatra) မှ မင်နန်ကဘောစာပေ (Minankabauan Literature) တောင်ဆူမားထရား (South Sumatra) မှ
- (၇) ဘန်ကုလ်စာပေ (Bengkulauan Literature) နှင့်
- (၈) လမ်ပွန်းဂ်စာပေ (Lampungese Literature)
- (၉) ဂျကာတာ (Jakarta) နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများမှ

ဘီတဝင်းစာပေ (Betawinese Literature)

- (၁၀) အနောက်ဂျားဗား (West Java) မှ ဆွန်ဒန်စာပေ (Sundanese Literature)
- (၁၁) အလယ်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ဂျားဗား (Costral and East Java) မှ ဂျားဗားစာပေ (Javanese Literature)
- (၁၂) ဘာလီကျွန်း (Bali Island) မှ ဘာလီစာပေ (Belinese Literature)
- (၁၃) လောင်မ်ဘော့ခ်ကျွန်း (Island of Lombok)၊ အနောက်ဆွန်ဒါကျွန်းငယ်များ (Western Lesser Sunda Islands) မှ ဆဆာ့ခ်စာပေ (Sasakese Literature)
- (၁၄) အလော (Alor)၊ အရှေ့ဆွန်ဒါကျွန်းငယ်များ (Eastern Sundar Islands) မှ ဝိုအိုဆစ်စ်စာပေ (Woisikan Literature)
- (၁၅) တောင်ကလိမန်တန် (South Kalimantan) မှ ဘန်ဂျားစာပေ (Banjarese Literature)
- တောင်ဆူလဝေဆီ (South Sulawesi) မှ
- (၁၆) ဘူဂျင်းစာပေ (Bugenese Literature)
- (၁၇) တိုရာဂျီစာပေ (Torajan Literature)
- မြောက်ဆူလဝေဆီ (North Sulawesi) မှ
- (၁၈) ဆန်ဂါရ်-တလော့ဒ်စာပေ (Sangir-Talaudan Literature)
- (၁၉) ဘိုလာန်ဂ်-မန်ဂွန်ဒို (Bolaang-mangondowon Literature)

- (၂၀) ဂိုရွန်တာလိုစာပေ (Gorontaloan Literature)
- အလယ်ပိုင်း ဆူလဝေဆီ (Central Sulawesi) မှ
- (၂၁) ဆလူယန်စာပေ (Saluanese Literature) နှင့်
- (၂၂) ဝိုလီယိုစာပေ (Wolioan Literature)
- (၂၃) အရှေ့တောင်ဆူလဝေဆီ (Southeast Sulawesi) မှ
- တိုလာကီစာပေ (Tolakin Literature) နှင့်
- (၂၄) မိုလပ်ကပ်စ် (Mollucas) မှ မိုလပ်ကစာပေ (Moluccan Literature) တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၊ မနီလာမြို့တွင် ၁၉၉၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၄ ရက်နှင့် ၂၅ ရက်များတွင် ကျင်းပခဲ့သော အာဆီယံ ရိုးရာစာပေကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ပညာရှင်များအစည်းအဝေးမှ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် (၆) နိုင်ငံကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောတူညီချက်များပေါ်တွင်အခြေခံ၍ ညွှန်ပေါင်းပြုစုရန်အတွက်ရှေးချယ်ခဲ့သော ရိုးရာစာပေအမျိုးအစားများမှာ (၁) စကားပုံများ (၂) စကားထာများ (၃) ရိုးရာတေးသီချင်းများ (၄) ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များ (၅) မျိုးရိုးဥပဒေဆက်လက်ဆင့်ကမ်းလာသော ရိုးရာဒဏ္ဍာရီဇာတ်လမ်းများနှင့် (၆) ရိုးရာပုံပြင်များဖြစ်ကြသည်။

ထိုရိုးရာစာပေ (၆) မျိုးစလုံးကိုစုဆောင်းရန် ကျွန်ုပ်တို့အားသွန်ခွန်စိုက်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ များသောအားဖြင့် ပညာရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဌာန၏ စီမံကိန်းဌာနသုံးခုမှ ထုတ်ဝေထားသောစာအုပ်များမှဖြစ်ပြီး နယ်ပယ်အသီးသီးမှဒေသရိုးရာ

စာပေတိုင်းတွင်သူများထံမှ တစ်ဆင့်လည်းရရှိသည်။ သို့တိုင် အောင်စွာသို့သောဒေသဆိုင်ရာ စာပေလုပ်ငန်းရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားသည့် စာစောင်များသည် နယ်ပယ် သို့မဟုတ် ဒေသအများအပြားတွင် မရှိသေးကြောင်း ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိလာရသည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် စကားပုံများကို (၁) ဂါယိုးစာပေ (Gayoan Literature) (၂) မင်နန်ကဘောစာပေ (Minangkabuan Literature) (၃) လာမ့်ပွန်းစာပေ (Lampunges Literature) (၄) ဆွန်ဒန်စာပေ (Sundan Literature) (၅) ဂျာဗားစာပေ (Javanese Literature) (၆) ဘာလီစာပေ (Balinese Literature) (၇) ဘူဂွန်းစာပေ (Bugunese Literatuere) နှင့် မိုလကစာပေ (Moluccan Literature) တို့မှစုဆောင်းရရှိသည်။

စကားထာများကို (၁) ဆီမာလွန်ဂွန်းစာပေ (Simalungunese Literature) (၂) အရှေ့ဆူမားထရား (East Sumatra) နှင့် ရီအော (Riau) မှ မလေးစာပေ (၃) မင်နန်ကဘောစာပေ (Minangkabauan Literature) (၄) ဘင်ကုလုစာပေ (Benkuluan) (၅) ဘူဂွန်းစာပေ (Bagunese Literature) နှင့် (၆) ဝိုအိဆိတ်စာပေ (Woisikan Literature) တို့မှစုစည်းရရှိသည်။

ရိုးရာတေးသီချင်းများကို (၁) ဂါယိုးရိုးရာတေးသီချင်းများ (၂) ဘီတဝင်းရိုး တေးသီချင်းများ (၃) ဆွန်ဒန်တေးသီချင်းများ (၄) ဂျာဗားတေးသီချင်းများ (၅) တောင်ဆူလာဝေဆီတေးသီချင်းများမှ ကောက်နုတ်စုဆောင်းသည်။

ရှေးဟောင်းဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များကို (၁) လန်ကပ် (Langkat) မှ မလေးစာပေ၊ (၂) မင်နန်ကဘောစာပေ၊ (၃) လီလီတွန်းဂ် (Belitung) မှမလေးစာပေ၊ (၄) ဂျာဗားစာပေ (၅) ဘာလီစာပေ (၆) ဆန်ဂီရို-တာလော့ဒ်စာပေနှင့် (၇) တိုလာကီစာပေ (Tolakian Literature) တို့မှထုတ်နုတ်စုစည်းသည်။

မျိုးရိုးအစဉ်အဆက်လက်ဆင့်ကမ်းလာသော ရိုးရာဒဏ္ဍာရီဇာတ်လမ်းများကို (၁) အာချေးစာပေ (၂) ရိယော (Riau) မှ မလေးစာပေ (၃) မင်နန်ကဘော (Minankabauan Literature) စာပေ (၄) အနောက်ကလီမန်တန် (West Kakimantan) မှ မလေးစာပေ (၅) ဘိုဘားနိုဂ်-မွန်ဂွန်ဒိုးစာပေ (Bolaang Mongondowan Literature) (၆) ဂိုရွန်တလိုစာပေ (Gorontaloan Literature) (၇) ဆာဆာဒ်စာပေ (Sasakenese Literature) (၈) ဝိုလီယိုစာပေ (Wolian Literature) နှင့် (၉) တိုရာဂျီစာပေ (Torajan Literature) တို့မှရှာဖွေစုဆောင်းသည်။

ရိုးရာပုံပြင်များကို (၁) အာချေးစာပေ (၂) ဘတက်စာပေ (Batakese Literature) (၃) မင်နန်ကဘောစာပေ (၄) ဆာဆာဒ်စာပေ (၅) ဘန်ဂျားရ်စာပေ (Banjarese Literature) (၆) ဘိုလားနိုဂ်-မွန်ဂွန်ဒိုးစာပေ (၇) ဝိုလီယိုစာပေနှင့် (၈) ဆလူအန်စာပေ (Saluanese Literature) တို့မှစုဆောင်းခဲ့သည်။

အာဆီယံရိုးရာစာပေများကို စုစည်းပြုစု၊ ထုတ်ဝေခြင်းမှာ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများရှိ ပြည်သူများကြားသက်ဆိုင်ရာ

ရိုးရာစာပေများမှတစ်ဆင့် အချင်းချင်းအပြန်အလှန်ယုံကြည်
နားလည်မှု တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန်နှင့် ညီရင်းအစ်ကို
စိတ်ဓာတ်တိုးပွားရှင်သန်ခိုင်မာစေလိုသော ဦးတည်ရည်ရွယ်
ချက်များဖြင့်ဖြစ်သည်။

အာဆီယံရိုးရာစာပေညွန့်ပေါင်းစာအုပ်တွင် ရိုးရာစာပေ
နှင့်ပတ်သက်သော တင်ပြချက်များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်
ပြန်ဆိုဖော်ပြထားသည်။ စကားပုံများ၊ စကားထာများနှင့် ရိုးရာ
တေးသီချင်းများကို မူရင်းဘာသာစကားများဖြင့်လည်း တင်ပြ
ပေးထားသည်။ ရိုးရာတေးသီချင်းများကို ဂီတသင်္ကေတများ
ဖြင့် ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားပြီး ရိုးရာစာပေဆိုင်ရာမူလအရင်းခံအာရုံ
မြစ်များလည်းပါဝင်သည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏မြေပုံတစ်ခု၊
အကြောင်းအရာများနှင့် စပ်ဟပ်ဆီလျော်သော သရုပ်ဖော်ပုံ
များ၊ ခက်ဆစ်၊ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းပြန်ဆိုချက်များနှင့် အက္ခရာ
စဉ်လိုက်အညွှန်းများပါ တင်ပြထားပါသည်။

စာတမ်းပြုစုသူ
အက်ဒ်ဝါလျမာရစ် (စ်)
(EDWAR DJAMARIS)
အယ်ဒီတာ၊ ဂျာတာတာ

မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ

မလေးရှားရိုးရာစာပေသည် မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာ နှုတ်
အားဖြင့်မျိုးဆက် တစ်ဆက်ပြီးတစ်ဆက်လက်ဆင့်ကမ်းလွှဲ
ပြောင်းလာသည့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာသက်တမ်း
ရှည်လျားကြာမြင့်လာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ရိုးရာစာပေကိုမှတ်တမ်း
တင်ရန် ပထမဆုံးအနေဖြင့် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့ကြများမှာ
ရိုး ရာဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများကို စိတ်ဝင်စားမှုများစွာရှိ
သည့်ကိုလိုနီအရာရှိများဖြစ်ကြပြီး ရိုးရာပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းများ
နှင့် ရိုးရာဓလေ့ဆိုင်ရာ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များကို စုဆောင်း၍
ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသော Journal of the Malayan Branch
of the Royal Asiatic Society (JMBRAS) နှင့် The Sarawak
Museum Journal (SMJ) တို့ကဲ့သို့သော ဂျာနယ်များတွင်ထည့်
သွင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ ၁၉၅၇ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရပြီး
နောက် ရိုးရာစာပေများကို စုဆောင်းရှာဖွေမှတ်တမ်းပြုစုခြင်း
ကို ဒီဝမ်ဘဟာဆာဒန်ပုစ်တကာ (Dewan Bahasadan
Pustaka) နှင့် ပဟန်းဂ် (Pahang) နယ်မှ ကွယ်လွန်သူဇကာရီ

ယာဟိတမ် (Zakaria Hitam) ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များက ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့သည်။ ထိုသူတို့၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက် လုပ်ကိုင်မှုများကို ချီးကျူးထောမနာပြုကြရမည်ဖြစ်ပေသည်။

အကယ်၍ နှုတ်ပြောအဖြစ်သာရှိနေသေးသော ရိုးရာ စာပေများကို စနစ်တကျရှာဖွေစုဆောင်း မှတ်တမ်းတင်ပြုစု ခြင်းမရှိပါက အစဉ်ထာဝရလုံးဝဆုံးရှုံး ကွယ်ပျောက်သွားနိုင် သည့် အလားအလာများစွာရှိနေသည်ကို သူတို့သိမြင်ကြ သည်။ ယနေ့ခေတ်ကာလတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ခေတ်မီပုံနှိပ်ခြင်း လုပ်ငန်း နှင့် အီလက်ထရွန်းနစ် ဆက်သွယ်ရေးမီဒီယာများ၏ နောက်ကွယ်တွင်နှုတ်ပြောအဆင့်၌သာ ရှိနေသေးသော ရိုးရာ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ဖျော့တော့မှေးမှိန် နေသည်။ မှတ်တမ်းတင်ပြုစုထားခြင်းမရှိပါက ရိုးရာစာပေ သည် ဆုံးရှုံးပျောက်ကွယ်သွားပြီး မလေးလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်းသည်လည်း များစွာနိမ့်ကျနွမ်းပါးသွားမည်သာ ဖြစ်သည်။

အတိတ်ကာလ လူကြိုက်များထင်ရှားကျော်ကြားသော ရိုးရာပုံပြင်များကို တိုင်းပြည်အဝန်း လှည့်လည်သွားလာ၍ ကဗျာရွတ်သူ၊ သီချင်းသည်ဟုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည့် ပဲန်လိ ပူရ်လာရာ (Penglipur Lara) ဟု ခေါ်တွင်သည့်ကြေးစားပုံပြင် ပြောသူ စာပြောဆရာများကပြောခဲ့ကြသည်။ သီးနှံရိတ်သိမ်း

ပြီးချိန်ခါရာသီနှင့် ပွဲတော်ကာလများတွင် သူတို့ဟောပြောနေ ကြသည်ကိုတွေ့မြင်နိုင်သည်။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီအရာရှိတစ်ဦး ဖြစ်သူ ဒဗလျူအီးမက်စ်ဝဲလ် (W.E Maxwell) ဆိုသူက ထိုပဲန် လိပူရ်လာရာများနှင့် ပတ်သက်၍ “သီကုံးဖွဲ့ဆိုသူ မလေး စာပြောဆရာသွားလေရာတွင် ဆုကြေးငွေနည်းနည်း၊ ကြိုဆို မှုက နွေးထွေးလှိုက်လဲ၊ ထမင်းကောင်းတစ်နပ်ဖြင့်လည်း မျှော်လင့်စောင့်စား ကြိုဆိုကြမြဲဖြစ်ပြီး ဂရိ (Greece) နိုင်ငံ၏ မြို့ရွာများသို့ ကဗျာစာဆိုကြီးဟိုမာ (Homer) သွားခဲ့သကဲ့သို့ မလေးကျေးရွာများသို့ လှည့်လည်သွားရောက်သူဖြစ်သည်” ဟု မှတ်ချက်ချပြောဆိုခဲ့ဖူးသည်။ မိုဟမ္မဒ်တာအိပ်အွတ်စ်မန် (Mohd Taib Osman) ကလည်း ပဲန်လိပူရ်လာရာ စာပြောဆရာ များအား ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများကို သွားလာလှုပ်ရှား တက်ကြွစွာသယ်ဆောင်သူများဟု ရည်ညွှန်းခဲ့သည်။

ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို အတိုးအတွားများကဖြေးများ၊ မိဘများကသားသမီးများနှင့် အစ်ကိုအစ်မများက မွေးချင်း ညီငယ်၊ ညီမငယ်များသို့လက်ဆင့်ကမ်းလွှဲပြောင်းပေးကြသည်။ ထိုသို့သော ဇာတ်လမ်းပုံပြင်ပြောသူများကိုမူ ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းများကို မသွားမလာမလှုပ်မရွား ငြိမ်းအေးစွာ သယ်ဆောင်သူများဟု ရည်ညွှန်းခဲ့သည်။

ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို အိပ်ရာဝင်ပုံပြင်များအဖြစ်ပြောဆိုကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို နည်းလမ်းအသွယ်သွယ်ဖြင့်ပြောဆိုကြရာတွင် ပုံပြင်ပြောသူ၏စိတ်နေစိတ်ထားနှင့် နားထောင်သူသီးခြားပရိသတ်၏ လက်ခံနားလည်နိုင်မှုအပေါ်မူတည်၍ ဇာတ်ကွက်၊ ဇာတ်ကြောင်းအပြောင်းအလဲများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပေသည်။

နိုင်ငံအတော်များများ၏ ရိုးရာစာပေများကဲ့သို့ပင် မလေးလူမျိုးတို့၏ရိုးရာစာပေသည်လည်း လောကအမြင်အပြင် မလေးတို့၏ဘဝဖန်တီးဖြစ်တည်မှု ပုံသဏ္ဍာန်ကိုဖော်ပြသည့် စာပေဆိုင်ရာအစဉ်အလာကိုလည်း ထင်ဟပ်စေသည်။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက် လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ဆောင်လာသော သဘောသဘာဝရှိသည့်ပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းများကို တွေ့ရှိနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

ပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းအများစုမှာ စိတ်ကူးယဉ်အကြောင်းအရာများဖြစ်သည်။ ကျန်ရှိသည်များမှာမူ ရှေးပဝေသနီကာလအချိန်ကြာမြင့်စွာက အမှန်တကယ်ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်များကို အဆင့်ဆင့်ပြောဆိုလာကြသည်ဖြစ်သော်လည်း အပြောင်းအလဲများစွာရှိလာပြီး အဖြစ်အပျက်မှန်များဟု မထင်မှတ်ရတော့ပေ။ ထိုသို့သောဇာတ်လမ်းမျိုးမှာ ဘဒွန်း (Badung) ၏စွန့်စားခန်းများနှင့် ပတ်သက်သော အကြောင်းအရာများ

ဇာတ်လမ်းများမှာ သီးခြားမျိုးနွယ်စုတစ်စု၏ သမိုင်းနောက်ခံနှင့် မူလအရင်းခံဇာတ်မြစ်တို့ကို ဖော်ပြပြောဆိုထားသည်။

ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးသည် ဒက္ကာရီပုံပြင်၊ ရိုးရာဒက္ကာရီဇာတ်လမ်းများနှင့် ရိုးရာပုံပြင်အများအပြားတွင် သာမန်လူသားများကဲ့သို့ စဉ်းစားတွေးတောနိုင်၊ ပြောဆိုလုပ်ကိုင်နိုင်သော လူသားတို့၏စရိုက်လက္ခဏာများရှိသည့် တိရစ္ဆာန်များကို သရုပ်ဖော်တင်ပြထားသည်။ အခြားလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုများတွင် ပါးနပ်သွက်လက်ဉာဏ်ထက်မြက်သော အချို့တိရစ္ဆာန်များကို ဖော်ပြသောပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းများ ရှိသကဲ့သို့ပင် မလေးလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုတွင်လည်း တိရစ္ဆာန်များအားလုံးထဲတွင် အပါးနပ်ဆုံး၊ အသိဉာဏ် အထက်မြက်ဆုံးဟု သတ်မှတ်ယူဆထားသည့် ကတိုးကောင် အငယ်မျိုးနှင့် ပတ်သက်သောပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများရှိသည်။ ခြံငံ၍ ဆိုရပါလျှင် မလေးလူမျိုးတို့သည် မိမိတို့၏ပတ်ဝန်းကျင် တွင်ရှိသော တိရစ္ဆာန်တို့၏အမူအကျင့်၊ သဘာဝအရာဝတ္ထု ပစ္စည်းများနှင့် သဘာဝသရုပ်များကို နားလည်သဘောပေါက် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူနိုင်ပြီး ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ၊ ဆိုထုံးဆိုနိုးစကားများနှင့် စကားပုံများအဖြစ် ပြောင်းလဲပြန်ဆိုနိုင်သော အသိဉာဏ်စွမ်းပကား ရှေးမဆွကပင် ရှိနှင့်နေပြီးဖြစ်သည်ကို ထိုပုံပြင်ဇာတ်လမ်းအများစုသည် ကမ်ပွန်း (Kampung)

သို့မဟုတ် သာမန်ကျေးလက်နေ ပြည်သူများအတွက် ထွက်ရပ် လမ်းတစ်သွယ်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းများကြောင့် ကျေးလက်နေပြည်သူများသည် ဘဝရပ်တည်ရှင်သန်နိုင်ရန် နိစ္စဓူဝလှုပ်ရှားရုန်းကန်နေရသော ပျင်းရိငြီးငွေ့ဖွယ်ရာ အခြေ အနေများကို ခေတ္တခဏ မေ့ပျောက်ထားနိုင်ပြီး ဘဝအမော ဖြေနိုင်ကြပေသည်။

မလေးလူမျိုးတို့၏ စကားပုံများ၊ စကားထာများနှင့် မိုးရာ တေးသီချင်းများသည် သူတို့၏လောကအမြင်ကိုလည်း လှစ်ဟ ဖော်ပြသည်။ အမှန်တကယ်အားဖြင့် စကားပုံအများစုနှင့် ကာရန်တူစာကြောင်းလေးကြောင်းတွဲများတွင် မလေးတို့၏ အခြေခံ စံမူများကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

မလေးတို့၏ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းအစဉ်အဆက်တွင် ရိုးရာပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းများသည် များစွာအသုံးဝင်သော စွမ်းဆောင်မှုများကို ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်ခဲ့သည်။ အထင်ရှား ဆုံးမှာ အသက်အရွယ်ကြီးသူများရော ငယ်ရွယ်သူများကိုပါ စိတ်လက်ပျော်ရွှင်မှုရှိစေရန် ဖျော်ဖြေပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ရေဒီယိုနှင့် ရုပ်မြင်သံကြားကဲ့သို့သော ခေတ်မီဆက်သွယ်ရေးလမ်း ကြောင်း မီဒီယာများမရှိသေးသည့်ကာလ၌ ထိုသို့သောပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းများသည် သာမန်ပြည်သူများအတွက် ကမ္ဘာကြီးကို လှမ်းမျှော်ကြည့်ရှုနိုင်သော ပြတင်းပေါက်တစ်ခုသဖွယ်အကျိုး

ပြုပေးနိုင်ခဲ့ပေသည်။ ထိုပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများမှ တစ်ဆင့်ဘုရင် နှင့် မှူးကြီးမတ်ရာတို့၏ ဦးဆောင်အုပ်ချုပ်မှုဘဝအနေအထား နှင့် ပတ်သက်၍လည်းသိမြင်နိုင်ပြီး စိတ်ကူးယဉ်ကြည့်နိုင်ကြ ပေသည်။

ထိုပုံပြင်ဇာတ်လမ်းအများစုမှာ အသိပညာပေးရန်နှင့် လူတို့တွင်ကောင်းမွန်သော ကိုယ်ကျင့်တရားစံများရှိလာစေရန် သွန်သင်၊ ညွှန်ပြဆိုပေးခြင်းပေးရန်လည်းရည်ရွယ်သည်။ စိတန်းဂန်း (Si Tenggang) ၏ ဇာတ်လမ်းသည်မိခင်အပေါ် တွေးဇူးမသိတတ်သည့်သားတစ်ယောက်နှင့် ပတ်သက်၍ပြဆို သည်။ ဆင်းရဲ၍အံ့ပင်ဖရိဖရဲဖြင့် မသပ်မရပ်ဖြစ်နေသောမိခင် အိုကြီးကို အမေအဖြစ်အသိအမှတ်မပြုလိုသော အကျိုးဆက် ကြောင့် ဘုရားသခင်၏အကြီးအကျယ်အမျက်တော်ရှုခြင်းကို မလွှဲမရှောင်သာကြုံတွေ့ရင်ဆိုင်ရပြီး ကျောက်တုံးအဖြစ်အ သွင်ပြောင်းခြင်းခံလိုက်ရသည်။ ထိုသို့သောပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်း များသည် နားထောင်သူပရိသတ်ကို မည်သည်ကမှား၍ မည် သည်ကမှန်သည်ကို ခွဲခြားသိမြင်နိုင်ရန် သွန်သင်ပြသပေး သည်။ အကယ်၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် လူ့ဘောင်အဖွဲ့ အစည်း၏ ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းဥပဒေသများနှင့်အညီ လိုက်လျောညီထွေ လိုက်နာနေထိုင်ပါက ပစ္စုပ္ပန်ကာလလူ

ကောင်းကျိုးချမ်းသာသုခများစွာ ရရှိခံစားရမည်ဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း အများက လက်ခံထားသောဥပဒေသများ၊ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ လိုက်နာနေထိုင်ကျင့်ကြံခြင်းမရှိသူ သည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ဖယ်ကြဉ်ခြင်းကို ခံရရုံသာမက ဤ လောက၌နေထိုင်လျက်ရှိသော လက်ရှိဘဝနှင့် နောင်တမလွန် ဘဝနှစ်ခုစလုံးတွင်လည်း ပြစ်ဒဏ်ခတ်ခြင်းခံရမည်သာ ဖြစ်ပေ သည်။

မလေးရှိုးရာပုံပြင်များသည် အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသော လူတန်းစား၏ဝါဒ၊ အယူအဆများကိုလည်း အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိရောင်ပြန်ဟပ်သည်။ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းအများစု သည် အုပ်ချုပ်သူအစိုးရနှင့် ပြည်သူလူထုကြားလူမှုဆက်ဆံ ရေးနှင့် ပတ်သက်ဆက်သွယ်နေသည့် အဆင့်အတန်း သာတူ ညီမျှမှုမရှိခြင်းကို မကြာခဏအသားပေး၊ အလေးထား ရည်ညွှန်း ဖော်ပြတတ်သည်။ မလေးဘုရင်များသည် မက်စီဒိုးနီးယား (Macedonia) နိုင်ငံမှထင်ပေါ်ကျော်ကြားသော အလက်ဇန္ဒား ဘုရင်ကြီး (Alexander the Great) မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာ သော အဆက်အနွယ်များဖြစ်ကြသည်ဟု အဆိုရှိသည်နှင့် အညီ ကျေးကျွန်များထားပိုင်ခွင့်နှင့် အဝါရောင်ကို ထီးသုံး နန်းသုံးအဖြစ်သာ သီးသန့်သုံးစွဲပိုင်ခွင့်စသော အထူးအခွင့် အရေးအချို့ကို ရရှိခံစားနိုင်ကြသည်။ အုပ်ချုပ်ခံရသူများသည်

အုပ်ချုပ်သူကိုအလုပ်အကျွေးပြုရန်ဖြစ်ပြီး အမိန့်မှန်သမျှကို နာခံကြရသည်။ အုပ်ချုပ်သူလူတန်းစားသည် ပြည်သူလူထု ၏စီးပွားတိုးတက် ချမ်းသာကြွယ်ဝသမှုကိုသာမက လုပ်အား နှင့်သစ္စာစောင့်သိမှုတို့ကိုပါ အတင်းအဓမ္မရယူနိုင်သော အနေ အထားကို ထိုဇာတ်လမ်းပုံပြင်များမှ တစ်ဆင့်သိမြင်တွေ့ရှိနိုင် ပေသည်။

ရိုးရာပုံပြင်အများစုကို လူငယ်များနှစ်ခြိုက်ပျော်ရွှင်စွာ ဖတ်ရှုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ပြန်လည်ပြုပြင်ရေးသားပြီး အကျဉ်း ချုံးကာ သရုပ်ဖော်ပုံများဖြင့် ဖော်ပြသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံတွင် ထိုကဲ့သို့သော စာပေအမျိုးအစားနယ်ပယ်တွင် ဒီဝမ်ဘဟာဆာ (Dewan Bahasa) နှင့် ပွတ်စ်တာကာ (Pustaka) အပြင် ဖဂျာရ်ဘတ်ခ်တီ (Fajar Bakti) စသည့် စာပေထုတ်ဝေရေး တိုက်တို့၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ် ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်မှုတို့ကို မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြထိုက်သည်။ ထိုသို့သောပုံပြင်ဇာတ်လမ်း များမှတစ်ဆင့် မလေးနိုင်ငံသား ဝယ်ရွယ်သူမျိုးဆက်သစ်များ အနေဖြင့် သူတို့၏ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ သမိုင်းနောက်ခံကိုပိုမိုရှု နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းသဘောပေါက် နားလည်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မျှော်လင့်ရပေသည်။

မလေးရှား၏ ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်၊ ရိုးရာပုံပြင်ငါးခုစီကို အာဆီယံရိုးရာစာပေညွှန်ပေါင်းစာအုပ်

တွင် အထူးရွေးချယ်ဖော်ပြခဲ့သည်။ စကားပုံငါးဆယ်၊ စကား
ထာနှစ်ဆယ်ငါးခု နှင့် ရိုးရာသီချင်းသုံးပုဒ်တို့ကိုလည်း ထည့်
သွင်းဖော်ပြထားသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေသည်
အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ပြည်သူများအကြားယဉ်ကျေးမှု
ဆိုင်ရာ နားလည်သဘောပေါက်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်စွာရရှိနိုင်ရန်
စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ယုံကြည်မျှော်လင့်ပါသည်။

စာတမ်းပြုစုသူများ

- နိုရာဒ်ဆီလတ် (NORAZIT SELAT)
- ယာကျော့ဘ်ဟာရွန်း (YAACOB HARUN)
- လင်းနိုခတီဂျွန်နိုရာဇ် (LYNNE KHADJAH ZORAZIT)

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် ကျွန်းနှင့်ကျွန်းငယ်ပေါင်း ၇၀၀၀
ကျော်ရှိပြီး မြောက်မှတောင်သို့မိုင် ၁၀၀၀ ကျော်နီးပါးဖြန့်ကြက်
ထားသော ကျွန်းစုနိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြေဧရိယာစုစုပေါင်းမှာ နိုင်ငံ
တော်၏သတ်မှတ်ပြဌာန်းချက်အရ ၁၁၄၈၃၀ စတုရန်းမိုင်ရှိ
သည်။ ကျွန်းများသည် မီးတောင်အခြေခံသဘာဝရှိသော
ကျွန်းများဖြစ်ကြပြီး ကျွန်းကြီးများတွင် တောင်ကြောများကန့်
လန့်ဖြတ်လျက်ရှိကာ ရေများသည်မြစ်ငယ်များမှတစ်ဆင့်
ပင်လယ်တွင်းသို့စီးဆင်းသည်။

၇% ခန့်ရှိသော ကျွန်းများသာ တစ်စတုရန်းမိုင်ထက်
ပိုကြီးပြီး သုံးပုံတစ်ပုံသာအမည်နာမများရှိကြသည်။ အကြီးဆုံး
ကျွန်းများမှာမြောက်ဘက်တွင် လူဇွန် (Luzon)၊ ၄၀၄၂၀ စတု
ရန်းမိုင်၊ ၁၀၄၆၈၇ စတုရန်း ကီလိုမီတာ၊ တောင်ဘက်တွင်
မင်ဒါနာအို (Mindanao) ၃၆၅၃၇ စတုရန်းမိုင်၊ ၉၄၆၃၁
စတုရန်း ကီလိုမီတာ၊ ဆမာ (Samar) ၅၁၂၄ စတုရန်းမိုင်၊

၁၃၂၇၁ စတုရန်းကီလိုမီတာ၊ နီဂရော့စ် (Negros) ၄၉၀၃ စတုရန်းမိုင်၊ ၁၂၆၉၉ စတုရန်းကီလိုမီတာနှင့် ပါလာဝမ် (Palawan) ၄၅၅၀ စတုရန်းကီလိုမီတာတို့ဖြစ်ကြသည်။

ပိုမိုအဆင်ပြေလွယ်ကူစေရန် ဖိလစ်ပိုင်ကို လူဇွန် (Luzon)၊ ဗိဆယာစ် (Visayas) သို့မဟုတ် ဗိဆယန် (Visayan) နှင့် မင်ဒါနာအို (Mindanao) ဟူသော အဓိကကျွန်းအုပ်စုသုံးခု ပါဝင်သည်ဟု အစဉ်အလာအားဖြင့်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ လက်ရှိ အခြေအနေတွင် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံကို ပထဝီအနေအထားအရ သတ်မှတ်ထားသောဒေသကြီး (၁၂) ခုအပြင်၊ နိုင်ငံမြို့တော် ဒေသ (National Capital Region) သို့မဟုတ် မက်ထရိုမန်နီလာ (Metro Manila) နှင့် ကော်ဒီလီလာရာအုပ်ချုပ်ရေးဒေသ (Cordillera Administrative Region) ဟူ၍ပိုင်းခြားထားသည်။

အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုပုံစံအနေဖြင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် ပြည်သူ့လူထုကရွေးချယ်တင်မြှောက်သော သမ္မတတစ်ဦးက ဦးဆောင်သော ဒီမိုကရက်တစ်နှင့် ရီပတ်ဘလစ်ကန်နိုင်ငံဖြစ် သည်။ အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်မှုအပိုင်းသုံးပိုင်းရှိပြီး ဆီးနိတ် (Senate) နှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်သော ဥပဒေပြု ရေးဌာန၊ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနနှင့် တရားစီရင်ရေးဌာနတို့ဖြစ်ကြ သည်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသားများသည် ဘာသာစကားမျိုးစုံပြောကြ သူများဖြစ်သည်။ လူဇွန်ဒေသတွင် တဂလော့ဂ် (Tagalog) ၊ ပမ်ပန်ဂို (Pampango) ၊ ဘီကောလ် (Bikl) ၊ အိုလ်လိုကို (Iloko)

နှင့် ပန်ဂဆီနန် (Pangasinan) ၊ ဗိဆယာစ်ဒေသတွင် စီဘူအာ နို (Cebuano) ၊ ဟီလီဂေဇွန် (Hiligaynon) သို့မဟုတ် အိုလ် လောင်ဂို (Ilonggo) နှင့် လီနေတီဆမာနွန် (Lineyte Samar non) သို့မဟုတ် ဝါရေး (Waray) ဟူ၍ အဓိကဘာသာစကား ရှစ်မျိုးကို အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ တစ်ရာဝန်းကျင်ရှိလူမျိုး နွယ်စုငယ်များ၏ ဘာသာစကားများအနက် လူမျိုးလေးဆယ် ခန့်မျှသည် သူတို့၏ရိုးရာစာပေအချို့ကိုစုဆောင်း၍ မှတ်တမ်း တင်ထားကြသည်။

နောက်ခံသမိုင်း

သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာမှတ်တမ်းရှိသော အစောဆုံးဖိလစ် ပိုင်လူမျိုးများမှာ စပိန်လူမျိုးများက နီဂရိုလ်လော့စ် (Negrillos) သို့မဟုတ် နီဂရီတော့စ် (Negritos) ဟုခေါ်ဆိုသော လူမည်း ငယ်ကလေးများဖြစ်သည်။ အချိန်ကာလများစွာကြာမြင့်ပြီး နောက် (၂၀၀ ဘီစီ - ၃၀၀ အေဒီ) တွင် ဖိလစ်ပိုင်သို့ရေ ကြောင်းဖြင့် နောက်လူမျိုးတစ်မျိုးရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ထိုသူ တို့မှာ ဘော်နီယို (Borneo) ၊ အင်ဒိုနီးရှား (Indonesia) နှင့် မလေးကျွန်းဆွယ် (Malay Peninsula) တို့မှရောက်ရှိလာသည့် မလေးလူမျိုးများဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ သူတို့သည် မြေခိုမိုင်းဒေသ များနှင့် ကြွယ်ဝသောတောင်ကြားချိုင့်ဝှမ်းဒေသကို သူတို့အ တွက်သိမ်းယူလိုက်ကြပြီး လူမည်းငယ်ကလေးများကို ကုန်း တွင်းပိုင်းတောင်များဆီသို့ မောင်းထုတ်လိုက်ကြသည်။ ထိုသို့

ပြုလုပ်ခြင်းခံလိုက်ရသောကြောင့် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ တွေးဆ၍ သူတို့ကိုယ်သူတို့အေးတောင် (Aetas) တောင်ပေါ် သားများဟုခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ အချို့မလေးလူမျိုးများသည် အေးတောင်တို့နှင့်အပြန်အလှန် လက်ထပ်အိမ်ထောင်ပြုကြပြီး အေတာ-မလေးတစ်ဝက်ပြားများ သို့မဟုတ် မက်တီဇိုးစ် (Metizos) များ ဖြစ်လာကြသည်။ အချိန်ကာလကြာမြင့်စွာပင် နေရာဒေသအသီးသီးသို့ ခွဲထွက်ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှုများရှိခဲ့ရ မည်ဖြစ်ပြီး ဖိလစ်ပိုင်ဘာသာစကားများ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ကွဲပြားနေခြင်းကို ဤအချက်ကဖော်ပြနေ သည်။ ထို့အပြင် ဘူလကန် (Bulacan) နှင့် နယူဗာအိစီဂျာ (Neuva Ecija) လူမျိုးတို့ပြောဆိုသော တဂလော့ဂ်ဘာသာ စကားနှင့်၊ လူဇွန်ဒေသအလယ်ပိုင်းလွင်ပြင်ဒေသကြီးတွင် မိုင်ပေါင်းအနည်းငယ်အကွာ၌သာ နေထိုင်သောပဲပန်ဂိုတို့၏ ဘာသာ စကားများမတူညီပဲ ကွဲပြားခြားနားနေခြင်းကလည်း ရှင်းလင်းပြဆိုနေပေသည်။

ထိုအစောပိုင်းကာလ ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးများသည် ဟိုဟို သည်သည်ပျံ့နှံ့နေသောအခြေချနေထိုင်ရာဒေသများတွင် သီးခြားလွတ်လပ်သည့် ရွာသူကြီးများ၏ လူမျိုးစုအကြီးအကဲ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်အောက်တွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ သက်ဆိုင်ရာ ရွာသူကြီးအချို့၏ နောက်လိုက်များသည် ရွာတစ်ရွာ သို့မဟုတ် မြို့ငယ်ကလေးတစ်ခုတွင်အတူ စုပေါင်းနေထိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ဟန် ရှိသော်လည်း တစ်သီးတစ်ခြားစီ သီးသန့်နေထိုင်ကြမည်ဖြစ်ပြီး

စစ်ပွဲ သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပတ်သက်သော ဦးတည်ချက် တူသည့်ကိစ္စရပ်များကို တန်းတူရည်တူစုပေါင်းလုပ်ကိုင်ဆောင် ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့နီးကပ်စွာ ဆက်ဆံနေထိုင်ပူးပေါင်း လုပ်ကိုင်ကြသည့် အုပ်စုများကိုဘာရန်ဂေးစ် (Barangays) ဟု ခေါ်သည်။ ဘာရန်ဂေးစ်သည် ကျွန်းများတစ်ခွင်သွားလာရာတွင် အသုံးပြုလေ့ရှိသောလှေကြီးတစ်မျိုး၏ အမည်လည်းဖြစ်သည်။

ထိုသို့အစောပိုင်းကာလ ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးများတွင် မိမိတို့ ကိုအုပ်ချုပ်ပြီး စစ်ပွဲများတွင်ဦးဆောင်တိုက်ခိုက်ပြီး သူတို့ရှိသေ လေးစားလိုက်နာရသော ဒါတူစ် (Datus) ဟုခေါ်သည့် မျိုးနွယ် စုအကြီးအကဲများရှိကြသည်။ မည်သူမဆိုအကြီးအကဲအပေါ် ပြစ်မှားခြင်း သို့မဟုတ် အကြီးအကဲ၏ဇနီးသားသမီးများကို အမနာပပြောဆိုခြင်းမျိုးရှိခဲ့ပါက ပြင်းထန်ထိရောက်စွာ အပြစ် ဒဏ်ပေးခြင်းခံရသည်။ ထိုမျိုးနွယ်စုအကြီးအကဲများ၏ လက်အောက်တွင် မင်းမျိုးမင်းနွယ်အဖြစ်အကျိုးဝင်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသော လူတန်းစားသုံးရပ်မှာ မဟာလိက (Mahalikas) ဟုခေါ်သည့် လူကြီးလူကောင်းများ သို့မဟုတ် ကင်းလွတ်ခွင့်ရသူများ၊ အလိပင်းနာမမဟေး (Aliping Namamahay) ဟုခေါ်သည့် မင်းမျိုးမင်းနွယ်မဟုတ်သော သာမန်အရပ်သူအရပ်သားလူတန်းစားများနှင့် အလိပင်းဆွံ့ ဝိုလာရ် (Aliping Saguigulir) ဟုခေါ်သည့် ကျေးကျွန်များဖြစ် ကြသည်။ ထိုအစောပိုင်းကာလ ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးများကို အလွန် တင်းကျပ်စွာ လေးစားလိုက်နာရသည့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း

ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များဖြင့် လုံးလုံး လျားလျား အုပ်ချုပ်သည်။

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ယုံကြည်ချက်များ

စောစောပိုင်းကာလက ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးများတွင် အခြား နေရာဒေသများရှိ ရှေးဟောင်းလူမျိုးများကဲ့သို့ပင် တော တောင်၊ ကွင်းပြင်နှင့်ချောင်းမြောင်းများတွင် လူသားတို့ထက် ပိုမိုတန်ခိုးအာနိသင်ရှိသော ဝိညာဉ်များအများအပြားရှိသည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ ထိုဝိညာဉ်များတွင် အချို့သည်ကောင်း၍ အချို့သည်မကောင်းဆိုးဝါးမိစ္ဆာများ ဖြစ်ကြသော်လည်း အားလုံးကိုပူဇော်ပသခြင်းဖြင့် နှစ်သိမ့်ရန်လိုအပ်သည်ဟု အယူရှိကြသည်။ မြို့ရွာတိုင်းတွင်ကိုးကွယ်သည့် ကိုယ်ပိုင် နတ်ဘုရားများရှိကြသည်။ ထိုနတ်ဘုရားများအားလုံးကို ယေဘုယျအားဖြင့် ဒီဝတ (Diwata) ဟုခေါ်ကြပြီး မြို့ရွာကို သိရှိနိုင်ရန် ညွှန်ပြသည့်အနေဖြင့်မြို့ရွာအမည်ကို နတ်ဘုရား အမည်နှင့် ပေါင်းစပ်ဖြည့်စွက်ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ပင်လယ်နှင့် မြစ်တို့တွင်လည်း အစောင့်နတ်ဘုရားများအသီးသီးရှိကြသည်။ ထိုနတ်ဘုရားများကို လူတို့က ဝက်ဖြင့်ပူဇော်ပသခြင်းပြုလုပ် ကြသည်။ ထိုဒီဝတနတ်ဘုရားများအထက်တွင် ကမ္ဘာဦး အစမှပင်စတင်ရှိလာခဲ့သော အကြီးမြတ်ဆုံးအနန္တတန်ခိုးရှင် ဘုရားတစ်ဆူရှိသည်ဟု လူမျိုးစုတိုင်းက ယုံကြည်ကြသည်။ သူတို့၏ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးသည် ဒဏ္ဍာရီများတွင် ထိုတန်ခိုးရှင် ဘုရားများကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ဆက်ဆံမှုများ ၁၅၂၁ ခုနှစ်တွင် စပိန်လူမျိုးများဝင်ရောက်မလာမီ ကာလ ရှည်ကြာစွာကပင်ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးတို့သည် အခြားနိုင်ငံ များ၊ အထူးသဖြင့် တရုတ်လူမျိုးတို့နှင့် ကုန်သွယ်ဆက်ဆံမှု အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းခဲ့သည်။ တောင်ပိုင်းလူဇွန် (Southern Luzon) ၊ မင်ဒိုရို (Mindoro)၊ ပါလာဝမ် (Palawan) နှင့် နေရာ အနှံ့အပြားတွင် ရှေးဟောင်းသုတေသနပညာရှင်များ တူးဖော် တွေ့ရှိခဲ့သော အိုးထည်၊ မြေထည်ပစ္စည်းများက တရုတ်လူမျိုး တို့၏ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များမှရရှိသော အ ထောက်အထားများအဖြစ် ခိုင်ခိုင်မာမာအတည်ပြုချက်ပေးနိုင် ခဲ့သည်။ ၁၃ ရာစုနှစ်တွင် တရုတ်ကုန်သွယ်သင်္ဘောများသည် ပါလာဝမ် (Palawan) နှင့် ကာလာမီယန်းစ် (Calamianes) ကျွန်းစုများသို့ ပုံမှန်ဝင်ထွက်သွားလာခဲ့ပြီး နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူညီမှုဖြင့် မျှတသောကုန်သွယ်လုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင် ခဲ့သည်ကို အထက်ပါအထောက်အထားများကပြဆိုခဲ့သည်။ မာအီ (Ma-i) နယ်မြေဒေသဟု နိုင်ငံခြားသားတို့သိရှိကြသော မင်ဒိုရို (Mindoro) ကျွန်းနှင့်ဆုလု (Sulu) ကျွန်းတို့တွင်လည်း တက်တက်ကြွကြွ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားမှုရှိခဲ့သည်။

အစ္စလာမ်ဘာသာ စတင်ရောက်ရှိခြင်း ၁၃၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် အစ္စလာမ်ဘာသာကို ဆုလု (Sulu) သို့ ဆူမားထရားကျွန်း (Sumatra) ကျွန်း၊ မန်နန်ကဘော

(Menankabaw) ဒေသမှ လူမျိုးစုခေါင်းဆောင်ငယ်များအနက် တစ်ဦးဖြစ်သူရာဂျာဘဂင်ဒါ (Raja Baginda) က စတင်ယူဆောင်လာခဲ့သည်။ သူ့ရောက်လာသည်နှင့် ချက်ချင်းဆိုသလိုပင် ဒေသခံအချို့ကို အစွလမ်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းစေခဲ့သည်။ သူ၏ဘာသာရေးလုပ်ငန်းများကို ၁၄၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပလမ်ဘန် (Palembang) မှ ထွက်ခွာ၍ ဆုလုသို့ရောက်ရှိလာသည့် အဘူဘကရ် (Abu Bakr) ဆိုသူက ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သည်။ သူသည် ရာဂျာဘဂင်ဒါ၏ သမီးဖြစ်သူပါရမီဆူလီ (Paramisuli) နှင့်လက်ထပ်သည်။ သူ၏ဩဇာအရှိန်အဝါသည် ဆုလုနေရာဒေသအားလုံးသို့ လျင်မြန်စွာပျံ့နှံ့သွားခဲ့သည်။ မင်ဒါနာအို (Mindanao) တွင်မူ ထိုကာလအတောအတွင်းက ဂျိုဟိုး (Johore) မှ သူ၏နောက်လိုက်နောက်ပါများနှင့် ရောက်ရှိလာသောရှုရစ်ဖ်ကဘန်း ဆုဝမ် (Shari Kabungsuwan) ဆိုသူက ချက်ချင်းပင်အစွလမ်ဘာသာကို စတင်အုတ်မြစ်ချသည်။ သူသည် လူမျိုးစုနွယ်အများအပြားကို သူ၏ဘာသာသို့ကူးပြောင်းစေပြီး ထိုဒေသတွင်ဩဇာအရှိန်အဝါကြီးမားသော မိသားစုတစ်စုအတွင်းသို့ အိမ်ထောင်ကျခြင်းဖြင့် ရောက်ရှိသွားကာ မင်ဒါနာအို၏ ပထမဆုံးစော်ဘွားဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထိုမှစ၍ အစွလမ်ဘာသာသည် ဗီဆယာစ်နှင့် လူဇွန်ဒေသများသို့ လျင်မြန်စွာပျံ့နှံ့သွားခဲ့သည်။

စပိန်လူမျိုးများ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ခြင်း
 ၁၅၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၁၆) နေ့တွင် စပိန်ဘုရင်၏သစ္စာခံ

အမှုတော်ထမ်းတစ်ဦးဖြစ်သူ ပေါ်တူဂီလူမျိုး ဖာဒီနန်မဂျဲလန် (Ferdinand Magellan) ဆိုသူကွပ်ကဲအုပ်ချုပ်သည့် စပိန်သင်္ဘောငယ်သုံးစီးသည် ဗီဆယာစ် (Visayas) ကျွန်းစုရှိဆမ (Sama) ကျွန်းသို့ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ သူတို့သည် မိုလပ်ကပ်စ် (Moulccas) ရှိ စပိုင်စ် (Spice) ကျွန်းများကို ရှာဖွေရန်ရွက်လွှင့်ခဲ့သော်လည်း ဖိလစ်ပိုင်သို့ရောက်ရှိသွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ များမကြာမီကာလ (၁၅၇၁) ခုနှစ်တွင် မိဂွဲလ်လိုပက်ဒီလီဂတ်စ်ပီ (Miguel Lopez de Legazpi) ဆိုသူက ဖိလစ်ပိုင်အပေါ် စပိန်တို့၏အချုပ်အခြာအာဏာကို ထူထောင်ပြဌာန်း၍ အုပ်ချုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး မနီလာ (Manila) မြို့ကိုမြို့တော်အဖြစ်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ စပိန်လူမျိုးတို့၏ ဖိလစ်ပိုင်ကိုဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်သည့် ကာလသည်နှစ်ပေါင်းသုံးရာကျော်ကြာရှည်ခဲ့ပြီး ထိုအချိန်အတွင်းမှာပင် စပိန်ဘုရင်ဒုတိယမြောက်ဖိလစ်စ် (Philip II of Spain) ကို အလေးထားဂုဏ်ပြုသည့်အနေဖြင့် ဖိလစ်ပိုင် (Phillipines) ဟုအမည်ကင်ပွန်းတပ်ခဲ့ကာ ဥရောပတိုက်နှင့်လည်း အဆက်အသွယ်ဖြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးများ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်အဖြစ် သွတ်သွင်းခံကြရသော်လည်း စပိန်စစ်တပ်၊ အရပ်သားအာဏာပိုင်များနှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၏ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုအများအပြားကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ကြရသည်။

၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော စပိန်တို့ကိုတော်လှန်သည့် ဖိလစ်ပိုင်တော်လှန်ရေးနှင့် ၁၈၉၈ ခုနှစ်၊

ဒီဇင်ဘာ (၁၀) ရက်တွင် စပိန်နှင့် အမေရိကန်တို့ကြားချုပ်ဆို ခဲ့သော ပဲရစ်စာချုပ် (Treaty of Paris) အရ အမေရိကန် ဒေါ်လာသန်းနှစ်ဆယ်ဖြင့် လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခဲ့ခြင်းအားဖြင့် စပိန်တို့၏အုပ်ချုပ်မှုအဆုံးသတ်ခဲ့သည်။

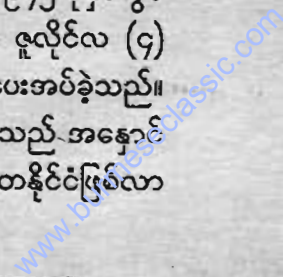
ထိုကာလအတောအတွင်း အီမီလီယိုအဂ္ဂီနယ်ဒို (Emilio Eguinaldo) ဦးဆောင်သော တော်လှန်ရေးသမားများသည် တော်လှန်ရေးအစိုးရတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပြီး ၁၈၉၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၁၂) ရက်နေ့တွင် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေး ကိုကြေငြာခဲ့သည်။ သက်တမ်းမရှည်ကြာခဲ့သော ဖိလစ်ပိုင် ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအစိုးရကို ၁၈၉၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၂၃) ရက်တွင် အခမ်းအနားဖြင့်အာဏာအပ်နှင်းခဲ့သည်။ သို့သော် လည်းများမကြာမီ အချိန်တိုကာလ၊ ၁၈၉၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ လ (၂) နေ့တွင် ဖိလစ်ပိုင်-အမေရိကန်စစ်ပွဲစတင်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ၁၉၀၁ ခုနှစ် မတ်လ (၂၃) ရက်နေ့တွင် အဂ္ဂီနယ်ဒိုကိုဖမ်းဆီး ရမိခဲ့ကာ ၁၉၀၁ ခုနှစ် ဧပြီလ (၁) ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် ကိုသစ္စာခံရန် ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုခဲ့ခြင်းအားဖြင့် စစ်ပွဲအဆုံး သတ်ခဲ့သည်။

အမေရိကန် အုပ်ချုပ်မှုကာလ

အမေရိကန်အုပ်ချုပ်မှုသည် နှစ်ပေါင်း (၄၀) ကျော်ကြာ ခဲ့ပြီး ထိုကာလအတောအတွင်း ဖိလစ်ပိုင်ခေါင်းဆောင်များ

သည် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံကို လွတ်လပ်ရေးပေးရန် မဆုတ်မနစ် နှသာရွဲဖြင့် မမောမပန်းကြိုးစားလုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။ နောက် ဆုံးတွင်အသွင် ကူးပြောင်းရေးကာလအဖြစ် (၁၀) နှစ်ပေး သော ဥပဒေတစ်ရပ်ကိုထုတ်ပြန်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ထိုအချိန်ကာလ အတောအတွင်း ဖိလစ်ပိုင်ပြည်သူများကအတည်ပြုသောဖွဲ့ စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပူးတွဲအုပ်ချုပ်သော ဓနသ ဟာယအစိုးရတစ်ရပ်က တာဝန်ယူအုပ်ချုပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုကာလကုန်ဆုံးပြီးနောက် အမေရိကန်သည် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ ၏လွတ်လပ်ရေးကို အသိအမှတ်ပြုပေးအပ်ရမည်ဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း ဓနသဟာယအုပ်ချုပ်မှုအလယ်လမ်းခု လတ်တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးစတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အမေရိ ကန်သည် ဂျပန်ကိုစစ်ကြေငြာခဲ့ပြီး အမေရိကန်ကိုလက်စား ချေတံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ဂျပန်ကဖိလစ်ပိုင်ကိုကျူးကျော်ဝင် ရောက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ဂျပန်တို့၏သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်သည့် ကာလသည် လေးနှစ်ကြာမြင့်ခဲ့ပြီး ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံနှင့် ပြည်သူ လူထုတို့အဖို့ ပြောမကုန်လောက်အောင်ပင် ဒုက္ခအဖုံဖုံဆင်းရဲ မှုမျိုးစုံကိုကြုံတွေ့ရင်ဆိုင်ခံစားခဲ့ကြရသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်တို့လက်နက်ချပြီးနောက် ၁၉၄၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ (၄) ရက်နေ့တွင် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံကိုလွတ်လပ်ရေးပေးအပ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၆ ခုနှစ်မှစ၍ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် အနှောင် အတည်းကင်း၍ လွတ်လပ်သည့်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံဖြစ်လာ ခဲ့ပေသည်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေအမျိုးအစားများ

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ရိုးရာစာပေကို လေ့လာရာတွင်အဆင်ပြေ၊ လွယ်ကူစေရန်နှင့် စနစ်တကျဖြစ်စေရန် ဖိလစ်ပိုင်ရိုးရာစာပေကို ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ၊ ရိုးရာစကားရပ်များနှင့် ရိုးရာတေးသီချင်းများဟူ၍ အုပ်စုသုံးခုခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်သည်။

ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများတွင် စကားပြေ သို့မဟုတ် ကဗျာ၊ လင်္ကာပုံစံဖြင့်ဖော်ပြပြောဆိုသည့် မိရိုးဖလာအစဉ်အလာဆိုင်ရာ ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ အားလုံးပါဝင်သည်။ ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ် ဒဏ္ဍာရီများ၊ အစဉ်အလာလက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရိုးရာဝတ္ထု၊ ဇာတ်လမ်းများနှင့် ရိုးရာပုံပြင်များသည်စကားပြေဖြင့်ဖော်ပြသည့် ပုံစံများဖြစ်သည်။ အပိုဒ်လိုက်ကဗျာလင်္ကာပုံစံဖြင့်ဖော်ပြထားသည့် လူစွမ်းကောင်းပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို သံပိုင်းမော်ကွန်းများဟုခေါ်ဆိုပြီး ဤရိုးရာစာပေညွန့်ပေါင်းတွင် ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိပေ။

ရိုးရာစကားများကဏ္ဍတွင် အဓိကအမျိုးအစားနှစ်ခုဖြစ်သည့် စကားထာနှင့် စကားပုံတို့ကိုသာ ဤညွန့်ပေါင်းတွင်ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ရိုးရာသီချင်းများကို ကျယ်ပြန့်သော အမျိုးအစားအုပ်စုနှစ်ခုခွဲ၍ တင်ပြထားသည်။ စိကာပတ်ကုံးဖွဲ့နွဲ့ပြောဆိုရသော ရိုးရာဝတ္ထု၊ ဇာတ်လမ်းပုံပြင်များ သို့မဟုတ် ဇာတ်လမ်းလင်္ကာများနှင့် သီဆိုရသောရိုးရာတေးသီချင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်း အဖြစ်အပျက်တစ်ခုကို

ဖော်ပြသည့် ဟောပြောတင်ပြမှုများအားလုံးသည် စိကာပတ်ကုံးပြောဆိုရသည့် ရိုးရာသီချင်းများကဏ္ဍအောက်တွင် အကျုံးဝင်သည်။

ဤညွန့်ပေါင်းစာအုပ်အတွက် ရည်ရွယ်၍ အပိုင်းကဏ္ဍအားလုံးအတွက် ယေဘုယျမိတ်ဆက်တွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည့် ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီ (Myth)၊ အစဉ်အဆက်လက်ဆင့်ကမ်းလာသော ဒဏ္ဍာရီဝတ္ထု၊ ဇာတ်လမ်း (Legend)၊ ရိုးရာပုံပြင် (Folktale)၊ စကားပုံ (Proverb) နှင့် ရိုးရာသီချင်း (Folksong) တို့၏ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို လက်ခံအတည်ပြုသုံးစွဲသည်။

ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ် ဒဏ္ဍာရီများ

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီများသည် အကြမ်းအားဖြင့် အုပ်စုနှစ်ခုတွင် ပါဝင်သည်။ အုပ်စုငယ်တွင်ယုံကြည်ကိုးကွယ်ရာ ဘုရားများ၊ သူတို့၏လုပ်ဆောင်မှုများ၊ ဆက်နွယ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သောဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များဖြစ်ကြသည်။ များစွာပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အုပ်စုတွင်၊ လူသားမျိုးနွယ်၊ ရေနှင့် မြေတို့၏ ထူးခြားမှုလက္ခဏာ၊ တိရစ္ဆာန်ဘဝနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏အမူအကျင့်များ၊ အပင်လောကနှင့် အပင်တို့၏ စရိုက်လက္ခဏာများ စသည့်လောကကြီးနှင့် သဘာဝသရုပ်သဏ္ဍာန်များ၏ အရင်းမူလဇာစ်မြစ်များကို စကားပြေဖြင့် ရှင်းလင်းပြဆိုသော ရှေးထုံးအစဉ်အလာပုံပြင်များပါဝင်သည်။

ထိုပုံပြင်အများအပြား၊ အထူးသဖြင့် အပင်နှင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ မူလအစနှင့် ပတ်သက်သည့်ပုံပြင်များကို အစဉ်အလာအားဖြင့် ရိုးရာဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများဖြစ်ကြပြီး ဤစာအုပ်တွင်မူ ကျွန်ုပ်သည် စတစ်သ်သော်မ်ဆင် (Stuth Thompson) ၏ (Motif Index of Folk Literature) တွင် အမျိုးအစားအုပ်စု ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း လက်ခံလိုက်နာ၍ မူရင်း ဇာတ်မြစ်ဖော်ပြသည့် ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ် ဒဏ္ဍာရီများ ကဏ္ဍအောက်တွင် အတူတကွပေါင်းစပ်စုစည်း ဖော်ပြထား သည်။

စောစောပိုင်းကာလ ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးတို့သည် ဘုရား သခင်တစ်ပါးနှင့် နတ်ဘုရားအများအပြားကို သက်ဝင်ယုံကြည် ကြသည်။ ဤနေရာတွင်သတိပြုရမည့်အချက်မှာ ဖိလစ်ပိုင် နိုင်ငံသည် လူမျိုးစုအများအပြားနေထိုင်သောနိုင်ငံဖြစ်သည်နှင့် အညီ တစ်မျိုးသားလုံးကိုးကွယ်သည့် နတ် သို့မဟုတ် နတ် ပေါင်းစုဟူ၍ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ သီးခြားဘာသာစကားပြောဆို သော လူမျိုးစုတိုင်းတွင် ကိုယ်ပိုင်ကိုးကွယ်ရာနတ်ဘုရားများ ရှိကြသည်။ ဤအခြေအနေကပင် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ဒဏ္ဍာရီ များကိုနတ်ဘုရားနှင့် နတ်သမီးအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ရာဖြစ်စေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တဂလော့ဂ် (Tagalogs) မျိုး နွယ်စုများတွင် နတ်ကြီးဘသလ (Bathala) ၊ ပဲမ်ပန်ဂို (Pampango) တို့တွင် မန်ဂက်ချေး (Mangetchay) ၊ ဘိကို လာနိုစ် (Bicolanos) တို့တွင် ဂူဂူရန်း (Gugurang) ၊ ဘော်န်

တောစ် (Bontos) နှင့် အီဂိုရောတ်စ် (Igorots) တို့တွင် ကဘွန် လန် (Kabunlan) နှင့် လူမဝိဂ် (Lumawig) ၊ ဘီလာန် (Bilaan) တို့တွင် မီလု (Melu) ၊ မနီဘို (Manobus) တို့တွင် မကလီဒွန်းဂ် (Makalidung) နှင့် မနုလာစ် (Manuvus) တို့တွင် မနာမ (Manama) ဟူ၍ နတ်ဘုရားအမျိုးမျိုးရှိကြသည်။ ထိုနတ်ဘုရား၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့်ဒဏ္ဍာရီများတွင် "The Quarrel of the Volcanoes" မှာကဲ့သို့ နတ်ဘုရားအချင်း ချင်းမတည့် မသင့်ပဋိပက္ခဖြစ်ကြသည်များကိုလည်း တစ်ခါ တစ်ရံဖော်ပြထားသည်။ အချို့ဒဏ္ဍာရီများတွင်မူ နတ်ဘုရား အချင်းချင်းချစ်ကြိုက်သွားကြသည်ကို တွေ့ရတတ်သော်လည်း များသောအားဖြင့် မကြာခဏတွေ့ရသည်မှာ "The Story of Bugan and Kinggawan" မှာကဲ့သို့ မြေပြင်သို့ဆင်းသက်လာပြီး လူသားများနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်အိမ်ထောင်ပြုကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာကြီးဖြစ်ပေါ်လာပုံအရင်းအမြစ်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြ သောဒဏ္ဍာရီများမှာ ပုံစံသုံးမျိုးရှိသည်။ ပုံစံတစ်မျိုးအရဆိုလျှင် ကမ္ဘာကြီးကိုတန်ခိုးအာဏာအကြီးမြင့်ဆုံးသော နတ် သို့မဟုတ် ဘုရားသခင်ကဖန်ဆင်းသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ နောက်ထပ် ဒဏ္ဍာရီများကမူ ရန်လိုသောဆန့်ကျင်ဘက်အင်အားကြီးနှစ်ခု ကြား ကြီးစားရုန်းကန်လှုပ်ရှားမှု သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခကြောင့် ကမ္ဘာကြီးဖြစ်ပေါ်လာရသည်ဟုဆိုသည်။ ဤညွှန်ပေါင်းတွင် ပါဝင်သောဥပမာသည် ဤပုံစံမျိုးဖြစ်သည်။ တတိယ ဒဏ္ဍာရီ

အုပ်စုက အရာဝတ္ထုပစ္စည်းတစ်ခုခု သာဓကအားဖြင့် တီကောင် တစ်ကောင်၏ မစင်မှဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟုဆိုသည်။

ဖိလစ်ပိုင် ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ် ဒဏ္ဍာရီများတွင် လူသား များဖြစ်ပေါ်လာပုံအကြောင်းရင်းကိုလည်း နည်းလမ်းသုံးသွယ် ဖြင့်ပြဆိုသည်။ (၁) လူသားသည်နိဗ္ဗာန်ဘုံ သို့မဟုတ် ကောင်းကင်ဘုံမှ ကမ္ဘာမြေကြီးပေါ်သို့ ဆင်းသက်ရောက်ရှိလာ သည်။ (၂) ကမ္ဘာ့ပထမဆုံးသော လူသားယောက်ျားနှင့် မိန်းမ တို့သည်အရွယ်ရောက်ပြီး လူပုသဏ္ဍာန်သွင်ပြင် အပြည့်အဝ ဖြင့် ဝါးပင်၏ရွက်ဆစ်ဖုများ သို့မဟုတ် ငှက်ပျောပင်ငုတ်တို့ များမှ သို့မဟုတ် လီမုကွန် (limukon) ငှက်ဥနှစ်လုံးမှဖြစ်ပေါ် လာကြသည်။ (၃) မြေကြီး သို့မဟုတ် အခြားအရာတစ်ခုခုမှ ဘုရားသခင်က ဖန်ဆင်းသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ အများကကျယ် ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံသိရှိကြသော လူဖြစ်လာခြင်းနှင့် ပတ်သက် သည့်အကြောင်းရင်းခံမှာ ပထမဆုံးသောကမ္ဘာ့ယောက်ျားနှင့် မိန်းမတို့သည် ဝါးပင်၏ရွက်ဆစ်ဖုနှစ်ခုမှ ဖြစ်လာသည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ဝိဆယလူမျိုး (Visayan) တို့၏ အဆိုတစ်ခုတွင် သူတို့၏အမည်များကို ဆီကာလက်ခံ (Sikalac (Tag.lalake)) နှင့် ဆီကာဘေး (Sikabay (Tag.babe)) ဟုပင်ပေးထားသည်။ နောက်ထပ်မူကွဲတစ်ခုတွင်မူ သူတို့၏အမည်များမှာ ကလာခံ (Calaque) နှင့် ကဘယေး (Cabaye) ဟူ၍ဖြစ်သည်။

မြစ်များနှင့် အခြားရေအရင်းအမြစ်များစတင်ဖြစ်ပေါ် လာပုံကို ရှင်းလင်းဖော်ပြသော ဒဏ္ဍာရီများသည် (Neuva Vizcaya) မှ ဘယောမ်ဘောင်းဂ် (Bayombong) တွင်ရှိသော

မဂတ် (Megat) မြစ်ကြီးသည် ဒဏ္ဍာရီအဆိုအရအရပ်မြင့်၍ ချောမောလှပသောအမဲလိုက်မုဆိုး မဂတ် (Magat) ဆိုသူ၏ ချစ်သူသေဆုံးမှုအပေါ် အလွန်အမင်းဝမ်းနည်းကြေကွဲ၊ လူကျုံးမရဖြစ်ကာ မိမိကိုယ်ကိုရေနှစ်သတ်သေသည့်အချိန် အထိ တစ်ချိန်ကမိုးခိုးသမန်မြစ်ငယ်ကလေးတစ်ခုသာဖြစ်ခဲ့ သည်။ ဒဏ္ဍာရီအဆိုအရ တီဝီ (Tiwi) မှ ရေပူစမ်းချောင်းများ သည် နေမင်းကမ္ဘာမြေကြီးပေါ်မှ လုံ့မပျိုတစ်ဦးကိုလက်ထပ် ရန် ဆင်းသက်လာရာမှစတင်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ နေမင်း သည်အလွန်ပူပြင်းသောကြောင့် သူကြည့်လိုက်သောအရာ တိုင်း သူလက်ထပ်မည့်မိန်းမကလေးအပါအဝင် အားလုံးပင် မီးတောက်မီးလျှံများဖြင့် လောင်ကျွမ်းကုန်ကြသည်။ မီးတောက်မီးလျှံများ ပျောက်ကွယ်သွားသောအခါကျန်ရှိခဲ့ သည်မှာ ရေပူထွက်သောရေပူစမ်းချောင်းကလေးသာဖြစ် သည်။ ရေကန်များစတင်ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဖော်ပြသောဒဏ္ဍာရီ များတွင် အများသိရှိလက်ခံကြသောအကြောင်းအရင်းခံမှာ မြို့ရွာများ ရေနစ်မြုပ်ခြင်းကြောင့်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မြို့ရွာများတွင် နေထိုင်ကြသူများသည် ကြီးမားသောအပြစ်များကို ကျူးလွန် သောကြောင့် ဘုရားသခင်ကဒဏ်ခတ်အပြစ်ပေးသည့်အနေ ဖြင့် ရေမြုပ်ပစ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆန်ပါဗလီမြို့ (San Pablo City) ရှိ ဆမ်ပလောက်ရေကန် (Sampaloc Lake) သည် တစ်ချိန်ကချိုမြိန်သော အသီးများသီးသည့် ဆမ်ပလောက်

(မကျည်း) ပင်များဖြင့် လှပသောဥယျာဉ်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့သော်လည်း တစ်ကိုယ်ကောင်းဆန်၍လောဘကြီးသော ပိုင်ရှင်ကြောင့် ဘုရားသခင်ကရေမြှုပ်ပစ်လိုက်ရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ကျွန်းမြေအင်္ဂါရပ်များ (တောင်များ၊ မီးတောင်များ၊ ကျွန်းများ) စတင်ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဖော်ပြသောဒဏ္ဍာရီများတွင် အကြောင်းရင်းခံအမျိုးမျိုးရှိကြသည်။ အများကသိရှိထားသော အကြောင်းရင်းခံတစ်ခုမှာ တောင် သို့မဟုတ် မီးတောင်သည် ချစ်သူနှစ်ဦးကိုအတူ မြှုပ်နှံထားသော အုတ်ဂူမှမြင့်တက်ပေါ်ထွက်လာသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ အကောင်းဆုံးသိရှိနိုင်သည့်ဥပမာမှာ "The Legend of Mount Mayon" ဖြစ်ပြီး ထိုဒဏ္ဍာရီအရ မေယွန်မီးတောင် (Mayon Volcano) သည် ဒါရာဂန်မဂယွန် (Daragan Magayon) နှင့် ယူလက်ပ် (Ulap) ဆိုသောချစ်သူနှစ်ဦး၏ အုတ်ဂူမှမြင့်တက်ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။

ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစုရှိများပြားလှသော ကျွန်းများပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့် ပတ်သက်၍လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များကို ပြောဆိုလာခဲ့ကြသည်။ ပဲနဂါဆီနန် (Pangasinan) ရှိ ကျော်ကြားသောကျွန်းတစ်ရာ (Hundred Islands) သည် ဒဏ္ဍာရီအရ မိမိနိုင်ငံကိုအသက်ပေးကာကွယ်ခဲ့ကြသော စစ်သည်တစ်ရာမှဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ တိရစ္ဆာန်များ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကိုဖော်ပြသော

ဒဏ္ဍာရီများတွင် အဓိကအကြောင်းရင်းခံမှာ လူသားများကို တိရစ္ဆာန်များအဖြစ် အသွင်ပြောင်းခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဒဏ္ဍာရီများအရ ကျွန်ုပ်တို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင်ရှိသော တိရစ္ဆာန်များဖြစ်ကြသည့် ပင့်ကူ၊ ပုစဉ်းရင်ကွဲနှင့် ပျားရည်ပျားကဲ့သို့သော မိုးမွှားသတ္တဝါများ၊ မျောက်ကဲ့သို့သော ခြေလေးချောင်း သတ္တဝါ၊ ငှက်အမျိုးမျိုး၊ ငါးဖုံ (Dalag) ၊ ငါးခူမျိုး (Hito) နှင့် ငါးကြင်း၊ ငါးသိုင်းမျိုး (Carp) ကဲ့သို့သော ငါးများ၊ မိကျောင်းနှင့် ငါးမန်းတို့သည် ယခင်ဘဝက လူသားများဖြစ်ကြသည်။ များသောအားဖြင့် တိရစ္ဆာန်အဖြစ်သို့ အသွင်ပြောင်းခံရခြင်းသည် အခြားသူများအပေါ်ကျူးလွန်သောဆိုးရွားယုတ်မာသည့် မကောင်းမှုဒုစရိုက်ကြောင့် အပြစ်ဒဏ်ခံရရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် တဂလော့ဂ် (Tagalog) ဒဏ္ဍာရီအရဆိုလျှင် မျောက်သည် တစ်ချိန်ကပျင်းရိပြီးတာဝန်မဲ့၍ အားမကိုးရသော သားယောက်ျားကလေးဖြစ်သည့်အပြင် ဖခင်ဖြစ်သူကို ဒေါသဖြစ်အောင် အလွန်ပြုလုပ်သောကြောင့် ဖခင်ကတုတ်တစ်ချောင်းဖြင့် လှမ်းပစ်လိုက်ရာ တုတ်သည်တင်ပါး၌ ကပ်နေပြီးမျောက်တစ်ကောင်ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် နောက်ဒဏ္ဍာရီတစ်ခုက မျောက်သည်စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိရခြင်းမှာ လူမှဆင်းသက်လာသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ငါးမန်းသည်လည်း တစ်ချိန်ကချမ်းသာကြွယ်ဝ၍ အလိုရမ္မက် လောဘကြီးသည့် လူတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် ခိုက်ပူလာပြီး

ခြေထောက်နှင့်လက်တို့မှာ အသုံးမပြု၊ မလှုပ်ရှားရာမှ သေးသိမ်သာရာသည်။ တစ်နေ့တွင် သူ၏မိန်းမက ခြင်းတောင်းတစ်ခုထဲသို့တည်၍ သယ်ဆောင်သွားစဉ် ရေထဲသို့လိမ့်ကျပြီး ဖားတစ်ကောင်ဖြစ်သွားခဲ့ရသည်။

အပင်များစတင်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ ဒဏ္ဍာရီများမှာပုံစံအမျိုးမျိုး ရှိသည်။ အများသိရှိကြသည့် အကြောင်းရင်းခံမှာ ဒဏ္ဍာရီပါဇာတ်လိုက်မင်းသား သို့မဟုတ် မင်းသမီး၏အုတ်ဂူမှအပင်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ဒဏ္ဍာရီအရ မိဘများက သူမ၏ချစ်သူနှင့် ဘဘောမတူသောကြောင့် ပူဆွေးသောကရောက်ပြီး ဆေးဆိုးသွားသောမိန်းကလေး၏ အုတ်ဂူပေါ်မှ ပထမဆုံးသော ငှက်ပျောပင်ပေါက်လာရသည်ဟု ဆိုသည်။ နောက်ထပ် အကြောင်းရင်းခံတစ်ခုမှာ လူသားကိုအပင်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲစစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့ဒဏ္ဍာရီတွင် အပြောင်းအလဲဖြစ်ခြင်းသည် ဘုရားသခင်ထံမှ သနားညှာတာမှုကို ပြသော လုပ်ရပ်ဖြစ်ပြီး တောင်းသည့်ဆုကိုပြည့်စေခြင်းကြောင့် ဖြစ်လာရသည်ဟုဆိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ထင်းရှူးပင်သည် တစ်ချိန်က ဘန်ဂန် (Bangan) ဟုခေါ်သည့် ရိုးသားပြီးနူးညံ့သိမ်မွေ့သော မိန်းကလေးတစ်ဦးဖြစ်ကာ သူမ၏ကိုယ်ခန္ဓာအနှံ့အပြားတွင် အရေပြားရောဂါဖြစ်နေသောကြောင့် လူတိုင်း၏ရှောင်ခွာဖယ်ကြဉ်ခြင်းကို ခံရရှာသည်။ တစ်ဦးတည်း အထီးကျန်ဖြစ်နေရခြင်းကြောင့် သူမသည်ကဘူနီယန် (Kaburian) နတ်ဘုရားကို သူမအားထင်းရှူးပင်အဖြစ်သို့ ပြောင်းပေးပါ

ရန်နှင့် ထိုသို့ပြောင်းပေးခြင်းဖြင့် သူမသည်ကန္တာပေါ်တွင် အသုံးဝင်၍ ပျော်ရွှင်မှုကိုရရှိနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ကြောင်း ဆုတောင်းခဲ့သည်။ သူမ၏ဆုတောင်းပြည့်ပြီး ထင်းရှူးပင်အဖြစ်သို့ပြောင်းလဲသွားလေသည်။

ဒဏ္ဍာရီဝတ္ထု ဇာတ်လမ်းများ

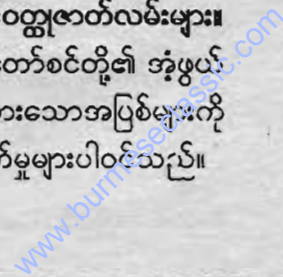
ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဝတ္ထု ဇာတ်လမ်းများကို အုပ်စုငါးစုခွဲခြားနိုင်သည်။

၁။ လူစွမ်းကောင်းများနှင့်ဆိုင်သော ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းများ။

မော်ကွန်းတင်လောက်သော လူစွမ်းကောင်းများနှင့် အခြားရိုးရာအစွမ်းထက်သော လူစွမ်းကောင်းများ၊ သမိုင်းတွင် ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်အောင်မြင်ကျော်ကြားသော အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးနှင့် ထူးခြားဆန်းပြားသော စွမ်းပကားရှိသည့်ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် သက်ဆိုင်သည်။

၂။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းများ။

ဘုရားသခင်နှင့် ဘုရားရှင်၏ သူတော်စင်တို့၏ အံ့ဖွယ်သရဲတန်ခိုးစွမ်းအင်အာနိသင်များ၊ ကြီးမားသောအပြစ်များကို ကျူးလွန်သူများအား အပြစ်ပေးဒဏ်ခတ်မှုများပါဝင်သည်။

၃။ သဘာဝလွန်စွမ်းအားရှိသည့် သက်ရှိများနှင့် တွေ့ဆုံကြိုက်ရပုံများကို စိကာစဉ်ကာ ဖော်ပြ ပြောဆိုသော ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဝတ္ထု ဇာတ်လမ်းများ။ အပ်စ်ဝမ် (Aswang)၊ ကပါး (Kapre)၊ မကောင်းဆိုးဝါး မိစ္ဆာများ၊ ဒုယန်ဒီ (Duende)၊ အဲန်ကန်တို (Engkanto)၊ သရဲတစ္ဆေများ၊ မလန်ဒါဆပန်ဆို (Malanda sa punso)၊ ရေသူမ၊ ဆန်တီလ်မို (Santilmo (StElmo))၊ တီယာနက်ခံ (Tianac)၊ တိခဲဘလန်း (Tikbalang) နှင့် အခြားအရာများ။

၄။ အထွေထွေဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ။ ရေအောက်တွင်နစ်မြုပ်နေသော ခေါင်းလောင်းကြီးများ၊ မြေအောက်တွင်ဝှက်ထားသော ရတနာသိုက်နှင့် ထိုသို့သော ဇာတ်လမ်းများ။

၅။ နေရာဒေသအမည်နာမနှင့် ပတ်သက်သော ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ။ လူ့စွမ်းကောင်းများနှင့် သက်ဆိုင်သောဒဏ္ဍာရီပုံပြင် ဇာတ်လမ်းများသည် ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်၊ အောင်မြင်ကျော်ကြား သောပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဘဝဖြစ်ရပ်များကို စကားပြေဖြင့်အတိုချုံး ပြန်လည်ဖော်ပြပြောဆိုချက်များဖြစ်သည်။ ဤအုပ်စုတွင်ပါဝင် သည်များမှာ အစွမ်းထက်သည့်လူ့စွမ်းကောင်းများဖြစ်ကြ သည်။ အီလီနာနိုစ် (Itonanose) မှ အန်ဂလို (Angngalo)၊ ကာဂယန်ချိုင့်ဝှမ်း (Cagayan Valley) ဒေသ၊ အီဘန်ဂစ် (Ibanags)

မှ ဘီယူအင် (Biuag) နှင့် မလန် (Malana)၊ ဒေသခံလူစွမ်း ကောင်းများဖြစ်ကြသည့် ပဲနင်ဆီနန် (Penga sinan) မှ ပါလာရိစ် (Palaris)၊ စီဘူး (Cebu) မှ လာပုလာပု (lapu-lapu) နှင့် ဖိလစ်ပိုင်၏အမျိုးအာဇာနည်သူရဲကောင်း ဂျိုဆေးရီဇာလ် (Jose Rizal) တို့ဖြစ်ကြသည်။ ဤဒဏ္ဍာရီအမျိုးအစား၏ စံပြုဖြစ်လောက်သော ဥပမာများမှာ လာပု-လာပု (Lapu-Lapu) ဒေသမက်တန် (Mactan) ကျွန်းကို အုပ်ချုပ်သူက မဂျဲလန် (Magellan) အားသတ်ဖြတ်သည့် အရေးပါသော သမိုင်း ကြောင်းဆိုင်ရာ အဖြစ်အပျက်အပေါ် အများပြည်သူတို့၏ အမြင်ကို ဖော်ပြထားသည့် "A Legend of Lapu-Lapu" နှင့် ဖိလစ်ပိုင်အမျိုးသားအာဇာနည်သူရဲကောင်း ဂျိုဆေးရီဇာလ် (Jose Rizal) တွင် သဘာဝလွန်စွမ်းအားများရှိသည်ဟု အများကထင်မှတ်ယူဆခြင်းကို ဖော်ပြသည့် "A Rizal Legend" တို့ဖြစ်ကြသည်။

ကက်သလစ်ခရစ်ယာန်ဘာသာ အဓိကလွှမ်းမိုးသော နိုင်ငံဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဖိလစ်ပိုင်သည်ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းများကြွယ်ဝသည်။ အလွန်နှစ်သက် ကြသည်များမှာ ဆန်တိုနီဖီယို (Santo Nifio) ဟု အများတကာ သိကြသည့်မြင့်မြတ်သော ကလေးငယ်ယေရှု (Holy Child Jesus) နှင့် နိုင်ငံတဝန်းတွင်တွေ့ရသော သူမ၏ပိမာန်အများ အပြားတွင် လေးစားကြည်ညိုခြင်းခံရသော မယ်တော်မာရီ (Blessed Virgin Mary) တို့၏ အံ့ဘနန်းလုပ်ဆောင်မှုများပင်

ဖြစ်သည်။ "The Nuestra Senore de Salambaw" ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းတွင် မယ်တော်မာရီသည် သူမအားမာလဘွန် (Malabon) သို့ ခေါ်သွားမည့်အစား အိုဘန်ဒို (Obando) မြို့သို့ခေါ်သွားရန် သူမ၏ဆန္ဒကိုအံ့ဩဖွယ်ရာပင် ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခဲ့သည်။

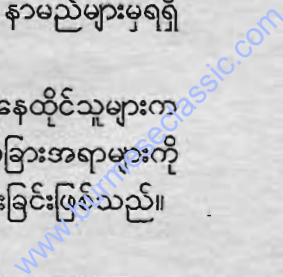
ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးပြည်သူများသည် သဘာဝလွန်သက်ရှိ သတ္တဝါအမျိုးအစားအများအပြားကို အယုံအကြည်ရှိကြသည်။ နိုင်ငံတကာကသိရှိကြသော မကောင်းဆိုးဝါး၊ မာရ်နတ်၊ မိစ္ဆာ တစ္ဆေ၊ ရေသူမတို့အပြင် သတ္တဝါအများအပြားကို ဖိလစ်ပိုင်၏ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းများဖတ်ရင်းဖြင့် စာဖတ်သူသည် စတင်သိရှိလာနိုင်သည်။ နတ်သမီးဟုအလွယ်တကူခေါ်ဆိုနိုင် သော အန်ကန်တို (Engkanto)၊ စုန်းမတစ်မျိုးဖြစ်သည့် အပ်စ် ဝမ်းဂ် (Aswang)၊ ဒူယန်ဒီ (Duende) သို့မဟုတ် လူပုကလေး တောင်ပို့တွင်နေထိုင်ပြီး ချောမောလှပသောမိန်းမပျိုကလေး များကို သားကောင်အဖြစ်ဖမ်းဆီးတတ်သည့် မလဲန်ဒါဆာပန် ဆို (Malanda-sa-punso) (တောင်ပို့နေအဘိုးကြီး)၊ မကောင်း ဆိုးဝါးကလေးငယ် (Devil-child) ဟု တစ်ခါတစ်ရံခေါ်ဆိုသော တီယာနန် (Tianak) နှင့် ရှည်လျားသောခြေ၊ လက်များဖြင့် လူများကို ချုံ့ခို၊ တိုက်ခိုက်နှောင့်ယှက်ပြီး လမ်းပျောက်အောင် လုပ်တတ်သူ အလွန်ကြီးမားသော ဧရာမသတ္တဝါကြီး တိက ဗလန်း (Tikabalang) တို့ဖြစ်ကြသည်။

နိုင်ငံတိုင်းတွင် နေရာဒေသအမည်များနှင့် ပတ်သက်

သောဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများရှိတတ်ကြပြီး ဖိလစ်ပိုင်သည် လည်းခွင်းချက်မရှိပါဝင်သည်။ စီရင်စုနယ်ပယ်ဒေသတိုင်းတွင် ရှိသော မြို့ရွာနှင့်စပိန်စကားပြောသော ရပ်ကွက်တိုင်းသည် ထိုအမည်နာမမည်သို့ ဖြစ်ပေါ်မှည့်ခေါ်လာရသည်ကို ဖော်ပြ သောအချက်အလက်များ စုဆောင်းသိမ်းဆည်းထားရှိကြ သည်။ နေရာဒေသများကို အမည်ပေးပုံနည်းလမ်းများအမျိုး မျိုးကွဲပြားခြားနားသော်လည်း ရိုးရာအခေါ်အဝေါ်ဝေါဟာရ အပေါ် အခြေခံမှည့်ခေါ်သည့်ပုံစံ အချို့ကိုတွေ့ရှိနိုင်သည်။ အများဆုံးမှည့်ခေါ်လေ့ရှိသော ပုံစံများကိုအောက်တွင်ဖော်ပြ ထားသည်။

၁။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် အများ၏အမည် နာမပေါ်တွင် အခြေပြု၍ အမည်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် မာရီဗဲလစ် (Mariveles) ဟူသော အမည်သည် မာရီယာဗဲလက်စ် (Maria Velez) အမည်ရှိ မိန်းကလေးမှလာသည်။ မင်ဒိုရို အခေါ်အဝေါ်သည် မင်နာ (Mina) နှင့် ဒိုရို (Doro) ဟူသည့် ချစ်သူစုံတွဲ၏ အမည်များမှ ဆင်းသက်လာပြီး မာရီယာ (Maria) နှင့် ခရစ်စတီ (Cristina) ညီအစ်မနှစ်ဦး၏ နာမည်များမှရရှိ လာသည်။

၂။ နေရာဒေသတစ်ခုတွင် စတင်အခြေချနေထိုင်သူများက စတင်တွေ့ရှိသော အပင် သို့မဟုတ် အခြားအရာများကို အခြေပြု၍ နေရာတစ်ခုကိုအမည်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

ဤသို့အားဖြင့် လုန်ဘန်း (Luk ban) ဟူသောအမည်သည် ထိုနေရာတွင် စောစောပိုင်းကာလအခြေချနေထိုင်သူများ စတင်တွေ့ရှိသော သီးပွင့်ဝေဆာနေသည့်လုန်ဘန်းအပင် (ကျွဲကောသီးပင်) ကိုအမှီပြု၍ ထိုသို့မူညီခေါ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၃။ မကြာခဏဖြစ်ပျက်တတ်ခဲ့သည်မှာ နိုင်ငံခြားသားတစ်ဦးက သူ၏ဘာသာစကားကို နားမလည်သော ကျေးလက်တောရွာသူ၊ ရွာသားကို မေးခွန်းများမေးခြင်းအပေါ် အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှုလွဲမှားခြင်းကြောင့် နေရာဒေသတစ်ခု၏ အမည်တွင်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ရေတစ်အိုးကို မည်သို့ ခေါ်သည်ကို သိရှိလို၍ မေးမြန်းသည်ဟုထင်ပြီး စတိုးဆိုင်ပိုင်ရှင်က စပိန်အရာရှိကို ပြန်လည်ဖြေကြားရာမှ ကလမ်ဘာ (Calamba) ကဲ့သို့သော အမည်များဖြစ်လာရသည်။ ထိုနည်းတူပင် မေးမြန်းခံရသောစုံတွဲက စပိန်လူမျိုးသည် သူတို့ဘာလုပ်နေသည်ကိုမေးသည်ထင်ပြီး နာဂမဆ (Nagamasa) နှင့် နာဂဘတီ (Naga bati) (နံနက်စာအတွက် ချောကလက်ဖျော်ရည်ကို အမြှုပ်ထအောင်မွှေခေါက်နေပါသည်) ဟုပြန်လည်ဖြေကြားရာမှ မာစ်ဘေတ် (Masbate) ဟူသည့် အခေါ်အဝေါ်ဖြစ်လာရသည်။

၄။ အခြေအနေအတော်များများတွင် နေရာဒေသတစ်ခု၏ အမည်သည် ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းတွင်ပါဝင်သော ဇာတ်ကောင်

ကပြောဆိုသော စကားစုကိုအတိုချုံးထားခြင်း သက်သက်ဖြစ်သည်။ တာဂေးတေး (Tagaytay) သည် တာဂ (Taga)၊ အိတေး (Itay) (“ရိုက်လိုက်အဖေ”) ဟုပြောသောစကားမှ ဖြစ်လာသည်။ ထို့အတူပင် မာရိကီန (Marikina) ဟူသော အမည်သည် မာရိကစ်ကာန [Marikit ka na (“မင်းကလှပြီးသားပါ”)] ဟုပြောသော စကားမှစတင်ခေါ်ဝေါ်လာခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ဘနဟော (Banahow) ဟူသော အမည်ကို ဘါအနဟော [Ba, Anahaw (အလိုလေး၊ အနဟော)] ဟူသောစကားမှ စတင်မူညီခေါ်လာသည်။

၅။ နေရာတစ်ခု၏အမည်ကို ရိုးရိုးပင်ရှင်းလင်းပြဆိုရာမှ နေရာဒေသအမည်အချို့ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် မေနီလဒ် (Maynilad) သည် “နီလဒ်အပင်များ ထိုနေရာ၌ရှိသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပြီး လာအိုအာဂ် (Laomag) သည် “တောက်ပလင်းထိန်ခြင်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မြစ်ကြောင်းစီးဆင်းသည့် ပုံသဏ္ဍာန် (နွာခေါင်း ပုံသဏ္ဍာန်) ကို ရှင်းလင်းပြဆိုရန် အီရောင်း-အီရောင်း (Irong-Irong) မှ အီလိုင်လို (Iloilo) ဖြစ်လာသည်။

၆။ တစ်ခါတစ်ရံနေရာဒေသတစ်ခု၏ အမည်သည် ထိုနေရာသို့မဟုတ် ဒေသခံတို့ကို စောင့်ရှောက်သော ကျေးဇူးရှင် သူတော်စင် သို့မဟုတ် အခြားသူတော်ကောင်း ပုဂ္ဂိုလ်များကိုအမှီပြုဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဆန်အိဆီဒရို (San Isidro) နှင့် ဆန်မိဂွဲလ် (San Miguel) မြို့များ

ကိုစောင့်ရှောက်သော သူတော်စင်များကိုအစွဲပြု၍ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ မနီလာ (Minila) ရှိ စတာအဲန်နာ (Sta-Ana) ဟူသောအမည်သည် အဲန်နာ (Ana) ဟုခေါ်ပြီး ထူးဆန်းစွာပျောက်ကွယ်သွားသော ရိုးသား၍ချောမောလှပသည့် ကွန်ပဏ္ဍိုင်သုကလေးကို အစွဲပြု၍ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ရိုးရာပုံပြင်များ

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ရိုးရာပုံပြင်များ သို့မဟုတ် စိတ်ကူးယဉ်၍ စကားပြေပုံစံဖြင့်ပြောဆိုမှုများသည် အမျိုးအစားခြောက်မျိုးရှိသည်။ တိရစ္ဆာန်ပုံပြင်များနှင့် တိရစ္ဆာန်များဇာတ်ကောင်အဖြစ်ပါဝင်သော ပညာပေးပုံပြင်ဇာတ်လမ်းတိုများ၊ မာချန် (Marchen) သို့မဟုတ် မှော်၊ ပဉ္စလက်ပုံပြင်များ၊ ဝတ္ထုသဘောရှိသောပုံပြင်များ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာနှင့် သွန်သင်ပြသဆုံးမသော ပုံပြင်များအပြင် လိမ်ညာလှည့်စားသော ပုံပြင်များနှင့် လူအာ၊ လူထိုင်းပုံပြင်များဟု ထပ်မံခွဲခြားနိုင်သည့် ရယ်ရွှင်ဖွယ်ဟာသပုံပြင်များဖြစ်ကြသည်။

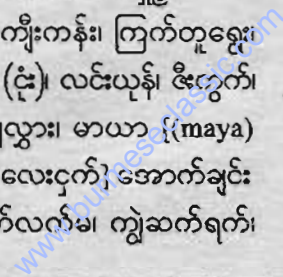
ဖိလစ်ပိုင်တိရစ္ဆာန်ပုံပြင်များသည် စတစ်သ်သော်မဆင်၏ အဆိုအရ ဒဏ္ဍာရီမဟုတ်သောပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများဖြစ်ပြီး လူသားတို့၏အရည်သွေးများတိရစ္ဆာန်များ၌ရှိသည်ဟု မှတ်ယူ၍များသောအားဖြင့် တိရစ္ဆာန်တစ်ကောင်၏ဉာဏ်ထက်မြက်ပုံတော်ပုံနှင့် အခြားတိရစ္ဆာန်တစ်ကောင်၏ ညံ့ဖျင်းပုံတို့ကိုသိရှိ

နိုင်ရန် ဇာတ်လမ်းဆင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ တိရစ္ဆာန်၏ညံ့ဖျင်း၊ ထုံအမှုကြောင့်အလှည့်ခံစားရခြင်း သို့မဟုတ် ရယ်ဖွယ်အကျပ်အတည်းများ ကြုံတွေ့ရခြင်းတို့ကို သိရှိစေလိုသောဆန္ဒဖြင့်ဖြစ်သည်။

လူသိအများဆုံး တိရစ္ဆာန်ဇာတ်ကောင်မှာမောက်ဖြစ်သည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ဖိလစ်ပိုင်တိရစ္ဆာန်ပုံပြင်များတွင် ပါဝင်သောတိရစ္ဆာန်စာရင်းသည် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံရှိ အမျိုးမျိုးသောတိရစ္ဆာန်တို့ကို စာဖတ်သူကိုသိရှိစေနိုင်ပေသည်။

-ခြေလေးချောင်းသတ္တဝါများ။ မောက်၊ ကျွဲ၊ မြင်း၊ ခြင်္သေ့၊ သမင်၊ ခွေး၊ ကြောင်၊ တောကြောင်၊ ယုန်၊ ကြွက်၊ အိမ်ကြွက်ငယ်၊ ရေနင့်၊ ကုန်းရွှေသတ္တဝါများ ဖြစ်ကြသည့်ကျောင်း၊ အိမ်မြှောင်၊ ခရု၊ လိပ်၊ ကဏန်း၊ ပုစွန်ဆိတ်၊ ဖား၊ ငါးရှဉ့်။

-ငှက်များ။ သိမ်းငှက်၊ ကျီးကန်း၊ ကြက်တူရွေး၊ ပူဂို (pugo) (ငှက်)၊ လင်းယုန်၊ ဇီးကွက်၊ ငဟစ်မွဲ၊ ပျံလွှား၊ မာယာ (maya) လယ်စာကလေးငှက်၊ အောက်ချင်းငှက်၊ ခိုး၊ ငှက်လက်မ၊ ကျွဲဆက်ရက်၊

-ပိုးမွှားတိရစ္ဆာန်များ။ ပုစဉ်း၊ ပိုးစုန်းကြူ၊ လိပ်ပြာ၊ ပုစဉ်း
ရင်ကွဲ၊ ဟူး၊ နကျယ် (ပဆုပ်ပနီ)၊
ကင်းခြေများ၊ ယင်ကောင်၊ ပုရွက်ဆိတ်၊
အိပ်ယာကြမ်းပိုး၊ ခြင်၊ ကျိုင်းကောင်၊ တိရစ္ဆာန်ပုံပြင် အများ
အပြားသည် လိမ်ညာလှည့်စား၊ ဉာဏ်သမားပုံပြင်များဖြစ်ကြ
ပြီး ထူးခြားသိသာသည့် ဥပမာမှာ မျောက်နှင့် လိပ် (The
Monkey and The Turtle) ပုံပြင်ဖြစ်၍ သူတို့နှစ်ကောင်
ငှက်ပျောပင်ကို မည်သို့လုပ်ကြသည့်အကြောင်း ဖော်ပြထား
သည်။ ဤပုံပြင်တွင် မျောက်နှင့်လိပ်တို့သည် လိမ်လည်
လှည့်ဖြားသူကဏ္ဍကို တစ်လှည့်စီယူကြသည်။ အခြားတိရစ္ဆာန်
ပုံပြင်များတွင်မူ များသောအားဖြင့် မျောက်သည်လိမ်ညာလှည့်
ဖြားသူဖြစ်တတ်ပြီး လိပ်သည်လည်း မကြာခဏပင် ဖြစ်လေ့
ရှိသည်။ မိကျောင်းမှာမူ အမြဲတမ်းလိမ်ညာလှည့်ဖြားခံရသူသာ
ဖြစ်သည်။

ပုံပြင်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် တစ်ကောင်နှင့်
တစ်ကောင်အပြေးပြိုင်ပွဲ၊ အသောက်ပြိုင်ပွဲ၊ အပျံပြိုင်ပွဲ၊ ခြေ
လေးချောင်းသတ္တဝါနှင့် တောင်ပံပါတိရစ္ဆာန်များကြား တိုက်
ခိုက်မှုစသည်ဖြင့် ပြိုင်ဆိုင်အားပြိုင်မှုများကို သရုပ်ဖော်တင်ပြ
တတ်သည်။ ထိုပြိုင်ပွဲများတွင် သိသာထင်ရှားသောအချက်မှာ
သေးငယ်အားနည်း၍ နှေးကွေးသောသတ္တဝါက လှည့်စားမှု၊
ဉာဏ်ပညာထက်မြက်မှု သို့မဟုတ် စိတ်ရှည်သည်းခံမှုတို့ကို
အသုံးပြုပြီးပိုမိုကြီးမား၊ ပိုမိုခွန်အားကြီးမား၍ ပိုမိုလျင်မြန်သော

တိရစ္ဆာန်အပေါ် အနိုင်ရယူခြင်းဖြစ်သည်။
ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွင် အများအားဖြင့် တွေ့မြင်ရသော
နောက်ထပ်ပုံပြင်အမျိုးအစားတစ်ခုမှာ လူသားတို့အတွက်ပါ
သင့်လျော်အကျိုးဝင်ပြီး ကိုယ်ကျင့်တရားများပါဝင်သော အသိ
ပညာသင်ခန်းစာပေးသည့် တိရစ္ဆာန်ပုံပြင်တို့များဖြစ်သည်။
ကျွန်ုပ်တို့၏တိရစ္ဆာန်ပုံပြင်ဇာတ်လမ်း အများအပြားသည်
အားလုံးသိရှိကြပြီး နိုင်ငံအတွင်း၌ တဂလောဂ် (Tagalog)
ဘာသာဖြင့်ပြန်ဆိုဖြန့်ချိထားကာ ကျောင်းသုံးစာအုပ်အဖြစ်
ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အီစုပ် ပုံပြင်များ (Aesop's Fables) မှ ဆင်း
သက်လာသည်မှာ အံ့ဩဖွယ်မဟုတ်ပါပေ။ ထူးခြားသည့်ပုံပြင်
တစ်ခုမှာ နွားထီးလောက်ကြီးလိုသောဖား "The frog who
wished to be as big as an ox) ဖြစ်ပြီး ထိုပုံပြင်တွင် ဖားမ
ကြီးသည် ရူးသွပ်မိုက်မဲစွာဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာကြီးထွားလာစေရန်
လေကိုအတင်းရှုသွင်းသောကြောင့် ကိုယ်ခန္ဓာပေါက်ကွဲသွားခဲ့
ရသည်။ ဤရိုးရာညွန့်ပေါင်းတွင် ဥပမာအဖြစ်ပါရှိသည့်
“လောဘကြီးသောကွီးကန်း” (The Greedy Crow) ပုံပြင်ကမူ
လောဘမကြီးဘဲရှိသမျှနှင့် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ရမည်ဟူသော
ကိုယ်ကျင့်တရားကိုသွန်သင်ပြသသည်။

မှော်ပဉ္စလက်နှင့် ပတ်သက်သောပုံပြင်များ သို့မဟုတ်
မာချဲန်း (Marchen) သည် ဖိလစ်ပိုင်ရိုးရာပုံပြင်များတွင် အကြီး
မားဆုံးအုပ်စုဖြစ်သည်။ ထိုပုံပြင်များသည် သော်မဆန်အဓိပ္ပာယ်
ဖွင့်ဆိုသကဲ့သို့ “အတော်အတန်ရှည်လျား၍ လမ်းခဏ်းတစ်ခု

ဆက်တိုက်ဖြစ်လာသောအကြောင်းအရာ သို့မဟုတ် ဖြစ်ရပ်များပါဝင်သည်။ နေရာဒေသ သို့မဟုတ် ဇာတ်ကောင်များ ဟူ၍ တိတိပပမရှိဘဲစိတ်ကူးယဉ်ကမ္ဘာထဲတွင် လှုပ်ရှားလွင့်ပါးနေပြီး အံ့ဖွယ်ရာများဖြင့်လည်း ပြည့်နှက်နေသည်။ ထေးခေါင်၍ လူဦးရေကျိုးတိုးကျဲတဲသာရှိသော ဤအရပ်ဒေသများတွင် အရေးမပါလှသော အောက်ခြေမှထွက်ရှိလူစွမ်းကောင်းများက ပြိုင်ဘက်ရန်သူများကို သတ်ဖြတ်၊ နယ်ပယ်ဒေသများကို ဆက်ခံအုပ်ချုပ်၍ သမီးတော်များကိုသိမ်းပိုက်လက်ဆက်ကြသည်။” (Thompson 1946 : 8)

ဖိလစ်ပိုင်မှ မှော်ပဉ္စလက်ပုံပြင်များသည် အလွန်ကြွယ်ဝများပြားပြီး အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံကွဲပြားခြားနားကြသည်။ ဒီးန်အက်စ်ဖဲန်စလာ (Deans.Fansler) ၏ ပုံပြင်အမျိုးအစားအညွှန်းတွင် သူစုဆောင်းထားသော ရိုးရာပုံပြင်အမျိုးအစားနှင့် အဓိကလွှမ်းမိုးသောအကြောင်းအရာတစ်ရာကျော်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ဖိလစ်ပိုင်မှော်၊ ပဉ္စလက်ပုံပြင်အများအပြားသည် နိုင်ငံတကာတွင် သိရှိကြသောပုံပြင်များကို ဒေသသုံးဘာသာစကားအဖြစ်ပြန်ဆိုထားခြင်းများဖြစ်ကြသည်။ ထိုပုံပြင်များအနက်မှ နှစ်ခုကိုအောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။

၁။ ငန်းမပျိုလေးပုံပြင်

လူအသွင်ဖန်ဆင်းထားသော သဘာဝလွန်အပျိုစင်၊ လုံမကလေးရေချိုးနေစဉ် သူမ၏ငှက်မွေးအပေါ်ယံဝတ်ရုံလွှာ

ကို လူတစ်ယောက်ကခိုးယူထားခြင်းဖြင့် သူမ၏အချစ်ကိုရယူနိုင်ခဲ့သည်။ သူမကိုလက်ထပ်ပြီး ကလေးတစ်ယောက်ရသည်။ သို့သော်လည်း တစ်နေ့တွင်မူ လင်ယောက်ျားမရှိခိုက် သူမ၏ငှက်မွေးဝတ်ရုံလွှာကို ရှာဖွေတွေ့ရှိသွားပြီး အဝေးသို့ပျံသန်းထွက်ပြေးသွားသည်။ လင်ယောက်ျားသည် သူမအားလိုက်လံစုံစမ်းမေးမြန်းရှာဖွေရာတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခမျိုးစုံကိုကြုံတွေ့ရပြီး မဖြစ်နိုင်သည့်ခက်ခက်ခဲခဲအလုပ်များကို ခင်မင်ရင်းနှီးသော ကူညီသူမိတ်ဆွေများ၏ ကူညီထောက်ပံ့ပေးမှုဖြင့် ပြီးမြောက်အောင်လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပြီးမှသာ သူမကိုပြန်လည်တွေ့ရှိရသည်။ မဂ်ဘိုလိုတို (Magboloto) ပုံပြင်သည် ဤပုံပြင်အမျိုးအစားကို ဝိဆယ (Visaya) ဘာသာစကားဖြင့်ပြန်ဆိုထားသော ပုံပြင်ဖြစ်သည်။

၂။ ကီရစ္စတာန်ကြင်ဖော်

ချောန်ဂီတာ (Chonguita) ပုံပြင်သည် ဤအမျိုးအစား၏ ဥပမာဖြစ်သည်။ ဘုရင်တစ်ပါး၏သားတော်သုံးပါးအနက် အငယ်ဆုံးသားတော်သည် မျောက်မကလေးတစ်ကောင်ကို ကြင်ရာသတို့သမီးအဖြစ် နန်းတော်သို့ခေါ်ဆောင်လာခဲ့သည်။ စိတ်ပျက်လက်ပျက်ဖြစ်နေသော ဘုရင်ကြီးသည် မျောက်မကလေးကိုမောင်းထုတ်နိုင်ရန် နည်းလမ်းမျိုးစုံကိုကြံဖန်စဉ်းစားတီထွင်ပြီး ချွေးမတော်သုံးယောက်ကိုခက်ခက်ခဲခဲအလုပ်တာဝန်များပေး၍ စေခိုင်းသော်လည်း မျောက်မကလေးချောန်

ဂိတာကသာ အကောင်းဆုံးလုပ်ပြနိုင်ခဲ့သည်။ နန်းတွင်းစုံတွဲ ကပွဲသဘင်တစ်ခုတွင် သူမနှင့်အတူတွဲကရန် ချောန်ဂိတာက ဇွတ်အတင်းတောင်းဆိုမှုကြောင့် မင်းသားသည်ဒေါသဖြစ်ပြီး ချောန်ဂိတာအားနံရံရှိရာသို့ တအားကိုင်ပေါက်လိုက်ရာ ချောန်ဂိတာသည်အလွန်ချောမောလှပသော မိန်းမပျိုကလေး အသွင်သို့ပြောင်းသွားလေသည်။

ဝတ္ထုသဘောဆန်သောပုံပြင်များသည် မှော်ပဉ္စလက် ပုံပြင်များနှင့် ကွဲပြားခြားနားပြီး မှော်၊ ပဉ္စလက်အတတ်များ သို့မဟုတ် သဘာဝလွန်အကြောင်းအရာများ သိသိသာသာ ပါဝင်ခြင်းမရှိပေ။ မာချွန်ကမူ သဘာဝလွန်အဖြစ်အပျက်များ ပေါ်တွင် အမှီပြုသည်။ ဝတ္ထုသဘောဆန်သောပုံပြင်အများ အပြားတွင် မှော်ပဉ္စလက်အတတ်ပညာထက် လူတို့၏စဉ်းစား ဉာဏ်၊ အမြော်အမြင်နှင့်ပါးနပ်လိမ္မာမှုတို့က လူစွမ်းကောင်း အမျိုးသား သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးတို့အတွက်အောင်ပွဲခံစေ သည်။ လူဒိုဗစ်ကို (Ludovico) ပုံပြင်သည် ဝတ္ထုဆန်သောပုံပြင် ဥပမာတစ်ခုဖြစ်သည်။

ရယ်ချင်ဖွယ်ဟာသပုံပြင်များမှာ လူသားတို့၏လိမ်ညာ လှည့်ဖြားဉာဏ်သမားပုံပြင်နှင့် ထုံထိုင်းအနုသပုံပြင်ဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိသည်။ လိမ်လည်လှည့်ဖြားသောပုံပြင်များတွင် ထက်မြက်သောအရည်အသွေးရှိပြီးအကျင့်ဆိုး၍ ဒုက္ခပေး တတ်သော ဇာတ်လိုက်၏ကျီစယ်ခြင်းခံရသူ ပုံပျက်ပန်းပျက် ဖြစ်လောက်အောင် ကြံဖန်ပြုလုပ်ခြင်းများ၊ မကောင်းသတင်း၊

နာမည်ဆိုးဖြင့်ကျော်ကြားစေသော မလျော်မကန်အပြောင် အပျက်စွန့်စားခြင်းများကို စိကာစဉ်ကာပြောပြသော ပုံပြင်များ ဖြစ်သည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ဒေသတစ်ခုစီတွင် လိမ်လည် လှည့်ဖြားသူ ဉာဏ်သမားအသီးသီးရှိကြသည်ဟု ယူဆရသည်။ ဘီကိုလာနို (Bicolano) လူမျိုးတို့တွင် ဂျူအန်အိုဆောင်းဂ် (Juan Osonog) ဟု အမည်ရပြီး ဝိဆာယန် (Visayans) တို့တွင် ဂျူအန်ပူ ဆောင်းဂ် (Juan Pusong)၊ မာရနာအို (Maranaos) တို့တွင် ပီလန်ဒေါခ် (Pilandok) နှင့် တဂလော့ဂ် (Tagalogs) တို့တွင် ခိုးခိုးပင် ဂျူအန် (Juan) ဟုအသီးသီးခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုလူလိမ်များက အလိမ်ခံရသူများအပေါ်ပြုလုပ်တတ်သည့် သူတို့၏ အနှစ်သက်ဆုံးလှည့်စားနည်းတစ်ခုမှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်သည်။

ပြစ်မှုတစ်ခုခုကျူးလွန်သောကြောင့် ဂျူအန် (Juan) [ပီလန် ဒေါခ် (Pilandok) အစရှိသည်ဖြင့်] အားဖမ်းဆီး၍ လျှောင်အိမ်တစ်ခုအတွင်း ထည့်သွင်းချုပ်နှောင်ထားပြီး နောက် ထပ်ငါးရက်အကြာတွင် ပင်လယ်ထဲသို့ပစ်ချမည်ဖြစ်သည်။ ထိုငါးရက်တာကာလမကုန်မီ သူသည်တစ်စုံတစ်ယောက် (များသောအားဖြင့် မင်းသမီးနှင့်လက်ဆက်လိုသော အခြား မင်းသားတစ်ပါးပါး သို့မဟုတ် များကြီးမတ်ရာတစ်ဦးဦး) ကို သူ့အကျဉ်းချခံရခြင်းမှာ ဘုရင်ကြီးသည်သူ၏သမီးတော်နှင့် လက်ဆက်စေလိုသည့်ဆန္ဒရှိသည်ကို သူ့ကိုယ်တိုင်က မထိုက် တန်ဟုယူဆ၍ ငြင်းပယ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုပြီး

သူနှင့်နေရာချင်းလဲလှယ်ရန် အကြံအစည်ဖြင့် လိမ်ညာ လှည့်ဖြားနိုင်ခဲ့သည်။ သူ၏လိမ်ညာမှုကို ယုံစားမိသော အခြားသူ တစ်ဦးဦး ရေနစ်သတ်ခြင်းခံလိုက်ရသည်။ ထို့နောက် ဂျူအန် သည် ပင်လယ်ရေအောက်တွင် ဘုရင်ကြီး၏ဖခမည်းတော် (ဘိုးတော်အစရှိသည်ဖြင့်) နှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ရကြောင်း လျှောက်တင်သည်။ ဘုရင်ကြီးသည် လိမ်လည်လှည့်ဖြားမှုကို ယုံစားမိသဖြင့် သူ့ကိုလည်းပင်လယ်ထဲသို့ ပစ်ချရန်တောင်းဆို ရာ သူ၏ဆန္ဒကိုလိုက်လျောလိုက်ခြင်းဖြင့် ရေနစ်သေဆုံးသွား ပြီး ဂျူအန်သည်ဘုရင်ဖြစ်သွားလေသည်။

လူအလူနပုံပြင်များသည် လိမ်လည်လှည့်ဖြားပုံပြင်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။ ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်သော လူလိမ် ဇာတ်ကောင်အစား ညံ့ဖျင်းမိုက်မဲသော ဇာတ်ကောင်ပါဝင်ပြီး သူ၏ညံ့ဖျင်းမိုက်မဲမှုများနှင့် မတော်တဆဖြစ်မှုများသည် မည် သည့်စုဝေးတွေ့ဆုံပွဲတွင်မဆို ပျော်ရွှင်ရယ်မောတသောသော ဖြစ်ရသည့် ပြောမဆုံးနိုင်သော အကြောင်းအရာများဖြစ်သည်။ တဂလော့ဂ်တို့၏ ပုံပြင်များမှ ဇာတ်ကောင်၊ အရူး ဂျူအန် (Juan the Fool) သည် ထူးခြား၍ စံထားလောက်ပြီး အောက် ဖော်ပြပါတို့မှာ သူ၏မိုက်မဲမှု၊ ထုံအမှု၏နမူနာများဖြစ်သည်။

၁။ မိခင်ဖြစ်သူသည် ဂျူအန်အား အေးဆေးငြိမ်သက် သော ဇနီးမယားကိုရွေးချယ်ရန်ပြောသည်။ ဂျူအန်သည် မိန်းမအလောင်းကို အိမ်သို့သယ်ယူလာခဲ့သည်။

၂။ မိခင်က “အနံ့အသက်မကောင်းသူများသည် လူဆာ များဖြစ်သည်” ဟုပြောသည်။ မိခင်သည်လည်း အနံ့ အသက်မကောင်းသောကြောင့် ဂျူအန်ကမြေမြှုပ်ပစ်လိုက် သည်။

၃။ ဂျူအန်သည်မိမိလည်း အနံ့အသက်မကောင်းဟု ထင်သည်။ သူလည်းလူသေဖြစ်သည်ဟုပြောဆိုပြီး ဖောင် ပေါ်တွင်လှဲအိပ်ကာ မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက်မျှောချလိုက် သည်။

၄။ မြေအိုးများနှင့် ကဏန်းအနည်းငယ်ကိုဝယ်ရန် ဈေးသို့သွားခိုင်းလိုက်ရာ မြေအိုးအားလုံးကိုသယ်ဆောင်နိုင် ရန် ကြိမ်ပင်တစ်ပင်တွင်ကြိုးဖြင့်သီလိုက်ပြီး ကဏန်းများကိုမူ ရေထဲသို့လွှတ်လိုက်၍ မိမိအရင်အိမ်သို့ပြန်နှင့်ရန်ပြောလိုက် သည်။

လူအလူနတစ်ယောက်တည်းပင်လျှင် ရယ်စရာအလွန် ကောင်းသော အခြေအနေများကို ဖန်တီးဖြစ်ပေါ်စေနိုင်လျှင် ထိုသို့သော သူခုနစ်ယောက်အတူတွဲနေလျှင် မည်သို့ဖြစ်မည် ကို တွေးတောစဉ်းစားကြည့်နိုင်ပေသည်။ ဤညွှန်ပေါင်း တွင် ပါဝင်သော “အရူးခုနစ်ယောက်” (“The Seven Crazy Fellows”) တွင်တွေ့နိုင်သည်။

စကားထာများ

စကားထာဂုဏ်ခြင်းသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအနုပညာ တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အလွန်ရှေးကျပြီးသမိုင်းတွင် အရေးပါသော အထင်ကရပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အာရုံစူးစိုက်စိတ်ဝင်စားမှုနှင့် ပါဝင် ပတ်သက်မှုတို့ဖြင့် ဆက်နွှယ်ခဲ့သည်။ အီဂျစ်နှင့်ဂရိလူမျိုးတို့၏ ရှေးပဝေသဏီ၊ ဒဏ္ဍာရီကာလမှသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ယနေ့ခေတ် အခါကာလအထိ စကားထာများကို ဖျော်ဖြေမှုပေးရန်၊ လူငယ် တို့၏ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး ထက်မြက်လာစေရန်နှင့် ဉာဏ်စမ်း ပဟေဠိ၊ ပုစ္ဆာအဖြေရှာနိုင်ရန်ရည်သန်၍ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် ရှေးအကျဆုံးစကားထာများအနက်မှ တစ်ခုမှာမနုဿိဟ (Sphinx) ၏ စကားထာ (Riddle of The Sphinx) ဖြစ်သည်။ ဤသည်ကိုဂရိတို့၏ဒဏ္ဍာရီနှင့် ဂန္ထဝင် စာပေဆိုင်ရာ ကြေကွဲဖွယ်အလွမ်းအဆွေးဇာတ်လမ်းတစ်ခုဖြစ် သည့်၊ အေသင်မြို့မှအလွမ်းကဗျာစာဆိုကြီး ဆိုဖိုကလစ်စ် (Sophocles) ၏ စကားထာဖြေသူ ဘုရင်ကြီးအီဒီပတ်စ်စ် (Oedipus Rex) ဇာတ်လမ်းမှတစ်ဆင့် ကျွန်ုပ်တို့သိရှိခဲ့ကြရသည်။ လူ(မိန်းမ)၏ဦးခေါင်းနှင့် ခြေလေးချောင်းသတ္တဝါ (ခြင်္သေ့) ၏ ကိုယ်ခန္ဓာရှိပြီးပျံနိုင်သည့် ဧရာမသတ္တဝါကြီး မနုဿိဟ သည် သီးဘီးစ်စ် (Thebes) မြို့အနီး လမ်းနံဘေးရှိမြင့်မားသော ကျောက်တောင်ထိပ်တွင်ထိုင်ပြီး ဖြတ်သန်းသွားသူလမ်းသွား လမ်းလာတိုင်းကို “မည်သည့်သတ္တဝါသည် နံနက်ပိုင်း၌ခြေ လေးချောင်း၊ နေ့လည်မွန်းတည့်ချိန်တွင် ခြေနှစ်ချောင်းနှင့်

ညနေပိုင်းတွင်ခြေသုံးချောင်းရှိသနည်း” ဟူသော စကားထာကို မေးမြန်း၍ဖြေဆိုခိုင်းသည်။ မဖြေဆိုနိုင်သူတိုင်းကို တစ်စစီဖြစ် အောင်ဆွဲဖြုတ်လိုက်ပြီး ကျောက်တောင်ပေါ်မှာပစ်ချသည်။ နောက်ဆုံးတွင် သီးဘီးစ်စ်ဘုရင်ကြီး၏ သားတော်အီဒီပတ်စ်စ် သည် ကြိုးစားပြီးစကားထာပဟေဠိအမေးကို မှန်ကန်စွာဖြေ ဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ မနုဿိဟကြီးသည် စကားထာ၏အဖြေမှန်ကို ကြားလိုက်ရသောအခါ အလွန်စိတ်ပျက်လက်ပျက်ဖြစ်သွားပြီး မတ်စောက်သောချောက်ကမ်းပါးအောက်သို့ တစ်ဟုန်ထိုးခုန် ချလိုက်၍ သေဆုံးသွားခဲ့ရပေသည်။

တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိနိုင်ငံအသီးသီး၏ စကားထာဂုဏ်ခြင်း အပေါ် နှစ်သက်မြတ်နိုးမှုကို ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသားများကလည်း မျှဝေရယူခံစားကြပြီး ကိုယ်ပိုင်စကားထာသိုက်လည်းရှိသည်။ စကားထာဂုဏ်ခြင်းသည် ဖိလစ်ပိုင်ပြည်သူ၊ ပြည်သားများ၏ ဘဝတွင်မည်သည့်လုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ပေးပါ သနည်း။

ရှေးအခါကာလများမှာကဲ့သို့ သေရေး၊ ရှင်ရေး သို့မဟုတ် စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာဆိုင်ရာများကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်နိုင် ရန်မဟုတ်တော့ဘဲ လက်ရှိကာလတွင်စကားထာဂုဏ်ခြင်းကို အပျော်သဘောသက်သက်၊ ဖျော်ဖြေမှုအတွက်အဓိကထား၍ ပြုလုပ်ကြသည်။

စကားထာများသည် ပြည်သူတို့၏အနီးဆုံးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ တိုက်ရိုက်ထိတွေ့နိုင်သောအရာဝတ္ထုများကို အဓိကအားဖြင့်

ဖော်ပြသည်။ ဖျာ၊ ရေမှုတ်၊ ရေနံဆီမီးအိမ်၊ ဖယောင်းတိုင်အစ
ရှိသည့်အိမ်သုံးပစ္စည်းများ၊ ကိရိယာတန်ဆာပလာများ၊ အိုး၊
ယောက်ချို၊ ကျောက်ကြိတ်ဆုံကဲ့သို့သော ချက်ပြုတ်ရာတွင်
အသုံးပြုသောပစ္စည်းကိရိယာများ၊ ဝါး၊ ငှက်ပျောသီး၊ ပိန္နဲသီး၊
အုန်းသီး၊ ဂျုံပြောင်း၊ ချင်း၊ မာလကာသီး၊ နာနတ်သီး၊ ကြောင်၊
ခွေး၊ ပုရွက်ဆိတ်၊ ကြက်ကလေးအစရှိသည့် လယ်သမားနေ
အိမ်ဝန်းကျင်တွင်ရှိသော အပင်များနှင့် တိရစ္ဆာန်များ၊ ဦးခေါင်း၊
မျက်စိ၊ နားရွက်၊ နှာခေါင်း၊ ပါးစပ်၊ လျှာ၊ သွား စသည့်လူခန္ဓာ
ကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်ကြသည်။ ဖိလစ်ပိုင်စကားထာများ
သည် ကဗျာ သို့မဟုတ် စကားပြေပုံစံဖြင့်ဖြစ်နိုင်သည်။ ကဗျာ
အနေဖြင့် အများကြိုက်နှစ်သက်သည့် စကားထာဖွဲ့စည်းစပ်ဆို
မှုပုံစံမှာ စာကြောင်းအတိုအရှည် တူချင်မှတူမည်ဖြစ်သော်
လည်း နဘေထပ် သို့မဟုတ် အဆုံးကာရန်တူသောကဗျာ
နှစ်ကြောင်းတွဲများဖြစ်သည်။ ဥပမာ-

အိဆန်းဘယဘာစ်	အပေါက်ခုနစ်ပေါက်ပါ။
ပီတိုအန်းဘူတစ်	အသီးမာလကာ
ယုလို့	ဦးခေါင်း
ဘုလောင်းဂ် ဟီ	ဆူးကောက်နက်အရွက် နှစ်ရွက်
ကက်ပါ-ကက်ပါ	ပုံစံတူ။
နက်တာလိကဒ် နက်ပါဒါ	တစ်ဖက်စီသို့ မျက်နှာမူ။
လာပယာဂ်	နားရွက်
ဘလောင်းဂ် မလလင်းမ်	ချွန်ထက် ကိရိယာပြည့်နှက်။

ယူနို အင်းပတလင်းမ်	တွင်းနက်နက်။
ဘိဘိဂ်	ပါးစပ်

စကားပြေဖြင့်ဖော်ပြပြောဆိုသော စကားထာများသည် ရိုးရိုး
မေးခွန်းပုံစံလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာ-
အန်ဆန်းဂ် ရီလိုဂျင်ဒီလီ သံပတ်ပေးရန်မလိုသော နာရီမှာ
အဘယ်နည်း ?

မင်ကီနဟန်းဂလန်အင်
အိလေဖ် ?

ဆုနွိုင်း ကြက်ဖ

စကားထာသည် မေးခွန်းပုံစံဖြင့်ဖြစ်သောအခါ တစ်ခါ
တစ်ရံ မေးခွန်းတွင်အစဉ်အလာအားဖြင့် ပါနေကျပဏာမ
စကား သို့မဟုတ် စကားချပ်ပါရှိတတ်သည်။ မနုဗု (Manuvu)
လူမျိုးတို့၏စကားထာပဏာမအပိုင်းသည် “အတ်တု ကာရု”
(Attukaru)၊ အတုကောစ (Atukaw sa) သို့မဟုတ် အတုက
(Atuka) ဟူ၍ဖြစ်ပြီး အားလုံး၏အဓိပ္ပာယ်မှာ “မှန်းကြည့်စမ်း
ပါဘာလဲ” ဖြစ်သည်။

အတုကာရု	မှန်းကြည့်စမ်းပါ ဘာလဲ?
စက်ကော ပရဒ်တဗောဒ်ဒု	မရှိမဖြစ်သင်လိုအပ် အထိန်းအကွပ်
	ခါးပတ်
ဘိုင်ယဂ်	မိဘ

ကာလင်ဂါ (Kalinga) တို့တွင် မကြာခဏပင်စကားထာကို အပ်

ပူကက်တ် (Appuket) (မှန်းကြည့်စမ်းပါ) နှင့်အစပျိုးတတ်သည်။

အပ်ပူကက် ဆုမုချတ်ဂ်ချ မှန်းကြည့်စမ်းပါ။

မဲန်ဂိလီ လလာလ်-ဂိအိ 'က' ရတာ

ဆဂျက်တ် တံမြက်စည်း

ပို၍ရှည်သောပဏာမစကားစုမှာ “ဘုရားသခင်ဖန်ဆင်းသည်မှာ ဘာလဲ . .”

“လူဖန်တီးထားသည်မှာဘာလဲ . .” “ဘုရားသခင်၏ ဘယ်လိုသတ္တဝါမျိုးလဲ . .”

“အလ္လာဘုရားသခင်၏ ဤဖန်ဆင်းမှုကဘာလဲ . .” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

အန်နီယတီ ပီနာဆုဝတီဒီယိုစ်င ဘုရားသခင်ဖန်ဆင်း ကျောင်း

အပတ်ဂ်နနတီဘုကော့တ်န လျှောက်သည်မှာ အဘယ်နည်း?

ဘတော့ခံ/ ဘီလော့ဂ် လှေ

စကားထာများ၏ အလှအပနှင့်ထိရောက်မှုသည် အောက်ပါရေးနည်းရေးဟန်အချို့ကို ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် အသုံးပြုခြင်း၏ ရလဒ်ပင်ဖြစ်သည်။

၁။ စကားလုံးချိန်ကိုက်ခြင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်း။
အာရော-အာရော သဂေါန်း နေ့စဉ်ဘဝသစ်စ။

ဘုဟေး

တအွန်း တအောန် နာမ မတေး နှစ်စဉ်သေရ။

ကလဲန်ဒါယို ပြက္ခဒိန်

၂။ ခြားနားဆန့်ကျင်မှုကို နှိုင်းယှဉ်ချက်စကားလုံးဖြင့် ဖော်ပြခြင်း။

မတားစ် ကွန်းဂ် နကောပို ထိုင်နေလျှင် အရပ်ရှည်။

မကဘ ကွန်းဂ် နကတယို ထရပ်လျှင်ပု။

အာဆို ခွေး

၃။ သမ္မတီဝိရောမိ သို့မဟုတ် မျှော်လင့်ထားမှုနှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်ခြင်း။

နန်ဂ် မားလ အလေး နိုင်ဝမ်း မိမိကိုချစ်ခင်သတိရ နေ့ခိုက်၊ ဂရုမစိုက်၊

နဒလ နန်းဂ် မလိမ္မတန် အမေ့ခံရမှ၊ တသသ။

အမောဆီကို မိန်းကလေးအချစ်

၄။ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်မဟုတ်ဘဲ တစ်မှုထူးသော သို့မဟုတ် ယုတ္တိမတန်သောလုပ်ဆောင်မှု။

နာဂ်ဆိုင်း ဆိ ဟူဒတ်စ်ဂျူဒါစ် ထမင်းချက်နည်းသစ်။

အတိနပေါန် အဲန်ဂ်သီဂတ်စ် ထမင်းကိုပစ်။

တီနဟာအဲန်ဂ် ဟုဂတ်စ် ထမင်းရည်စစ်။

ပက်ဂ ဂတ် င နီယော့ဂ် အုန်းနီညစ်ခြင်း

၅။ တင်စားသည့်စကားထာများတွင် သိသာ၊ ထင်ရှားပေါ်လွင်
သော သရုပ်ဖော်မှုကိုအသုံးပြုခြင်း။

မြေသည် “ ကိုင်တွယ်၍ မရသော စစ်ဗိုလ်ကြီး၏ကြိမ်လုံး”
သီတိုဋ်သရက်သီးသည် “ခွက်ပေါ်တွင်ထိုင်နေသော မင်းသမီး”
မီးထွန်းထားသော ဖယောင်းတိုင်သည် “မိမိကိုယ်ကို ပြန်စား
နေသော လုံမေပျို”

ကင်းခြီးကောက်သည် “တိုင်တစ်ထောင်ရှိသည့်အိမ်”
အစရှိသဖြင့်၊ စကားထာများဝက်ကြသည်။

စကားပုံများ

ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးတို့၏ဘဝတွင် ကြုံတွေ့ရသောပွဲလမ်း၊
သဘင်၊အခမ်းအနား၊ စုဝေးတွေ့ဆုံပွဲစသည့်အခါသမယတိုင်း
သည် စကားပုံပြောကြသောအချိန်အခါတစ်ခုပင် ဖြစ်
သည့်အတွက် ဖိလစ်ပိုင်ရိုးရာစာပေတွင် စကားပုံအမြောက်
အမြားရှိသည်။ ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးများသည် စကားပုံများ၏
သွန်သင်၊ ညွှန်ကြားပြသမှုဆိုင်ရာ အသုံးဝင်ပုံကို အမြဲတမ်း
အသိအမှတ်ပြုနားလည်ပြီး ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်
ကြသည်။ နေအိမ်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာစုဝေးတွေ့ဆုံပွဲများတွင်
သက်ကြီးဝါကြီးများက လူငယ်လူရွယ်များကိုကောင်းသော
ကိုယ်ကျင့်တရား၊ အရည်အသွေးနှင့် ရှိသင့်ရှိအပ်သော
သဘောထားများကိုသွန်သင်ညွှန်ပြရန်၊ အရှုံးနှင့်ရင်ဆိုင်ရ
သည့်အခါ သို့မဟုတ် စိတ်ဓာတ်ကျဆင်းချိန်များတွင် အားပေး

ရန်၊ ပြစ်တင်ကြိမ်းမောင်းရန်၊ သတိပေးရန် သို့မဟုတ် အမှား
ပြုလုပ်မိသည့်အခါ အမှန်ပြင်ရန်နှင့် သင်ခန်းစာ သို့မဟုတ်
အမှန်တရားတစ်ခုခုကို ထိထိမိမိကွက်ကွက်ကွင်းကွင်းပြနိုင်ရန်
စကားပုံများကို ကိုးကားပြောဆိုကြလေ့ရှိကြသည်။

ဖိလစ်ပိုင်စကားပုံများတွင်ပါဝင်သော အကြောင်းအရာ
များမှာ ကျယ်ပြောစုံလင်လှသည်။ ပါဝင်သောအကြောင်း
အချက်များအလိုက် အောက်ပါအတိုင်းအမျိုးအစားခွဲခြားသတ်
မှတ်နိုင်သည်။

၁။ လူ့ဘဝနှင့်ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေသည့် ယေဘုယျ သဘော
ထားများနှင့် ဘဝကိုစိုးမိုးသည့်စည်းမျဉ်းဥပဒေများကိုဖော်ပြ
သော စကားပုံများ။

၂။ ကောင်းမွန်သောကိုယ်ကျင့်တရား၊ အရည်အသွေးတို့ကို
ထောက်ခံအကြံပြုခြင်းနှင့် မကောင်းမှု၊ ဒုစရိုက်အကျင့်ဆိုးများ
ကို ပြစ်တင်ရှုတ်ချခြင်းပြုသော လူ့ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ စကားပုံများ။

၃။ လူ့ဘဝတွင်ထားရှိအပ်သည့်စံနှုန်း၊ စနစ်တစ်ခုကိုဖော်ပြ
သောစကားပုံများ။

၄။ လောကနှင့်လူသားတို့၏ သဘာဝနှင့်ပတ်သက်၍ ယေဘုယျ
အမှန်တရားများနှင့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုများကို ဖော်ပြသော
စကားပုံများ။

၅။ ရယ်ရွှင်ဖွယ်ဟာသစကားပုံများ နှင့်

၆။ သောင်းပြောင်းထွေလာ စကားပုံများ ဖြစ်ကြသည်။

အမျိုးအစားတစ်ခုချင်းစီတွင်ပါရှိသောစကားပုံ ဥပမာများကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။

၁။ လူ့ဘဝနှင့် ပတ်သက်ဆက်နွှယ်နေသော ယေဘုယျသဘောထားများကိုဖော်ပြသော စကားပုံများ။

အဲနိုက် ဒလန် ဆ လန်ဂစ် နိုဗြန်သို့သွားရာလမ်း၊
ဝါလ ဘာခံကတစ်ကံ ကဘုကလန် ပန်းကြွထားသည်မဟုတ်။
(စီဘူအာနို စကားပုံ)

ဆေး ဘီလေး ဘီနာယက်စ် ခေတ္တချေးငှားထားရသည့်
ဘဝ၊

အာခန်း လိလိန်နာ နအိရက်ပ် အချိန်မရွေးပြန်ယူသွားခံရ။
(ပဲနိုဂဆီနန် စကားပုံ)

အဲနိုက် ဟင်ဒီ မတုတုလုဆန် ကံကြမ္မာနှင့်
ဘဝလမ်းကြောင်း၊

အဲနိုက် ဘုဟေး အတ် ကပလရန် ကြိုတင်မှန်းဆ၍
(တဂလော့ဂ်) မရစကောင်း။

၂။ လူ့ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာစကားပုံများ။
အဲနို ဂဝမ်းဂ် မဆုမ ဆဆိုင်ယို ကိုယ့်ကိုလုပ်လျှင်မကြိုက်၊
ဟုဝင် ဂဝင်း ဆ ကပ်ပွာမို အခြားသူများကိုလည်း
မလုပ်ထိုက်။

(တဂလော့ဂ်) (သူ့စိတ်ကိုလို ကိုယ့်စိတ်နှင့်နှိုင်း)
နဆ တာအို အဲနိုက် ဂါဝ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး။

နဆ ဒီယိုစ် အဲနိုက် အာဝ တုရားသခင်ကူညီပံ့ပိုး။
(တဂလော့ဂ်)

ဟဘဲနိုက် မအစ်ခဲဆီ အဲနိုက်ကူမော့တ် စောင်တို၍ မလုံခိုက်၊
မင်တီအိစ် မာမ လုခဲတော့တ် ငှားကွေး၍ ချုံလိုက်၊
တဂလော့ဂ်

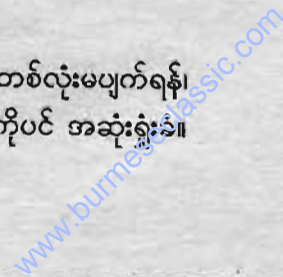
အဲနိုက် ပလေး အေး ပါရီဆန် စပါးနှံ့ကိုကြည့်၊
ဟဘန်းဂ် နက်ဂ်ကက လမန် စပါးစေ့များသော်
အောက်သို့အိ။

(စပါးနှံ့အဆန်ပြည့်၍ငှား လူကုတံ
စိတ်မာန်လျှော့၍ကျိုး။)

အဲနိုက် နာဂ်လာလရီ အပျိုငံ မီးနှင့်ကစားကာ၊
အေး နာပပဆို အလောင်ခံရ။

၃။ စံ၊ မူများကိုဖော်ပြသောစကားပုံများ။
အင်းဂ် မယပ် အေ လဂျူး နာမည်ကောင်းတစ်ခုရရှိလာ၊
မအိုဂူအစ် ယ ကင်းဂ် ဂင်တု ရွှေရတာထက်သာ။
ပဲမ်ပန်ဂို

မတ်စ်ဘလီ မပိလ်ဒီ ကတိတစ်လုံးမပျက်ရန်၊
အဲနိုက် ဂျင်ဟရီဟန် နိုင်ငံကိုပင် အဆုံးရှုံးခံ။
ဒီလီ အဲနိုက် ဂီကဆဘုတန်
ဘီကောလ်

အဲနက် ပိလစ် မို မန် အေး အိဆန်းဂ် ရွှေငွေဥစ္စာ၊
ကဘန်း အိုးသေတ္တာပြည့်၊

အဲနက် ဂင်တို မို မန် အေး အိဆန်းဂ် ပိုင်ပါလျက်လည်း၊
တပယန် ပေါင်းဖက်ဆွေစစ်၊

ကွန်း ဝလ က နမန်းဂ် ကိုင်ဘိဂန် နတ္ထိဖြစ်ခဲ့တန်ဖိုးမဲ့။
အေး ဝလ က ရင်းဂ် ကဘုလုဟန်
တဂလော့ဂ်

၄။ ဘဝနှင့် လူ့ဘာသာဝတ်နှင့် ပတ်သက်သော ယေဘုယျအမှန်
တရားများကို ဖော်ပြသ ညှိစကားပုံများ
မဒလီ အဲနက် မဂင်း တာအို လူ့အဖြစ်မွေးလာရန်
လွယ်သော်လည်း
မဟိရပ် မက်ဂ် ပ ကဟာအို လူလိုသိရန် အလွန်ခက်ခဲ။
တဂလော့ဂ်

အဲနက် အအောင်းဂ် ဝါလန်း ကီဘို ဆိတ်ဆိတ်နေသူ လူစား၊
နဆ လုတ် အဲနက် ကုလို (များသောအားဖြင့်)
တဂလော့ဂ် စိတ်ယုတ်မာကို ကွယ်ဝှက်ထား။

အဲနက် တအောင်းဂ် နာဂီဂီပစ်တ် အလွန်အလွန်လိုအပ်။
ဆ ပတလင်းခိ မန်အေး ဓားထက်ထက်ကိုပင်
ကကပစ်တ် ဆုပ်ကိုင်တတ်။
တဂလော့ဂ်

အဲနက် ဘုလ်ဆ နင်းမယမန်း ကြွယ်ဝချမ်းသာသူ
အိတ်ကင်း၊

ပရတင်းဂ် ကုလန်ဂ် နင်းကုလန် မည်သည့်အခါမျှ
(တဂလော့ဂ်) မပြည့်တတ်။

မတလီနို မန်း အဲနက် မတ်ဆင်းဂ် မျောက်ဘယ်လောက်
လည်လည်၊
နာပဂလလလန်ဂန် ဒင် အရူးလုပ်ရလွယ်။
(တဂလော့ဂ်)

၅။ ရယ်ရွှင်ဖွယ်ဟာသပုံပြင်များ
ဟစ်ပတ်စ် ဆ ကလဘော ကျွဲကိုရိုက်ချင်။
ဆ ကဘယို အဲနက် လတေး မြင်းအလွန်ခံရခက်။
(တဂလော့ဂ်)

အုတော့စ် န ဆ ပူ ဆို တစ်စုံတစ်ယောက်က
ကြောင်ကိုငေါက်၊
အုတော့စ် ပ ဆ ဒဂ ကြောင်ကကြွက်ကိုခြောက်။
(တဂလော့ဂ်) (ကြီးနိုင်ငယ်ညှင်း)

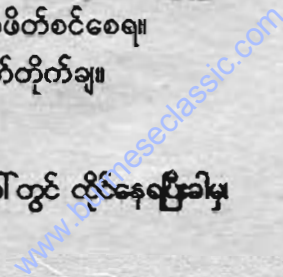
ဖိလစ်ပိုင်စကားပုံများသည် ရေးနည်းရေးဟန် အမျိုးမျိုး
ရှိသည့်အနက် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် ကာရန်ဖြင့်ရေးသားခြင်း၊
အက္ခရာ တစ်လုံးတည်းဖြင့် အစပြုကာဆင့်၍ ရေးသားခြင်း၊
စကားလုံး ချိန်ကိုက်ခြင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ရေးသားခြင်း၊ သက်ရှိ

အဖြစ်သရုပ်သကန်ပေါ်အောင် ရေးသားခြင်း၊ ဆင်တူမျိုးတို့ အသားတူပုံဥပမာပေးရေးသားခြင်းနှင့် တင်စားသောဥပမာ စကားဖြင့်ရေးသားခြင်းတို့ကို အသုံးပြုသည်။ ထိုရေးသားနည်း အမျိုးမျိုးအနက် အရေးပါဆုံးမှာ တင်စားသော ဥပမာစကား ဖြင့်ရေးသားခြင်းဖြစ်ပြီး အမေရိကန်စကားပုံပညာရှင် အာချာ တေလာ (Archer Taylor) ရှုမြင်သုံးသပ်သည်မှာ "စိတ်ဝင်စား ဖွယ်အကောင်းဆုံးနှင့် အပြောင်မြောက်ဆုံးသော စကားပုံများ သည်ဇိုးဇိုးသာမန်အပြုအမူ သို့မဟုတ် အကြောင်းအရာအဖြစ် အဖျက်ကို ဥပမာစကားဖြင့်တင်စားအသုံးပြုခြင်းမှပေါ်ထွက် လာသည်။" ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ဥပမာစကားဖြင့် တင်စားပြောဆိုသောစကားပုံများသည် ဖိလစ်ပိုင်စကားပုံများအနက် အနှစ်သက်အမြတ်နိုးဆုံးနှင့် မကြာခဏအကိုးကားဆုံး စကားပုံများဖြစ်သည်။ အဘယ့် ကြောင့်ဆိုသော် ထိုစကားပုံများသည် ထူးခြားပေါ်လွင်၍ သိသာမြင်သာရှိပြီး သင်ခန်းစာများကို ထိထိရောက်ရောက်ပေး နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အများပြည်သူတို့၏ နိစ္စဓူဝ ဖြတ်သန်းနေကျဘဝမှ ဖြစ်ပေါ်ရရှိလာသော စိတ်ကူးပုံရိပ်များ ဖြစ်သောကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့တွင်ရှိသော စကားပုံများကို 'ဖိလစ်ပိုင် လူမျိုးပိုင်ဖြစ်ခြင်း' အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ထား သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားပုံများသည် ဖိလစ်ပိုင်ကျေးလက် တောရွာဘဝအနီးကပ်မြင်ကွင်းများကို တဒက်လှစ်ပြလိုက်ခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ လယ်သမားခြံပိုင်း

အတွင်းရှိ အပင်များနှင့် တိရစ္ဆာန်များ၊ နေအိမ်အတွင်းနှင့် အိမ်ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ တွေ့မြင်နေကျအရာဝတ္ထုများ၊ လယ်သမား တို့၏ဘဝများနှင့်ပြုမှု၊ ပြောဆို၊ လုပ်ကိုင်ပုံများ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း နှင့် ယုံကြည်မှုများ၊ ဒေသဆိုင်ရာကစားနည်းများနှင့် ပျော်ပွဲ ရွှင်ပွဲများအားလုံးသည် အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော ဥပမာ များက ပြဆိုသည့်အတိုင်းပင် ဥပမာစကားဖြင့်တင်စားသော စကားပုံများတွင်ပါဝင်သည်။

လူမလကဒ် အဲနိဂ် ကလဘဆ	စပျစ်နွယ်ပင် ခမ္ဘာတွယ် ကင်တက်၊
နအိဝါန် အဲနိဂ် ဘွန်ဂ တဂလော့ဂ်	အသီးများကို နောက်ချန် လျက်။
ကွန်းဂ် ဆီနီ အဲနိဂ် ပုမုတဘ်	စကား၊ စကားပြော ဖန်များ၊
အေး ဆီယန် နန် ဂစ်တ်လော့ဂ် တဂလော့ဂ်	စကားထဲက ဇာတိပြု၊ အောင်မြင်မှုမရ။
ကပတ်ဂ် ပုနီ န အဲနိဂ် ဆလော့ဂ်	ပြည်တောင်းတွင် ဆန်ပြည့် က၊ မဖိတ်စင်စေရ။
တတပေါန် ပါဂ် ဒီ ကီနလော့ဂ် (တဂလော့ဂ်)	စတုတ်တိုက်ချ။
ဆ ဂလင်းဂ် အက်တ် ဆ ဘနစ်ဂ်	ဖျာပေါ်တွင် ထိုင်နေပြောမိ၊

အေး နဂ်ထွန်ဂို ပ ဆ ဆဟိဂ် ကြမ်းပြင်ပေါ်သို့ ပြောင်းထိုင်ချူ။
(တဂလော့ဂ်)

ပက်ကတ-တဘ မဲန် ဒေါ်နင်း ဘာသာရေး လှည့်လည်ပွဲ
လူတန်းကြီး ဘယ်လောက်
ရှည်ရှည်။

ပရုဆီဆီယောန် ဘုရားကျောင်းတွင် အဆုံး
သတ်ရမည်သာပေ။
(လမ်းဆုံးလျှင်ရွာတွေ့)

ဆ ဆင်စင်္ကာယန် ဒင်
အဲနိတ် စာတိုင်း
(တဂလော့ဂ်)

အဲနိတ် ဘုရားနိတ် အေး ငါးပိ၊ ငံပြာရည်လုပ်ရန်အပုပ်
တာခဲပန် ဖဲန် ခဲ၊ ဖုံးဖိထားပါလျက်၊
ပဂ်ဒါတင်းဂ် နင်း တာခဲဒန် အချိန်တန် အနံ့ထွက်။

အရော ဆင်ယန်းဂ် အားလိဂဆော
(တဂလော့ဂ်)

အန်ဂ် လုမလာရို နင်း လောင်းကစားလုပ်က၊
ဟွေတဲန်ဂ် မွဲပြာကျ၊
အေ နဂ်ဒီဒီလိဒီလိ နင်း ဆားနှင့်သာ ထမင်းစားရ။
အဆင်း

(တဂလော့ဂ်)

လူ့သဘာဝ၏ အခြေခံတူညီမှုများကို ထိခိုက်ငင်တကာ စကားပုံများထက် မည်သည့်နေရာတွင်မျှ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် သရုပ်ဖော်တင်ပြနိုင်ခြင်းမရှိသည်ဖြစ်၍ ဖိလစ်ပိုင်စကားပုံများတွင်ဖော်ပြထားသော လောကနှင့်လူ့သဘာဝတို့၏ အခြေခံအမှန်တရားအများအပြားကို အခြားလူမျိုးများ၏ စကားစုဆောင်းမှုများတွင်လည်း တွေ့ရှိရသည်။ ထိုသို့သော စကားပုံများ၏ ဥပမာအချို့မှာ “ရေခွေးပူလောင်ဖူးသောကြောင်၊ ရေအေးကိုပင်ကြောက်၍ရှောင်” “ဟောင်လွန်းသောခွေး၊ တစ်ခါတစ်ရံသာကိုက်၍ လူမလေး” “အကြွေးမြန်မြန်ပြန်ဆပ်က၊ ရေရှည်မိတ်ဆွေဖြစ်ရတတ်” “ကွေးညွတ်ပြုပြင်၍ရ၊ အပင်ငယ်စဉ်က” “အရောင်ပြောင်ပြောင်မြင်တိုင်း ရွှေမထင်နှင့်” “နာမည်ကောင်းတစ်ခုရရှိလာ၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုထက်သာ” တို့ဖြစ်ကြသည်။

ပို၍စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာကောင်းသည်မှာ နိုင်ငံခြားစကားပုံများကို ဖိလစ်ပိုင်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုဖော်ပြရာတွင် ဖိလစ်ပိုင်အခြေအနေများနှင့် သင့်လျော်ကိုက်ညီစေရန် ထူးခြားသော အလှည့်အပြောင်းပြုလုပ်ပေးခြင်းနှင့် ဒေသခံရသပေါ်လွင်အောင် ပြုပြင်ခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြားစကားပုံမှာ “ဖအေတူသား” ဆိုသည်ကို ဖိလစ်ပိုင်တွင် “ကဏန်းဖိုကြီးဘယ်လိုသွား ကဏန်းသားငယ်ထိုသို့တွား” (ကွန်ဂ် အနိ အဲနိ ဂပန် နင်း အလိမဆဂ်၊ အေဆီယန်း ဂပန်းဂ်နင်း ဆိကလ်-ဆိကတ်) “မာလကာပင် သင်္ဘောမသီး” (ကောန်အန် ပူနီဘယဘုတ်

ဒီလီ မဂ်ဘွန်ဂ ဆင်းဂ် ကပပဘစ်) ဟူ၍ ပိုမို၍ တိကျခိုင်မာသိသာမြင်သာရှိရန်အတွက် ပြုပြင်မွမ်းမံခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် “ဖိနပ်ချုပ်သမားမိန်းမ မည်သည်အခါမျှ ဖိနပ်ကောင်းမစီးရ” ဟူသောစကားပုံကို ဖိလစ်ပိုင်၏တူညီသော အဆိုအရ “ဓားမကောင်းဆောင်မထားသည့်လက်သမား” (ကွန်ဆီနို ပ အန်း အန်လုဝါဂေး အေး ဆီယန်းဝါလန်း အီကုခါ) ဟုဖြစ်သကဲ့သို့ နိုင်ငံခြားစကားပုံတွင် ပါဝင်သော မိမိတို့နှင့် အကျွမ်းတဝင်မရှိသည်များကို ပိုမိုသိရှိကျွမ်းကျင်နားလည်သောပုံရိပ်ဖြင့် အစားထိုးရန်ဦးတည်ရည်ရွယ်၍ ပြုပြင် ပြောင်းလဲခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်သည်။

ပုံစံအရ ဖိလစ်ပိုင်စကားပုံများကို စကားပြေပုံစံဖြင့် အကျဉ်းဖော်ပြထားသည်များလည်းရှိသည်။ ‘ဝလန်၊ ဆူမိဆီရ ဆ ဘကုလ် ကွန်ဒီ အန် ဆရီလင်း ကလဝမ်’ (သံကို သံဖျက် သံချေးတက်) သို့မဟုတ် ‘တအက်ဒါ အ ဘဂတ်စ်မို အိုင်ဆိုတိ အပိုယမ်’ (ဆန်ရှိသမျှနှင့်သာ ထမင်းချက်ပါ) စသည်ဖြင့်ဖြစ်သည်။ ပို၍မကြာခဏတွေ့ရသည်မှာ အသံထွက်ငါးလုံးမှ ဆယ့်နှစ်လုံးပါသော အဆုံးကာရန်တူသည့် ကဗျာနှစ်ကြောင်း တွဲဖြစ်သည်။

ဥပမာ၊

ပတ်ဂ် ဟင်ဒီ အုကောလ် သင့်အတွက်မဟုတ်လျှင်၊
 ဟင်ဒီ ဘုဘုကောလ် သင်နှင့်မဆိုငါ၊ မရနိုင်၊
 တဝဲလော့ဂ်

နဂ် ဟန်ဂတ် နင်းကဂစ်န လိုချင်တပ်မက်၊ ခြင်ခွက်
 ဆန်ဆလော့ပဲ အဲန်ဂ် နဝလ တစ်ဝက်နည်းသေးမှတ်
 တဂလော့ဂ် တစ်ခွက်လုံးဆုံးရတတ်။

အဲန်ဂ် ဘိဘိဂ် နင်း အိလော့ဂ် မြစ်ဝကိုသာပိတ်နိုင်၊
 အဲန်ဂ် ဘိဘိဂ် နင်း တအိုအီ လူပါးစပ်တစ်ပေါက်မပိတ်နိုင်။
 ဒီ မိမတတာဒ်ပန်

ဇိုးရာသီချင်းများ

ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးတို့တွင် မွေးလာသည်မှသေသည်အချိန်ထိ ကြုံတွေ့ဖြတ်သန်းလာရသော ဘဝခရီးတစ်လျှောက်၏ အဆင့်တိုင်းတွင် တေးသီချင်းများကအမှတ်သညာပြုသောကြောင့် ဇိုးရာတေးသီချင်းမိရိုးဖလာအစဉ်အလာကြီးမားကျယ်ပြန့်သည်။ ဖိလစ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှု၏ အခြားမျက်နှာစာများမှာကဲ့သို့ပင် ဖိလစ်ပိုင်သမိုင်းကြောင်းတွင် နိုင်ငံခြား၏ လွှမ်းမိုးမှုများ ထိတွေ့သက်ရောက်မှုရှိသောကြောင့် ဇိုးရာတေးသီချင်းအစဉ်အလာများပြားကြွယ်ဝပြီး အမျိုးမျိုးအပုံဖုံစုံလင်ကွဲပြားခြားနားကာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာပင် အရှေ့နှင့်အနောက်တို့၏ ရောသမေ့ခြင်းကို ပြဆိုသည်။

ဖိလစ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှုရာဇဝင်သမိုင်းတွင် ဇိုးရာတေးသီချင်းများ စုဆောင်းမှုနှင့် လေ့လာမှုတို့ကို အလေးနက်ကျမှ

စတင်ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ စပိန်လူမျိုးတို့၏ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်မှုနှစ်
 သုံးရာကျော်ကာလအတွင်း စပိန်ရိုးရာပညာရှင်များအနေဖြင့်
 မည်သည့်စုဆောင်းပြုစုမှုကိုမျှ မပြုလုပ်ခဲ့ကြပေ။ ထိုအချိန်
 ကာလအတွင်း စပိန်တို့၏အတိုချုံးလေ့လာမှုနှစ်ခုကိုသာတွေ့
 ရသည်။ ထိုနှစ်ခုမှာ ဒဗလျူအက်စ် ရီတာနာ (W.S Retama)
 ၏ အယ်လ်အင်ဒီယိုဘတန်ဂွီနို [El Indio Batangueno (3rd
 edition, 1880)]နှင့် မဲန်နူအဲလ် ဝေါလ်စ် ဝိုင် မာရီနို (Manuel
 Wallsy Merino) ၏ [La Musica Popular de Filipinos (1892)]
 တို့ဖြစ်ကြသည်။ သူ၏လေ့လာမှုတွင် ဝေါလ်စ်ကဖိလစ်ပိုင်
 လူမျိုးတို့၏ တေးဂီတဆိုင်ရာနှင့်ပတ်သက်၍ သက်သေဆောင်
 ဖော်သည့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ရှေးဟောင်းသမိုင်းများကို ကိုးကား
 ထောက်ပြခဲ့သည်။ ပီဂါဖက်တာ (Pigafetta) ဆိုသူကလည်း
 ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးများသည် ဂီတကိရိယာအမျိုးမျိုးကို တီးမှုတ်
 ရာတွင်မည်မျှကျွမ်းကျင်မှုရှိကြောင်းနှင့် သူတို့၏ကိုင်တွယ်တီး
 မှုတ်ပုံသည် ဂီတဘက်တွင်တတ်ကျွမ်းနားလည်မှုနှင့် ထူးချွန်
 ပြောင်မြောက်မှုမည်မျှရှိကြောင်းကို အမှန်တကယ်ပြသနိုင်ခဲ့
 သည်ဟု လေ့လာတင်ပြခဲ့သည်။ စပိန်လူမျိုးသမိုင်းပညာရှင်
 ဂျိုစီမွန်တရီဝိုင်ဗီဒယ် (Jose Montero y Vidal) က “ကျွန်ုပ်တို့
 ကြီးမားလွန်းမိုးအောင်ပွဲခံစဉ်က ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများသည်
 တေးသီချင်းများ၊ ဂီတနှင့်ရိုးရာအကများကို အလွန်ကြိုက်နှစ်
 သက်မြတ်နိုးကြသည်ကို တွေ့ရသည်” ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်ကို
 လည်း သူကကိုးကားဖော်ပြခဲ့သည်။ အမေရိကန်အုပ်စိုးစဉ်

အချိန်ကာလတွင်လည်း ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီများ
 နှင့် ရိုးရာပုံပြင်များစုဆောင်းခြင်း၌ ပိုမိုစိတ်ဝင်စားသော
 ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမများ၊ မနုဿဗေဒပညာရှင်များသည်
 ဖိလစ်ပိုင်တေးဂီတနှင့်ပတ်သက်၍ အနည်းအကျဉ်းလောက်
 သာလေ့လာခဲ့သည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ လေ့လာမှုအများအပြားကို လူဇွန်
 (Luzon) ရှိ တောင်တန်းဒေသမှ ဘယ်ဂျီယံ (Belgian) လူမျိုး
 ခရစ်ယာန်သာသနာပြု ဘုန်းတော်ကြီးများက ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။
 ရေလက်ကြားကျွန်းများ ခရစ်ယာန်သာသနာပြု အဖွဲ့ဝင် ဖရန်
 စစ်မောရစ်(စ်)ဗာနိုဗာဘင် (Fr. Morice Vanoverbergh,
 CICM) က လိပန်တို အိုဂိုရော့တ် (Lepanto Igorot) လူမျိုးစု
 အတွင်းတွင် စုဆောင်းလေ့လာမှုစီမံကိန်းကို ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင်
 စတင်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်ထိ ပုံမှန်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီးနောက်
 စစ်ပြီးနောက်ပိုင်း ၁၉၄၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၉ ခုနှစ်အထိပြန်လည်
 ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုလေ့လာစုဆောင်းမှုတစ်ခုလုံးကို အဲန်သရို
 ပေါ့စ် (Arthropos) စာစောင်တွင် ပုံနှိပ်ဖြန့်ချိခဲ့ပြီး ၁၉၅၄ ခုနှစ်
 တွင် ထုတ်ဝေသောအတွဲတွင် နောက်ဆုံးအပိုင်းကို ဖော်ပြ
 နိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ကံမကောင်းအကြောင်း မလှစွာပင်
 အတွဲလိုက် စုဆောင်းဖော်ပြမှုများတွင် သီချင်းများ၏
 တေးသွားများမပါဝင်ခဲ့ပေ။

လေ့လာရာ၌ပိုမိုလွယ်ကူအဆင်ပြေစေရန် ဖိလစ်ပိုင်ရိုးရာ
 သီချင်းများကို ဦးစွာပထမစီကာပတ်ကုံးဖွဲ့နွဲ့ပြောရသည့်

သီချင်းနှင့် သီဆိုရသောတေးသီချင်းဟူ၍ အမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်သည်။ ဇာတ်လမ်းလင်္ကာသီချင်းများဟု ကျွန်ုပ်တို့လွယ်လွယ်ခေါ်ဆိုထားသော ပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းတစ်ခုကိုပြောပြသည့်သီချင်းများအားလုံးသည် စိကာပတ်ကုံးဖွဲ့နွဲ့ပြောရသည့် သီချင်းများခေါင်းစဉ်အောက်တွင်အကျုံးဝင်သည်။ သီဆိုရသောတေးသီချင်းများကို အကြမ်းအားဖြင့်ဘဝတစ်လျှောက်အဆင့်ဆင့်ဖြတ်သန်းလာရသည့် ဇီဝစက်လမ်းကြောင်းအတိုင်းလိုက်၍ အောက်ပါအတိုင်းဆက်လက်၍ အမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်သည်။

ကလေးသိပ်တေးနှင့် ကလေးသီချင်းများ၊ သဘာဝနှင့်ပတ်သက်သည့် သီချင်းများ၊ ဖိလစ်ပိုင်လုံမမေပျိုတို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သီချင်းများ၊ အချစ်သီချင်းများနှင့် လူပျိုလှည့်ခြင်း၊ ပိုးပန်းခြင်း၊ ချစ်ရေးဆိုခြင်းဆိုင်ရာ သီချင်းများ၊ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မင်္ဂလာတွင်ဆိုသော သီချင်းများ၊ မိသားစုဘဝ၏သီချင်းများ၊ မိတ်ဖြစ်ဆွေဖြစ်နှင့် ပျော်ရွှင်မြူးကြွတွေ့ဆုံကြရာတွင် သီဆိုသောသီချင်းများ၊ လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သော သို့မဟုတ် အလုပ်ခွင်တွင်ဆိုသော သီချင်းများ၊ ဟာသသီချင်းများ၊ ဘာသာရေးပွဲတော်ဆိုင်ရာသီချင်းများအပြင် သေဆုံးသည့်အခါနှင့် အသုဘအခမ်းအနားများတွင်ဆိုသောသီချင်းများဖြစ်ကြသည်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွင် စိကာပတ်ကုံးဖွဲ့နွဲ့ပြောဆိုရသည့် သီချင်းများအပိုင်း၌ ကြွယ်ဝမှုမရှိပေ။ တကလော့ဂ်လူမျိုးတို့၏

အန်ဂဲဘတ်ဆိလ်ယာ [Ang Batsilyer (ကောလိပ် ကျောင်းသား)] သည် ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးတို့၏ အကောင်းဆုံးခလေးရိုးရာဇာတ်လမ်းလင်္ကာ ဥပမာဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပြီး ထိုသို့သော သီချင်းများအလွန်နည်းပါးသည်။ ထိုဇာတ်လမ်းတွင် မာနကြီး၊ ဝင့်ဝါ၍ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲပြီး အထင်ကြီးလွန်းသော ကောလိပ်ကျောင်းသားတစ်ယောက်ကို သာမန်ဆင်းရဲသား လှေသမားတစ်ဦးက မည်သို့မာန်စွယ်ချိုးသည်ကို ဖော်ပြထားသည်။ အတော်အသင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်မှာ ဖိလစ်ပိုင်ဇာတ်လမ်းအလင်္ကာအများစုကို ဝိဆယန် (Visayan) တို့၏ ပနေး (Panay) နှင့် နီဂရေ့စ် (Negros) ကျွန်းများမှစုဆောင်းရရှိပြီး ထိုဒေသတွင် ကောမ်ပိုဆို (Komposo) ဟုခေါ်သည်။ ကောမ်ပိုဆိုများသည် ရက်စက်ပြင်းထန်သောစကားလုံးများဖြင့် ရင်နှင့်သည်းနှင့်ဖြစ်အောင်ရေးသားထားသော အနောက်နိုင်ငံများမှ ဇာတ်လမ်းလင်္ကာများနှင့် အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်သည်။ ဘေးဆိုးကပ်ဆိုးများ၊ ဆင်းရဲဒုက္ခများ၊ ဝမ်းနည်းကြေကွဲဖွယ်ရာအလွမ်းအဆွေးအချစ်ရေးရာများ၊ အိမ်တွင်းရေး ပူဆွေးသောကများနှင့် အဆုံးစီရင်ကွပ်မျက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ တုန်လှုပ်ချောက်ချားစေသော ရင်နှင့်ဖွယ်ဖြစ်ရပ်များကို စိကာပတ်ကုံးပြောဆိုတတ်ကြသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးသည် ကောမ်ပိုဆိုများစွာပေါ်ပေါက်လာစေရန် အားပေးလှုံ့ဆော်ခဲ့သည်။ သာဓကအားဖြင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသော လေသူရဲဂျီစပ်စ် ဗိလ်လမော (Jesus Villamor) ၏ စွန့်စားသောလုပ်ရပ်

များနှင့် ဖိလစ်ပိုင်လွတ်မြောက်ရေးရန် တစ်ကျော့ပြန်လာသော ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဒေါက်ကလပ်စ်မက်အာသာ (General Douglas Mac Arthur) တို့အကြောင်းကို ကောမိပိုဆိုများတွင် စီကာ စဉ်ကာပြောဆိုဖော်ပြထားသည်။

အခြားလူမျိုးတို့၏ သားချောတေးများကဲ့သို့ပင် ဖိလစ်ပိုင် လူမျိုးတို့၏ သားချောတေးများသည်လည်း အိပ်ဆေးပမာအိပ် ပျော်စေသော တေးသွားများဖြစ်ပြီး စာကိုယ်များမှာလည်းထပ် သည်။ စာသားများမှာရိုးရိုးပင်ဖြစ်သော်လည်း ပြည်သူတို့၏ မိသားစုဘဝနှင့် နိစ္စစုဝတစ်နေကုန်ပင်ပန်းကြီးစွာ တကုန်းကုန်း ဖြင့်ဖြည်းဖြည်းမှန်မှန်ကြီးစားလုပ်ကိုင်ကြရသည့် သူတို့၏ကမ္ဘာ လေးနှင့်ပတ်သက်၍ တစ်စုံတစ်ရာကိုပြောပြနေသည်ပင်။ ဖခင် သို့မဟုတ် မိခင်သည်အလုပ်အကိုင်သွားရောက်လုပ် ကိုင်နေ၍ဖြစ်စေ၊ အဝေးသို့ရောက်နေသော်လည်း မကြာမီပင် ကလေးအတွက်ကောင်းနိုးရာရာကိုယူဆောင်၍ ပြန်လာမည် ဖြစ်သည်။ ကလေးတို့၏သီချင်းများသည် ကလေးတို့ဘဝ ပျော် ရွှင်မြူးတူးမှုနှင့် ကစားနည်းမျိုးစုံကစားကြသည်များ၊ နောက် ပြောင်ကျီစယ်ရယ်မောပျော်ရွှင်ခြင်းများအပြင် နေအိမ်ပြင်ပသို့ ထွက်၍ သစ်ပင်တက်ခြင်း၊ သစ်သီးခူးခြင်း၊ အနီးရှိစမ်းချောင်း များတွင် ငါးဖမ်းခြင်း သို့မဟုတ် လသာသောညများတွင် လမ်းပေါ်သို့ထွက်၍ ဆော့ကစားခြင်းတို့ဖြင့် အချိန်အများစုကို ကုန်လွန်စေကြသည်။ ကလေးငယ်သီဆိုသော "The Nipa Hut" (ခနိတဲကလေး) သီချင်းသည် မြို့ပေါ်ရှိအလွန်ညစ်ပေ၍

စုပြုံပြုတ်သိပ်နေသော ဆင်းရဲသားကျားကျော်ရပ်ကွက်မှ မဟုတ်ဘဲ သီးပင်စားပင်အမျိုးမျိုးစိုက်ပျိုးထားသည့် ဥယျာဉ် အလယ်မှ သန့်ရှင်းသပ်ရပ်သော အိမ်ကလေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်သည်။ ကြည်လင်ငြိမ်းအေး၊ ချမ်းမြေ့ပျော်ရွှင်ခြင်းနှင့် ကုံလုံ ပြည့်စုံ၊ ပေါများကြွယ်ဝခြင်း ရုပ်ပုံလွှာကို မြင်ယောင်စေသည့် သီချင်းတစ်ပုဒ်ပင်ဖြစ်ပေသည်။

သဘာဝသည် ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးတို့၏ရိုးရာသီချင်းများစွာ တွင် ပဓာနကျ၍အနှစ်သက်ဆုံးဖြစ်သော အကြောင်းအရာ များဖြစ်သည်။ အပင်များ၊ ငှက်များ၊ ငါးများအပြင်စမ်းချောင်း များ နှင့် လတို့ပင်ပါဝင်သည်။ ထိုသီချင်းများတွင် သဘာဝနှင့် နီးနီးကပ်ကပ်ထိတွေ့မှုအပြင် လိုက်ဖက်စွာပင်နှစ်လိုဖွယ် ပေါင်းစပ်ထားခြင်းတို့ကိုခံစားနိုင်သည်။ အပင်များ၊ ငှက်များ၊ ဖိပ်ပြာများ အစရှိသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍လည်း ထိုသို့သော အလားတူ စိတ်ခံစားမှုများဖြင့် ဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ပြောခြင်း ဖြစ်သည်။

ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သိရှိလက်ခံကြသော ဒလဂန် ဖိလိပီန [Dalagang Philipina (ဖိလစ်ပိုင်လုံမေပျို)] သည် အလွန်နှစ်ခြိုက် ချီးကျူး၍သီဆိုကြသော သီချင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအတွင်း ရှိဒေသတိုင်းတွင် သူတို့၏လုံမေပျိုကလေးများကို ချီးကျူးရေး ဖွဲ့စပ်ဆိုထားသော သီချင်းရှိကြသည်။ တဂလော့လူမျိုးတို့၏ လုလေ (Lulay) နှင့် ပဲမ်ပန်ဂိုတို့၏ အိုင်ဆင်းနီနန် (Aising Neneng) တို့သည် ထိုသို့သောသီချင်းပုံစံအမျိုးအစား ဥပမာ

များဖြစ်ကြသည်။ သိရှိမျှော်လင့်ထားကြသည့်အတိုင်းပင် ထို သီချင်းများစွာတွင် ဖိလစ်ပိုင်မိန်းမဘဝ၏ ကောင်းခြင်းလက္ခဏာ များကို ပင့်မြှောက်ရေးဖွဲ့ထားသည်။ လှပခြင်း၊ လုံ့လစိုက်ထုတ် ကြိုးစားမှုရှိခြင်း၊ ကြံ့ခိုင်သိက္ခာရှိခြင်း၊ ကျက်သရေ ရှိတင့်တယ် ခြင်းနှင့် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည့် ရှက်ဟန်ဆောင်တတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပြီး သူမ၏ကောင်းခြင်းလက္ခဏာများကို နိုင်အောင်ရေးဖွဲ့ပြ နေပင်မလွယ်ပေ။

အချစ်သီချင်းများနှင့် လူပျိုလှည့်ပိုးပန်းချစ်ရေးဆိုသော သီချင်းများသည် သီဆိုရသောသီချင်းများအနက် အကြီးမား ဆုံးအုပ်စုဖြစ်သည်။ အများစုမှာ မိမိတို့၏ချစ်သူများကို မဆုံး နိုင်သောထာဝရအချစ်ဖြင့် ချစ်ကြောင်းဖော်ပြပြောဆိုသည့် ချစ်သဝဏ်တေးများနှင့် အလွန်အကျွံကတိစကားများဖြင့် တင် စားထားသောသီချင်းများ၊ ဥပမာအားဖြင့် “ကြယ်ကလေးများ ကို သီကုံးလို့အချစ်အတွက် ကြယ်လည်ဆွဲကလေးလုပ်ပေးပါ မယ်” “လမင်းကြီးကို နှစ်ခြမ်းပိုင်းလို့ မင်းအတွက်သရဖူကလေး လုပ်ပြီး ဆောင်းပေးချင်တယ်” စသည်ဖြင့် ဖြစ်သည်။ ကျေးလက်တောရွာဒေသများတွင် ညဘက်အိမ်ပြင်ပ၌ သီဆို တီးမှုတ်ခြင်းသည်ပြုလုပ်နေကျ၊ အလေ့အထဖြစ်ပြီး အလှပဆုံး သောအချစ်သီချင်းများအချို့ကို လျှောက်ပြန်သံပေးလုပ်ရာ တွင် သီဆိုကြသည်။ တဂလေ့ဂ်လူမျိုးတို့၏ အကင်းဘိတုအင် [Aking Bituin (ကျွန်ုပ်၏ကြယ်ကလေး)] သည် ထူးခြားသိသာ သောဥပမာဖြစ်သည်။

ထိမ်းမြားလက်ထပ်မင်္ဂလာသီချင်းများသည် ယေဘုယျ အားဖြင့် ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာနှင့် သတို့သမီး၏အိမ်ထောင်သည် ဘဝရောက်ရတော့မည့် စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာရုပ်ပုံလွှာကိုဖော်ညွှန်း သည်။ “အပျိုစင်ဘဝကို နှုတ်ဆက်ခွဲခွာခြင်း” (“Farewell to Maidenhood”) သီချင်းမှာကဲ့သို့ သူမသည်လက်ထပ်ထိမ်းမြား လိုက်ပြီဖြစ်သောကြောင့် အပျိုစင်ဘဝ၏သာယာပျော်ရွှင်မှု အားလုံးကိုစွန့်လွှတ်လိုက်ရပြီး မိမိလင်ယောက်ျား၏အလိုကျ လိုက်လျောပြုစုရမည့်အဖြစ်ကို ဖော်ပြသည်။ သို့သော်လည်း ခြွင်းချက်မှာမူအမှန်ပင်ရှိနေပေသေးသည်။ ပန်ဂဆီနန် (Pangasinan)လူမျိုးတို့၏ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာသီချင်းတွင် သတို့ သမီး၏ယောက္ခမသည် ချွေးမအသစ်စက်စက်ကလေးကို တွေ့ဆုံရပြီး ချစ်ခင်ကြင်နာရမည့်အရေးတွေးပြီး ကြိုတင် မှန်းဆမျှော်လင့်သီဆိုထားသော သီချင်းဖြစ်သည်။

သီချင်းအများအပြားမှာ မိသားစုဘဝ၏ သာယာပျော်ရွှင် မှု၊ သားသမီးများကိုတန်ဖိုးထားမှု၊ တစ်ဦးတည်းသောကလေး အပေါ် မိဘများချစ်ခင်ဂရုစိုက်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် အိမ်ထောင် ပြုရန် မိမိအိမ်မှခွဲခွာရသည့်အခါ ဝမ်းနည်းမိ၍ မိဘအိမ်၏ ပျော်ရွှင်ဖွယ်ရာအမှတ်ရစရာလေးများကို သတိရတမ်းတသည့် အကြောင်းအရာများကို သီကုံးဖွဲ့ဆိုသည်။

မိတ်ဖြစ်ဆွေဖြစ်နှင့် စုဝေးတွေ့ဆုံပွဲများတွင် သီဆိုသော သီချင်းများတွင် လူမှုရေးအရအလည်အပတ်သွားရောက်မှုများ နှင့် မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်းသူငယ်များ မိတ်ဆုံပွဲအထိမ်း

အမှတ်အဖြစ် သိဆိုသောသီချင်းများ၊ ယောက်ျားကလေး သူငယ်ချင်းများသောက်စားပျော်ပါးရာတွင် သိဆိုသောသီချင်း များနှင့် ကြိုဆိုခြင်း၊ နှုတ်ဆက်ခြင်းအခမ်းအနားများတွင် သိဆို သောသီချင်းများပါဝင်သည်။

နိုင်ငံတိုင်းတွင် သူတို့ကိုယ်ပိုင်ဟာသသီချင်းများရှိကြသည်။ ဖိလစ်ပိုင်ရိုးရာသီချင်းများတွင် အများပြည်သူတို့က ရွှင်မြူးဖွယ် သို့မဟုတ် ရယ်မောဖွယ်အဖြစ်ကြုံတွေ့လာရသည့် အခြေ အနေများမှာ၊ မဖြစ်နိုင်သောအဖြစ်အပျက်များကို သိဆိုထား သည့်သီချင်းများတွင် တွေ့ရသကဲ့သို့ အလွန်အကျွံပုံကြီးချဲ့ ထားမှုများပါဝင်သော သီချင်းများဖြစ်သည်။ ထူးခြားထင်ပေါ် သော ဥပမာတစ်ခုမှာ ဒူးနိုပိုဆအမင် [Doon Po Sa Amin (ကျွန်ုပ်တို့၏မြို့တွင်)] ဖြစ်ပြီး ထိုသီချင်းတွင်ဆန်ရိုက် (San Roque) မြို့၌ လှေးတစ်ကောင်ကိုစားရန် မည်သို့သတ်ဖြတ်ခဲ့ သည်ကို သိဆိုထားသည်။ ထိုလှေး၏အဆီများမှာ အဝကျယ် အိုးတိုးခုစာ စားသုံးဆီရရှိပြီး သူ၏အရေခွံကိုထိုင်ခုံအစွပ်များ အဖြစ်ချုပ်လုပ်ကာ ထိုကုလားထိုင်ပေါ်တွင် ယခင်နှင့် ယခု မြို့တော်ဝန်တို့ထိုင်ကြသည်။ ထိုအကြောင်းအရာထက်ပို၍ မကောင်းသော်လည်း၊ ထိုသီချင်းဒုတိယအပိုဒ်တွင် မလဘွန် (Malabon) မြို့၌အလားတူ ထူးခြားဆန်းပြားသည့်အဖြစ် အပျက်တစ်ခုအကြောင်းကို သိဆိုထားပြီး ထိုမြို့၌မိန်းမတစ် ယောက်က မီးကိုမီးဖိုပေါ်တွင်တင်၍ ချက်နေသည်ကိုသိဆို သူမြင်တွေ့ရပြီး ထိုမိန်းမ၏အိုးနှင့် အိုးအဖုံးများမှာစက္ကူဖြင့်

ပြုလုပ်ထားကာ လောင်စာအဖြစ်ထင်းကို ထည့်ရမည့်အစား ရေကိုလောင်မြိုက်စေသည်ဟုဆိုသည်။ သီချင်း၏နောက်ဆုံး ပိုင်းတွင် ဆန်ရိုက်(က်)မြို့၌ပင် သူတောင်းစားလေးယောက်တွေ့ ဆုံကြပြီး ပျော်ရွှင်မြူးတူးကြသည့် အကြောင်းသိဆိုထားသည်။ ထော့ကျိုးက 'က'၊ အနေသူက သီချင်းဆိုပြီး မျက်မမြင်ကကြည့် နေကာ နားပင်းသူကနားထောင်သည်ဟူ၍ သိဆိုအဆုံးသတ် သည်။

အလုပ်နှင့်ပတ်သက်သော သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းခွင်တွင် သိဆိုသောသီချင်းများသည် ဖိလစ်ပိုင်ပြည်သူများလုပ်ကိုင်ကြ သော စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာအလုပ်အမျိုးမျိုး အစားစားကိုဖော်ပြ သည်။ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်း၊ လယ်ထောက်ခပေးပြီး လယ်ငှားလုပ်ခြင်း၊ ဆံသ၊ ကချေသည်၊ ဇာထိုးပန်းထိုး၊ ငါးဖမ်း၊ အိမ်ဖော်၊ တောလိုက်မုဆိုး၊ အိုးဖုတ်၊ ဆားချက်၊ အမျိုးသမီးဝတ် စုံချုပ်၊ အထည်ချုပ်၊ ကျူပင်ခုတ် အစရှိသည်ဖြင့်ဖြစ်သည်။ သီချင်းများသည် ဖိလစ်ပိုင်အလုပ်သမားများ၏ ခံစားချက်များ၊ ပြင်းပြသောဆန္ဒအာသီသမားနှင့် ဘဝအပေါ်ရှုမြင်သုံးသပ် ပုံများကို တန်ဖိုးရှိသောမြင်ကွင်းအဖြစ် ပေးစွမ်းနိုင်သည်။ ထိုသီချင်းများအနက် အများဆုံးအရေအတွက်မှာ စိုက်ပျိုး မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်၍ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ၏စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောသဘာဝကို ရောင်ပြန်ဟပ် နေသည်။ ထူးခြားပေါ်လွင်သော ထိုသီချင်းမျိုးမှာ ဝန္တဝင်မြောက် တောက်စိုက်တေး (Planting Rice Song) ဖြစ်ပြီး ကောက်စိုက်

ခြင်းကို ခါးရိုးကျိုးမတတ်လုပ်ရသော အလုပ်အဖြစ်ဖော်ပြထား
 သော်လည်း သီချင်းဆို၍ လုပ်ကိုင်နေရာသူများမှာ ထိုအခက်
 အခဲကို ဟန်မပျက်ရင်ဆိုင်ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ယေဘုယျ
 အားဖြင့် သီချင်းသီဆို၍ လုပ်ကိုင်နေကြသူများမှာသည် မိမိတို့
 ၏သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအခက်အခဲများနှင့် ပတ်သက်၍
 ညည်းတွားကြသော်လည်း သူတို့၏ဘဝများကို ကျေနပ်
 တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှုရှိကြသည်။ ထိုအခက်အခဲများကို (ဘဝ
 ဆိုသည်မှာ ဤသို့ပါပဲ) ဟူသော ဒဿနအတွေးဖြင့် ယောနိ
 သော မနသိကာရ သဘောဆောင်လျက် တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်
 ပင်လက်ခံကြပြီး ပရိယေသနနေထိုင်မှုဘဝတွင် ပျော်ရွှင်ခြင်း
 ကိုရှာဖွေရယူနိုင်ကြပေသည်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာအဓိကကိုးကွယ်
 သော နိုင်ငံဖြစ်သည်နှင့်အညီ ခရစ်စမတ်နာတာလူးပွဲတော်၊
 သူတော်စင်များနေ့၊ ခရစ်တော်ရှင်ပြန်ထမြောက်တော်မူခြင်း
 ပွဲတော် (အိစတာ)နှင့် မယ်တော်မာရီကိုချီးကျူးဂုဏ်ပြုသော
 မေလတစ်လလုံးကျင်းပသည့် ပွဲတော်အစရှိသည်ဖြင့် တစ်နှစ်
 တာပတ်လည်ကာလအတွင်း ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်တို့ပြုလုပ်
 ကြသော အဓိကအထိမ်းအမှတ်ပွဲတော်များတွင် သီချင်းများ
 ဖြင့်အခမ်းအနားကျင်းပကြသည်။ စိန့်ဂျိုးဇက် (St. Joseph)
 (မတ်လ ၁၉ ရက်နေ့) နှင့် ဆန်အီဆီဒရို [San Isidro (မေလ
 ၁၅ ရက်)] ကဲ့သို့သော သူတော်စင်ငယ်များ၏ အထိမ်းအမှတ်ပွဲ
 တော်များတွင်လည်း သီချင်းများဖြင့်ချီးကျူးသီဆိုကြသည်။

သေဆုံးခြင်းနှင့် ဈာပနအခမ်းအနားကျင်းပခြင်း အခါသမ
 ယများတွင် သီဆိုသောသီချင်းများမှာမူနည်းပါးသည်။
 အကောင်းဆုံးသီချင်းများမှာ တောင်တန်းနယ်ပယ်ဒေသမှဖြစ်
 သည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏မြေနိမ့်ပိုင်းဒေသများတွင် အသုဘ
 အိမ်၌ တစ်ညလုံးအလောင်းစောင့်ကြသူများက ထိုသီချင်းမျိုး
 ကိုသီဆိုကြသည်။

စာတမ်းပြုစုသူ

ဒါမီယာနာ အယ်လ်ယူဂျီနိုယို

DAMIANA LEVGENIO L.EUGENIO

စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ

ရှေးရိုးအစဉ်အဆက်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် စကားများ သို့မဟုတ်၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာနှင့် အများကယုံကြည်၊ လက်ခံ၊ နားလည်ထားသော ယဉ်ကျေးမှုသည် အုပ်စုတစ်စု သို့မဟုတ် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီက လှစ်ဟ၊ ဖော်ထုတ်၊ ပြောဆိုခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခြေခံတူညီမှု ရှိသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်၏ ရိုးရာအခြေပြု တီထွင်ဖန်တီးမှုများ လုံးလုံးလျားလျားဖြစ်သည်။ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ယုံကြည်၊ မျှော်လင့်၊ ရည်မှန်းချက်များကို ရောင်ပြန်ဟပ်သည် နှင့်အညီ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ သီးခြားသက်သေခံအဖြစ် လက်ခံအသိအမှတ်ပြုသည်။ ပြောနည်းဆိုဟန်သတ်မှတ်ချက် စံများနှင့်မူများကို အတုယူခြင်း သို့မဟုတ် အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် စကားအဖြစ် လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ဆောင်သည်။ ထိုသို့နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် လွှဲပြောင်းသယ်ဆောင်ရာတွင် ဘာသာစကား၊ စာပေဂီတ၊ အက၊ ကစားနည်းများ၊ ဒဏ္ဍာရီ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာဓလေ့ထုံးတမ်း၊ လက်မှုပညာ၊ ဗိသုကာပညာနှင့် အခြားအနုပညာတို့လည်းပါဝင်သည်။

ရှေးရိုးစဉ်ဆက် လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့်စကား (Folklore literature) တို့သည် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် ခက်ခဲသောစကားလုံးများဖြစ်သည်။ 'folklore' ဟူသော ဝေါဟာရကို ၁၈၄၆ ခုနှစ်တွင် ပထမဆုံးစတင် တီထွင်သုံးစွဲသည်။ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးရှေးဟောင်းသုတေသနပညာရှင် ဝီလီယမ်ဂျွန်သောမ်(စ်) (William John Thoms) ဆိုသူက သုံးစွဲရခက်ခဲသော "Popular Antiquities" ဟူသည့် စကားလုံးကို အစားထိုးရန်စတင်သုံးစွဲခဲ့သည်။ (Leach 1972:403) ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်တင်ပြရလျှင်၊ ဒဏ္ဍာရီများ၊ ပုံပြင်များ၊ တေးသီချင်းများ၊ ဟောပြောပို့ချချက်များ၊ ဓလေ့များနှင့် ယုံကြည်မှုများအပါအဝင် နှုတ်အားဖြင့် လက်ဆင့်ကမ်း လွှဲပြောင်းသယ်ဆောင်လာသော ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများကို ရည်ညွှန်းသည်။ အစကနဦးက တောင်သူလယ်သမားများနှင့် သမိုင်းမတိုင်မီခေတ်၏ ယဉ်ကျေးမှုများကို လေ့လာရန် အာရုံစူးစိုက်ခဲ့သည်။ သို့သော်ငြားလည်း ယဉ်ကျေးမှုအမျိုးမျိုးအတွက် ထိုစကားလုံးကို ကူးပြောင်းသုံးစွဲရာတွင်မူ ခြုံငုံ၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းသည် ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်လာရသည်။ အကယ်၍ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် စကားများကို နှုတ်အားဖြင့်လက်ဆင့်ကမ်းလာသော အရာများအဖြစ်သာ ရည်ညွှန်းလျှင် ရိုးရာစကားများသည် စာမတတ်၊ ပေမတတ်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဘောင်ခတ်သတ်မှတ်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်နေပေမည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ

တွင် စာပေထွန်းကားတိုးတက်လာသည်နှင့်အညီ ခေတ်ဆန်သော လူ့အသိုင်းအဝိုင်း၏ အဆင့်မြင့်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော ယဉ်ကျေးမှုတို့ကိုစာပေဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ချက်များရှိလာခဲ့ပြီး ရှေးစကားများကိုနှုတ်အားဖြင့် မဟုတ်ဘဲ အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် တိုင် 'ရိုရာ' ယဉ်ကျေးမှုအခန်းကဏ္ဍသည် လစ်ဟင်းပျောက်ကွယ်နေသည်။ (Dorson 1978, Rosenberg 1991)

နှုတ်ပြောအနေဖြင့်ရှိနေသော ရိုးရာ၊ ဓလေ့၊ ထုံးတမ်းများကို မြင်နိုင်တွေ့နိုင်သောအရာများ (စာအုပ်များ သို့မဟုတ် ရုပ်ပုံပုံစံများ) အဖြစ် ပြောင်းလဲဖော်ပြလာခြင်းသည် အစဉ်အလာအားဖြင့် လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရှေးစကားများ ပျောက်ကွယ်သွားခြင်းမမည်ပေ။ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းနှင့် မြို့ပြများထွန်းကားလာခြင်းဖြစ်စဉ်များ၏ တုံ့ပြန်ရိုက်ခတ်မှုကြောင့် အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရိုးရာ၊ ဓလေ့၊ ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စကားများသည် ပုံစံအပြောင်းအလဲလောက်သာ ဖြစ်ခဲ့သော်လည်းအသုံးဝင်ဆဲ၊ ရှိနေမြဲဖြစ်သည်ကို ပညာရှင်များက သဘောတူလက်ခံကြသည်။

အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရိုးရာ၊ ဓလေ့၊ ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစကားများသည် အခန်းကဏ္ဍများစွာ၌ ပါဝင်ပတ်သက်မှုရှိပြီး ကွဲပြားခြားနားသော လူမျိုးစုများအတွက် မတူညီသောစွမ်းဆောင်မှုများကို ဆောင်ကြဉ်းပေးသည်။ ဖျော်ဖြေမှုပေးသည့်အကြောင်းအရာအပြင် လူမျိုးစုတစ်စုအနေဖြင့် မိမိ

တို့၏ယဉ်ကျေးမှုကို အမိအရဆုပ်ကိုင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည့် အကြောင်းရင်းခံလည်းဖြစ်သည်။ ဂျန်ဆန် (Jansen) က ရှေးလူကြီးသူမတို့စကားများ၏ ထင်ရှားသည့်အရေးပါမှုမှာ မိမိလူမျိုးစု၏ပုံရိပ်ကိုသာမက အခြားလူမျိုးစုတို့၏ ပုံရိပ်များကိုလည်း ထင်ဟပ်ဖော်ပြသည်ဟု မှတ်ချက်ပြုသည်။

သမိုင်းမတိုင်မီခေတ်က ဆွေစဉ်မျိုးဆက် နှုတ်အားဖြင့် လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများသာလျှင် ရှိခဲ့သည်ဟု ပညာရှင်များက ထောက်ပြကြသည်။ ထိုရှေးဆိုရိုးစကားများသည် ဘာသာရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအပါအဝင် လောကနယ်အသီးသီးမှ ထုတ်နှုတ်ရယူထားသည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ သက်သေခံအမှတ်အသားတစ်ခုအဖြစ် လုပ်ဆောင်ဖန်တီးပေးခြင်းဖြင့် အကျိုးပြုခဲ့ပြီးအကျိုးပြုဆဲလည်းဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ယဉ်ကျေးမှုအတစ်ခုအတွင်း ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အစဉ်အလာနှင့် ထုံးတမ်းဓလေ့များကို အခိုင်အမာအခြေချပေးပြီး အများလက်ခံထားသော အကျင့်စာရိတ္တ၊ အပြုအမူ အနေအထိုင်ပုံစံများအကိုင် ကိုက်ညီလျော်ကန်စွာ နေထိုင်တတ်အောင် ထိန်းသိမ်းပုံပြင်နိုင်ရန်လည်း ထောက်ကူပံ့ပိုးပေးသည်။

ထို့ကြောင့် ရှေးစကားများကို လေ့လာခြင်းသည် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ယဉ်ကျေးမှုအတွင်းသို့ အရေးပါသောထိုးထွင်းသိမြင်နားလည်မှုကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်။ အရေးနိုင်ဖတ်နိုင်လာသော အချိန်ကာလများကတည်းကစ၍ အထူး

သဖြင့် စာပေကဏ္ဍတွင်ရှေးရိုးရာစကားများသည် မြင်နိုင်
 တွေ့နိုင်ရေးသားဖော်ပြပေးနိုင်သော ကြားခံအဖြစ်သို့
 ပြောင်းလဲသွားသည်တိုင် စာမဆန်သောနည်းများဖြင့်
 ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာလွှဲပြောင်းပေးပို့မှုအနေဖြင့် ဆက်လက်
 ဆောင်ကြဉ်းပေးနေဆဲဖြစ်ပြီး လူမျိုးတစ်မျိုးအတွက် ရည်ညွှန်း
 ကိုးကားနိုင်သော အပြောင်းမလဲ တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် အခြေခံ
 ဘောင်အဖြစ် အကျိုးပြုနေဆဲလည်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်က
 ပင် ခေတ်မီတိုးတက်လာသော ဗြူပြုအခြေအနေများတွင်ပင်
 ရှေးရိုးရာစကားဆိုင်ရာ မိရိုးဖလာအစဉ်အလာသည် ဆက်
 လက်တည်ရှိနေနိုင်သည်ကို သွယ်ဝိုက်သောနည်းအားဖြင့်
 ဖော်ပြနေပေသည်။

**စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ အရိုးအစဉ် လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့်
 စကားဆိုင်ရာလေ့လာမှု**

စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေနှင့် ပတ်သက်သော ဤစု
 ဆောင်းတင်ပြမှုတွင် စင်ကာပူ၌ ထင်ရှား၊ ကျော်ကြား၊ လူသိ
 များသော ရွေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ် ဒဏ္ဍာရီများ၊ အရိုးအစဉ်
 လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ၊ ရိုးရာပုံပြင်များ၊
 စကားပုံများ၊ စကားထာများနှင့် ရိုးရာသီချင်းများကို ရွေးချယ်
 ဖော်ပြထားသည်။ စင်ကာပူ၏ အဓိကဘာသာစကားလေးမျိုး
 ဖြစ်သော မလေး၊ တမိလ် (Tamil) တရုတ်နှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာ
 သာတို့ဖြင့် စုစည်းတင်ပြထားသည်။ ဤသည်ကပင် စင်ကာပူ

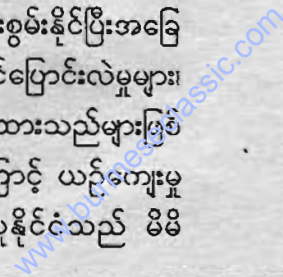
လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ ယဉ်ကျေးမှုမျိုးစုံရှိသော သဘော
 သဘာဝနှင့် လျော်ညီစွာဘာသာစကားမျိုးစုံကို ကိုယ်စား
 ပြုသောစာအုပ်ဖြစ်လာစေခဲ့ပေသည်။

စာတည်းအဖွဲ့သည် လုပ်ငန်းအစကနဦးကာလမှာပင်
 ရိုးရာစာပေအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုသည်ထက် လူသိများ
 ထင်ရှားသည်များကိုသာ ရွေးချယ်ဖော်ပြရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။
 နေရာအကန့်အသတ်ရှိသောကြောင့် စင်ကာပူရသရှိသည်
 တို့ကိုသာ ကောက်နှုတ်ရွေးချယ်ခဲ့သည်။ စာတည်းအဖွဲ့ဝင်
 တစ်ဦးစီသည် သီးခြားဘာသာစကားတစ်မျိုးစီကို ကိုယ်စားပြု
 ပြီး ယဉ်ကျေးမှုများအနက်မှ တစ်ခုချင်းစီတွင်တွေ့ရှိလာသော
 ရိုးရာစာပေအများအပြားထဲမှ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို လွတ်
 လွတ်လပ်လပ် ရွေးချယ်ခွင့်ပြုထားသည်။ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပြီးနှင့်
 မထုတ်ဝေရသေးသော အရင်းခံဇာတ်မြစ်များမှ ရွေးချယ်စု
 စည်းပြုစုတင်ပြထားသည်။ ထိုသို့ရွေးချယ်ထားမှုထဲမှ အများ
 အပြားမှာ မိရိုးဖလာ၊ နှုတ်ပြောအစဉ်အလာမှ ဖြစ်သည့်အ
 လျောက် လိုက်လျောညီညွတ်အောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲ၍ ပြန်
 လည်ရေးသားထားသည်။ စုစည်းပြုစုသူများသည် စင်ကာပူ
 တွင် လူသိများ၊ ထင်ရှားသော ရိုးရာစာပေကို ရှာဖွေတွေ့ရှိ
 နိုင်ရန်အပြင် ယခင်က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ဖူးခြင်း မရှိသေးသော
 သို့မဟုတ် အသစ်အသစ်သော ရိုးရာစာပေများကို ဗုဒ္ဓဆောင်း
 ရရှိနိုင်ရန် ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြ
 သည်။

သာသာစကားအမျိုးမျိုးအတွက် တာဝန်ယူစုစည်းပြုစုသူများသည် စင်ကာပူနှင့် စပ်ဆိုင်ဆီလျော်သော ရိုးရာစာပေများကို တွေ့ရှိနိုင်ရန် ရှာဖွေခဲ့ကြသည်။ ဤသည်မှာခက်ခဲသော လုပ်ငန်းတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိလာကြရသည်။ စင်ကာပူ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းသည် အခြားနေရာဒေသအသီးသီးမှ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်အခြေချလာသည့် သဘောသဘာဝရှိသောကြောင့် အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရိုးရာ၊ ဓလေ့၊ ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဆိုရိုးစကားများ၏ မူလအရင်းခံ ဇာစ်မြစ်ကို စင်ကာပူနိုင်ငံပြင်ပရှိ ဒေသများမှရယူသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ရွှေးစကားများကို တရုတ်ပြည်နှင့် တမိလ် ဘာသာနှင့် ပတ်သက်၍ ရွှေးချယ်ထားမှုများကို အိန္ဒိယတိုက် ငယ် (အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်) နိုင်ငံများမှ သံပိုင်း မော်ကွန်းများ၊ အထူးသဖြင့် ဟိန္ဒူသမ္မာကျမ်းကြီးလေးခု အနက်မှာ ပထမကျမ်းဖြစ်သည့် Rigveda နှင့် ရွှေးဟောင်း အိန္ဒိယ၏ ကျော်ကြားသော မော်ကွန်းကဗျာလင်္ကာနှစ်ခု အနက်မှ တစ်ခုဖြစ်သည့် Mahabaratha တို့မှရယူသည်။ ရိုးရာ စာပေစုစည်းတင်ပြမှုသည် စင်ကာပူနှင့် ဒေသတွင်းရှိနိုင်ငံများ မည်သို့ပြည့်ပြည့်ဝဝ ဆက်နွယ်လျက်ရှိနေသည်ကို ဖော်ပြသည်။ လူမှုရေးပညာဆိုင်ရာအမြင်ဖြင့် ပြောရမည်ဆိုလျှင် မလေး၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယရိုးရာစာပေများကို အခြေပြုပေါင်းစပ်၍ ဘာဘာ/ပီရာနကန် (Baba/Peranakan) ရိုးရာစာပေ

ကို တိုင်းရင်းပုံစံအသစ်အဖြစ် နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ထပ်မံဖြည့်စွက်ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခု၏ ကိုယ်စားပြု သင်္ကေတအဖြစ် ဤသို့အဆင့်မြင့်စွာညှိနှိုင်းပေါင်းစပ် ရောသမမွေ့ထားသည့် ပုံစံသည် ရိုးရာစာပေ၏ တစ်မျိုး ဘာသာထူးခြားမှုနှင့် တစ်စတစ်စအဆက်မပြတ် ပြောင်းလဲတိုးတက်နေမှုကို ဖော်ပြသောအမှတ်လက္ခဏာပင်ဖြစ်ပေသည်။

ရွှေးချယ်ခြင်းနှင့် စုစည်းပြုစုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာနှင့် အရေးပါသော တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်မှုနှစ်ရပ်ကို တွေ့ရှိလာခဲ့ရသည်။ ပထမတစ်ခုအနေဖြင့် စတင်ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားသောမွေးရပ်ဌာနေမှ ရယူသောရိုးရာစာပေများသည် စင်ကာပူရသဖြစ်လာစေရန် စဉ်ဆက်မပြတ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲ၍ ပြန်လည်ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ လူသိများထင်ပေါ်လျက်ရှိသော ရိုးရာစာပေအချို့နှင့် တဖြည်းဖြည်းမေ့ပျောက်သွားနေပြီဖြစ်သည်များကို ရွှေးချယ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်လည်းပါဝင်သည်။ ဤသို့သောသဘောဖြင့် ဤကဏ္ဍတွင် ဖော်ပြထားသောပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများသည် ဖတ်ရှုရန်ပုံစံအသစ်နှင့် ရှုထောင့်အမြင်သစ်များကို ပေးစွမ်းနိုင်ပြီးအခြေအနေနှင့် လိုက်လျောညီညွတ်အောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၊ ချိန်ကိုက်ညှိနှိုင်းမှုများဖြင့် ပြန်လည်ရေးသားထားသည်များဖြစ်သည်။ လူမျိုးကွဲပြားခြားနားမှုများသောကြောင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအစဉ်အလာကြွယ်ဝမှုကို စင်ကာပူနိုင်ငံသည် မိမိ

ပြည်သူများထံမှ ခံယူရရှိသည့်အချက်ကိုလည်း ထင်ဟပ်ဖော်ပြ
 နေသည်။ ထိုရှေးဟောင်းဒဏ္ဍာရီများ၊ ရိုးရာပုံပြင်များ၊ စကား
 ပုံများ၊ ရိုးရာသီချင်းများသည် ဆင်းသက်လာရာ ယဉ်ကျေးမှု
 များတွင် ခိုင်မာစွာအခြေစိုက်ခဲ့ကြပြီး မျိုးရိုးစဉ်ဆက်ဆင်းသက်
 လာသည့် ကွင်းဆက်များအသေအချာရှိသည့်တိုင် စင်ကာပူ
 ဆန်မှုကို အလေးအနက်ပြုသည့် သဘောဖြင့်မူလမွေးရပ်ဌာ
 နေတွင် အခြေမပြုတော့ဘဲ စင်ကာပူ၏ ယဉ်ကျေးမှုအသစ်၊
 မျိုးရိုးဇာစ်မြစ်အသစ်အဖြစ် နောက်တစ်ဖန်ပြန်လည်အခြေ
 စိုက်လာခဲ့သည်။

ဘာသာစကားအမျိုးမျိုးမှ ရွေးချယ်စုစည်းထားသည်များ
 ကို ဖတ်ရှုလေ့လာရာတွင် အကြောင်းအရာဦးတည်ချက်ခြင်း
 တူညီသော်လည်း တစ်မူယူခြားကွဲပြားမှုများကိုလည်း ကျွန်ုပ်
 တို့တွေ့ရှိလာရသည်။ အလွန်ကွဲပြားခြားနားသော ယဉ်ကျေးမှု
 အသီးသီးမှ ဖြစ်သော်လည်း အကြောင်းအချက်ဆက်နွယ်မှု
 အချို့ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရိုးရာစာပေတွင်တွေ့ရလေ့ရှိ
 သော အာဘော်အချို့ဖြစ်သည့် ကောင်းမွန်မှန်ကန်ခြင်းနှင့်
 ဆိုးရွားယုတ်မာခြင်း၊ စဉ်းလဲဉာဏ်များခြင်းနှင့် ရိုးသားဖြူစင်မှု
 ရှိခြင်းစသည်တို့၏ အားပြိုင်မှုကို ရိုးရာဓလေ့လေးမျိုးစလုံးတွင်
 တွေ့ရှိလာရသည်။

ရွေးချယ်ခြင်းနှင့် စုစည်းပြုစုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အခြေ
 ခံအားဖြင့် စင်ကာပူစစ်စစ်သဘောသဘာဝရှိသည့် ရိုးရာစာပေ

ဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို ရှာဖွေတွေ့ရှိလာရသည်။ အခြား
 အချက်များအပြင် ရက်ဒ်ဟိလ် (Red Hill)၊ ပလောဟန်တူ
 (Palau Hantu) နှင့် စစ္စတားစ်ကျွန်းများ (Sisters' Island)
 စသည့်နေရာဒေသအမည် အခေါ်အဝေါ်များ၏ မူလအစနှင့်
 ပတ်သက်သောပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ ပါဝင်သည်။

သတိပြုမှတ်သားသင့်သည့်အချက်မှာ မတူညီသော
 ဘာသာ စကားအုပ်စုများအတွက် စုစည်းပြုစု ကြသူများသည်
 သီးခြားလွတ်လပ်စွာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ကြသော်လည်း
 တစ်ခုနှင့်တစ်ခု တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ထပ်နေသော
 အကြောင်းအရာများ တင်ပြလာခြင်းဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း အားလုံးကိုပါဝင်စေရန် ထည့်သွင်း
 ဖော်ပြခြင်းမှာ အထူးသဖြင့် ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ တူနေသော်
 လည်း ပြောနည်းဆိုဟန်ကွဲပြားခြားနားမှုများရှိသော ကြောင့်
 ဖြစ်သည်။ ထင်ပေါ်ကျော်ကြား၍ လူသိများသည့် ထိုသို့သော
 ပုံပြင်တစ်ခုမှာ ရှေးဟောင်းစင်ကာပူနိုင်ငံကို ပလမ်ဘန်
 (Palembang) မင်းသားဆန်နီလာဥတမ (Sang Nila Utama)
 ကစတင်တည်ထောင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ဒဏ္ဍာရီ
 ဖြစ်သည်။

အရိုးအစဉ် လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရိုးရာ၊ ဓလေ့၊
 ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စကားလေ့လာမှုသည် ခိုင်မာသော အတိတ်
 ကာလတစ်ခု ပီပီပြင်ပြင်ရှိလိုသော ပြည်သူတို့၏ ဆန္ဒ

ဖြစ်သည်ဟူသော ပညာရှင်တို့၏ယုံကြည်မှုနှင့် အံဝင်ခွင်ကျစွာ ပင် ဤမူရင်းဒဏ္ဍာရီသည် သက်သေခံတစ်ခုဖော်ထုတ်ရန် စိတ်အားထက်သန်ပြင်းပြနေသော နိုင်ငံငယ်ကလေးတစ်ခု၏ အမှတ်လက္ခဏာပင်ဖြစ်သည်။ ထိုရှေးရိုးစကားဥပမာများသည် စင်ကာပူနိုင်ငံသားလူမျိုးကွဲများ၏ မျှဝေသက်သေခံမှုကို တစ်ခုတည်းအဖြစ် စုစည်းခြင်း၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်ပေသည်။ စင်ကာပူ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ အခြေအမြစ်များကိုဖော်ထုတ်ပေးပြီး စင်ကာပူ၏ ရိုးရာအစဉ်အလာများဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပေသည်။ ဤသို့အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်မှုရှိသောကြောင့် စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ စာပေနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းအမျိုးအစား၊ ပုံစံတစ်မျိုးပေါ်ပေါက်လာပုံ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို မှတ်တမ်းတင် သက်သေပြုသည့် ဤသို့သောထူးခြားသည့် စာအုပ်စုစည်းပြုစုခြင်းသည် အရေးပါလှပေသည်။

အကယ်၍ တိုင်းရင်းရိုးရာ၊ ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဆိုရိုးစကားများ အပြိုင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့လျှင်လည်း စင်ကာပူတွင် ရှိနေသော အစဉ်အလာအမျိုးမျိုး၏ လူမျိုးစုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ မူလအခြေခံပေါ်တွင် ထပ်မံရောနှောဖြည့်စွက်မှုပင် ဖြစ်လာပေမည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရိုးရာစကားလေ့လာမှုသည် ကနဦးကာလဖြစ်ထွန်းစအခြေအနေ၌ပင် ရှိနေသေးသောကြောင့် ရိုးရာစကားဆိုင်ရာ

သုံးစွဲပြောဆိုမှုနှင့် နီးနှောဆွေးနွေးမှုတို့သည် ဘဝအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ချက်ဖြစ်လျက်ပင် ရှိနေပေသည်။

စာတမ်းပြုစုသူ
တောင်ချီကျောင်း
TONG CHEE KIONG

မလေး (Malay)

မလေးဘာသာစကား၏ မူရင်းမွေးရပ်ဌာနေကို ဆူမထရာ (Sumatra) နှင့် မလေးကမ်းရိုးတန်းဒေသများတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ထိုမလေးစကား ပြောဆိုသောဒေသများသည် ဟိန္ဒူ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အစ္စလာမ်အပါအဝင် ကမ္ဘာ့အဓိကဘာသာများနှင့် ထိတွေ့၊ ဆက်သွယ်မှုရှိသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် မလေးလူမျိုးတို့၏ နှုတ်ပြောရိုးရာ အစဉ်အလာများသည် ထိုဘာသာကြီးများ၏ လွှမ်းမိုးမှုကိုရောင်ပြန်ဟပ်သည်။ မလေးရိုးရာစကားများသည် အစဉ်အလာအားဖြင့် ဟိန္ဒူ-ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ အစ္စလာမ်ဘာသာဆိုင်ရာ အပြုအမူအနေအထိုင်၊ အကျင့်စာရိတ္တ၊ ကိုးကွယ်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်စပ်ဆိုင်ရာတို့ ပေါင်းစပ်ပါ ဝင်နေသည်ဟု အွတ်စ်မန် (Osman - 1989) က ထောက်ပြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြား လူသိများသော မလေးသံပိုင်းမော်ကွန်း ကဗျာများစွာကွင် ပါဝင်သောအမည် နာမများနှင့် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်တို့သည်

သီဝ (Siwa) နှင့် ဝစ်စနူး (Wisnu) ကဲ့သို့သော သင်္သကရိုက် [(သက္ကတ (Sanskrit)) စာပေမှ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပြောင်းလဲရယူထားသည်များ ဖြစ်ကြသည်။

စင်ကာပူ၊ မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတို့တွင် (ကွဲပြားခြားနားမှုများရှိသော်လည်း) တူညီသောဇာတ်လမ်း၊ ပုံပြင်များကို တွေ့ရလေ့ရှိသောကြောင့် စင်ကာပူတွင် စတင်အရင်းခံသော မလေးအစဉ်အလာ ရှေးရိုးရာစကားများကို ခွဲခြားဖော်ထုတ်သိရှိနိုင်ရန် ခက်ခဲသည်။ ဘဒန်း (Badang) ၏ ဇာတ်လမ်း၊ မိကျောင်းဖြူရှေးဟောင်းဒဏ္ဍာရီ (White Crocodile Myth)၊ ပါးနပ်ရှ်ညဏ်များသော ကတိုးကောင်ငယ်ကလေး ဆန်ကန်စိလ် (Sang Kancil) ပုံပြင်တို့သည် မလေးကျွန်းစုတွင် အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ၏ အကောင်းဆုံးသော ဥပမာများဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ရာဒင်မတ်စ် (Radin Mas) နှင့် ပုလောပလန်တု (Pulau Plantu) ကဲ့သို့သော နေရာဒေသ၊ အခေါ်အဝေါ်များ၏ မူလအစအပြင် ဆန်နီလာဥတမ [Sang Nila Utama (Lion City)] ဒဏ္ဍာရီအပါအဝင် စင်ကာပူရိုးရာစာပေ၏ အစိတ်အပိုင်းကလေးတစ်ခုလည်း ရှိနေသည်။

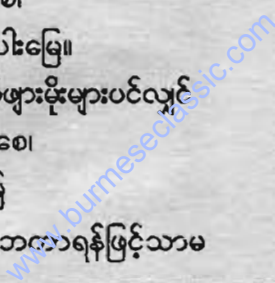
မလေးရှေးဟောင်း ဒဏ္ဍာရီများ၊ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်လက်ဆင့်ကမ်းလာသော ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများနှင့် ရိုးရာပုံပြင်များ စုဆောင်းတင်ပြမှုအတွက် ရွေးချယ်ရာတွင် အားလုံးကို

ခြုံငုံကိုယ်စားပြုမှုထက် စင်ကာပူမလေးတို့ကြားတွင် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလူသိများသည့် အချက်အပေါ်တွင် အခြေခံပါသည်။

တန်းတူအရေးပါသော်လည်း အာရုံစိုက်၊ အသိပြုမိခဲသော ကျွန်ုပ်တို့၏နှုတ်ပြော ယဉ်ကျေးမှုတစ်မျိုးမှာ စကားပုံများ ဖြစ်သည်။ မလေးလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အပြုအမူ၊ အနေအထိုင်၊ အကျင့်စာရိတ္တဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ (Adat) ကို ရှင်းလင်းပြဆို၍ သိရှိနားလည်ရန်ပြောဆိုရာတွင် စကားပုံများသည် အထူးထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် သူတို့၏စကားပုံများတွင် မလေးတို့သည် မွေးရပ်ဌာနေ၊ ကိုယ့်တိုင်းပြည်ကို အလွန်အမင်းတွယ်တာ၊ သံယောဇဉ်ကြီးတတ်ကြပြီး တရုတ်၊ အာရပ်နှင့် အိန္ဒိယလူမျိုးများနှင့် မတူဘဲ အသက်မွေးမှုပြု၊ အခြေချနေထိုင်ရန် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်များသို့ သွားလေ့မရှိကြပုံများကို ထင်ဟပ်ပေါ်လွင်စေသည်။

ဟူဂျန်မတ်စ်ဒန်ပီရစ်	ငွေစမိုးများပင်လျှင်
	ရွာနေပါစေ၊
အဒလာဟ် နီဂါရီ အိုးရန်းဂ်	တိုင်းတစ်ပါးမြေ။
ဟူဂျန် ကိရိစ် လဲမ်ဘင်းဂ်	လှံချွန်ထိပ်ဖျားမိုးများပင်လျှင်
	ရွာနေပါစေ၊
အဒလာဟ် နီဂါရီ ကီတ	တို့အမိမြေ

မလေးစကားပုံ အများအပြားကို နဘောလာရန်ဖြင့်သာမ

က စည်းကိုက်၊ ဝါးကိုက် ဌာန်ကရိုက်ကျစွာလည်း ရေးသားဖွဲ့ဆိုသည်။ အမှားအမှန် ဝေဖန်ပိုင်းခြားမှု၊ အပြုအမူ၊ အနေအထိုင်၊ အကျင့်စာရိတ္တဆိုင်ရာနည်းလမ်းပြဆိုမှုများနှင့် ပတ်သက်ဆက်သွယ်သော အကြောင်းအရာများ ဖော်ပြရာတွင် စကားပုံများကို အထူးသဖြင့်အသုံးပြုသည်။

ဖာတီမာ ဘီ ဟာဆန်
(FATIMAH BIE HASSAN)

တမိလ် (TAMIL)

တမိလ်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရှေးစကားများသည် မိုဟန်ဂျာဒါရို (Mohenjadaró) နှင့် ဟာရပ်ပ (Harappa) ယဉ်ကျေးမှုများ စတင်သည်မှ ဒရာဗီဒီယန် (Dravidian) ဒေသတွင် ရှာအိဗိုက် (Shaivite) လှုပ်ရှားမှုအခြေချသည်အထိ သက်တမ်းကာလရှည်ကြာသည်။ ဆွေစဉ်မျိုးဆက် လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရှေးစကားများကြွယ်ဝများပြားသော်လည်း အပြည့်အဝစုစည်းပြုစု၍ လေ့လာရန်လိုအပ်နေပေသေးသည်။

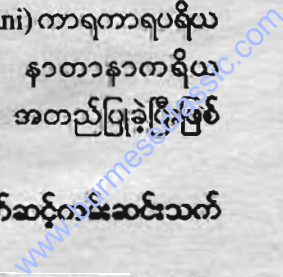
ပွဲလမ်းသဘင်၊ အခမ်းအနားများတွင် စကားထာများ အသုံးပြုမှုကို ဘီစီ ၁၀၀၀ မတိုင်ခင်ကရှိခဲ့သော ဟိန္ဒူဝေဒကျမ်း (Rigveda) တွင် ဖော်ပြထားသည်။ နန်းတွင်းရှိ ကဗျာ၊ စာဆိုများသည် စကားထာ၊ ပုစ္ဆာစကားထာ၊ ပုစ္ဆာအမေးအဖြေပြိုင်ပွဲများကို ကျင့်ပခဲ့ကြသည်။ သောရိုဗီး ဖတ်ဆာယနသိုလ်ကတီယမ် (Vatsayana Theophrastus) ဘီစီ ၃၀၀ က ရေးသားခဲ့

သော ကာမသျှတ္တရ (Kama Sutra) ကျမ်းတွင် ကာမဆက်ဆံမှုအတတ်အပြင် အမျိုးသမီးများ ထပ်မံဖြည့်စွက်လေ့လာရန် တိုက်တွန်းထားသော အတတ်ခြောက်ဆယ့်လေးရပ်တွင် စကားထာဂုဏ်ခြင်းအတတ်ကို နှစ်ဆယ့်ခုနစ်ခုမြောက်အဖြစ် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ရှေးအကျဆုံး ဂန္ထဝင်စာပေအွန်ဂရမာ (Ongramar) တွင် စကားထာကို ပီစီ (PICI) ဟု ရည်ညွှန်းဖော်ပြသည်။

ဆီလပ်ပါသိကရမ် [Silappathikaramj (The Epic of The Anklet)] တွင် ကျေးရွာများ၊ တံငါသည်များ၊ တောလိုက်မုဆိုးများနှင့် နွားကျောင်းသားများ၏ ရိုးရာတေးသီချင်းများကို ဖော်ပြသည်။ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစကားများ အစဉ်အဆက်ဆင်းသက်လာမှုသည် စာပေမတတ်ကျွမ်းသော အောက်ခြေလူတန်းစားများကသာ နှုတ်ပြောလေ့ဖြင့် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်ဖြစ်ရာ အရပ်သုံးစကားများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သိသိသာသာပါဝင်သည်။

ရိုးရာတေးသီချင်းများတွင် အိန္ဒိယဂန္ထဝင် တေးဂီတများဖြစ်သော ရာဂန် (Ragan)၊ မန်ချီ (Manchi)၊ ဆာမ (Sama)၊ နပရိုဂျ် (Navaraj)၊ ကာလ်ယာနီ (Kalyani)၊ ကာရကာရပရိယ (Karakarapriya) သိုဒီ (Thodi) နှင့် နာတာနာကရိယ (Natanakriya) တို့ကိုတွေ့ရှိရကြောင်း အတည်ပြုခဲ့ကြီးဖြစ်သည်။

တမိလ်တို့၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက် လက်ဆင့်ကမ်းဆင်းသက်

လာသော ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ၊ ရှေးဟောင်းဒက္ခာရီများနှင့် ရိုးရာပုံပြင်များသည် သံပိုင်းမော်ကွန်းနှင့်ဘာသာရေးဆိုင်ရာပင်စရေးစီးကြောင်း၏အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာသောကြောင့် အလွယ်တကူခွဲခြား၍ မရနိုင်ပေ။ သွန်သင်ပြသဆုံးမသောသဘောသဘာဝရှိပြီး ကောင်းမှုက မကောင်းမှုအပေါ် အောင်ပွဲခံနိုင်သည်ကို အမြဲအလေးပေးဖော်ပြသည်။ ရိုးရာပုံပြင်အကြောက်အမြားနှင့် ပြည့်နှက်နေသောခမ်းနားသည် သံပိုင်းမော်ကွန်းကြီးနှစ်ခုဖြစ်သည့် မဟာဘာရသ (Mahabharata) နှင့် ရာမယန (Ramayana) တို့သည် ထင်ရှားသော ဥပမာဖြစ်သည်။ ယနေ့အခါကာလတွင် တမိလ်ရိုးရာရှေးစကားနှင့် သင်္သကရိုက် (Sanskrit) တို့ကြား ခွဲခြားရန် အတော်ခက်ခဲသွားပြီဖြစ်သည်။ ဘုရင်ဗီကရမာသိသံ (King Vikramaditya) ၏ ပုံပြင်များသည် သင်္သကရိုက်ဖြင့်ရေးသားသည်ဟု သတ်မှတ်ယူဆရသော်လည်း တမိလ်နာဠ (Tamilnadu) ဒေသ၏ ဝေးလံခေါင်သီသော ကျေးရွာများတွင် ပြောလေ့ရှိကြသည်။

အီလက်ထရောနစ် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း မီဒီယာများနှင့် မြို့ပြလူနေမှုဘဝ၏ ရေပန်းစားသော ယဉ်ကျေးမှုများက အတိတ်ကာလ၌ အရိုးအစဉ် လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရှေးစကားများရှင်သန်ရပ်တည်ခဲ့ရသည့် နှုတ်ပြောအစဉ်အလာရိုးရာဓလေ့ကို တဖြည်းဖြည်းနှင့် လက်မခံ၊ ငြင်းပယ်လာသည့်အနေအထားသို့ ရောက်ရှိလာသည်။

ယခုအချိန်တွင် ရှေးရိုးစကားများအပေါ် စိတ်ဝင်စားအာရုံစိုက်မှုသည် စာပေသင်ကြားမှုသက်သက်အတွက်သာလျှင် ဖြစ်နေသည်။ စင်ကာပူ နှင့် ဆက်စပ်မှုတွင် တမိလ်သည် သူ့စွန့်ခွာခဲ့ရာဒေသ၏ ဘိုးဘွားအစဉ်အလာ ရိုးရာရှေးစကားများနှင့် အနည်းအကျဉ်းလောက်သာ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုရှိသည်။ စင်ကာပူ တမိလ် ရှေးရိုးရာစကားဟူ၍ မရှိပေ။ လက်ရှိမျိုးဆက်၏ အမှတ်သညာများတွင် လှုပ်ခါရိုက်ခတ်သိမှတ်လျက်ပင် ရှိနေသေးသော လက်လှမ်းမီရာ အကြောင်းအရာများကိုသာ ရွေးချယ်ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

စာတမ်းပြုစုသူ
အီလန်ဂိုဗန်
(ELANGO VAN)

တရုတ်

စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ ရိုးရာ၊ ဓလေ့၊ ထုံးတမ်းစသည့် အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် စကားလေ့လာမှုတွင် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ပတ်သက်၍ပါဝင်သော အပိုင်းသည် ဘာသာရေးအခြေပြုအကြောင်းအရာများနှင့် ရောယှက်၊ ဆက်နွှယ်နေသည်။ အခြေခံအားဖြင့် နှစ်ပေါင်းထောင်ချီ၍ ရှိနေခဲ့ပြီးဖြစ်သော တရုတ်ပြည်မကြီး၏ အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာ

သည့် စကားများ၏ အညွန့်အတက်လည်းဖြစ်သည်။ နိုးရာ အစဉ်အလာဖြစ်သောကြောင့် အချိန်ကာလပိုမိုကြာညောင်း လာသည်နှင့်အမျှ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ တာအိုအယူဝါဒ (Taoism) ၊ ကွန်ဖြူရှပ် အယူဝါဒ (Confucianism) နှင့် အခြားအရာများ အပါအဝင် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ယုံကြည်ခံယူချက်များနှင့် ဓလေ့ ထုံးစံများကို မူလကရည်ညွှန်းခဲ့သည်။ တရုတ်ဘာသာတွင် မင်စု (Minsu) ကို တစ်ခါတစ်ရံဓလေ့ ထုံးစံများဟု တိုက်ရိုက် အဓိပ္ပာယ်ရသည့် ဖဲန်စု (fengsu) ဟုလည်း ရေးတတ်သည်။ ထိုစကားလုံးကို နိုးရာစာပေ "Folk Literature" ဟု အနက် ကောက်ယူခြင်းသည် အနောက်တိုင်း၏ အရိပ်အငွေ့မကင်း သော ခေတ်သစ်အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုချက်ပင်ဖြစ်သည်။

တရုတ်လူမျိုးတို့သည် စိတ်ကူးစိတ်သန်း ကောင်းကြသူ များဖြစ်ပြီး ပုံပြောအလွန်ကောင်းကြသူများလည်းဖြစ်သည်။ သရဲတစ္ဆေများ၊ သေဆုံးသွားသူများနှင့် သဘာဝလွန်ဖြစ်ရပ် များသာမက အနာဂတ်တွင် မည်သို့ဖြစ်လာမည်ကို ကြိုတင် စိတ်ကူးယဉ်မှန်းဆပုံဖော်မှုများ စိတ်အာရုံတွင် ထင်ဟပ်လွှမ်း မိုးခြင်းသည် တရုတ်ပြည်တွင် အစဉ်အမြဲရှိနေခဲ့သည်သာ ဖြစ်သည်။ ဘီစီ ၂၀၀၀ ခုနှစ်လောက်ကတည်းကပင်ရှိနေခဲ့ သော တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ရှေးဟောင်းပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ၊ စိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များသည် နှုတ်ပြောနှင့်စာပေအနေ ဖြင့် ယခုရာစုနှစ်အထိ လက်ဆင့်ကမ်းလွှဲပြောင်းသယ်ဆောင် လာခဲ့ကြသည်။

စင်ကာပူတွင် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ရှေးဟောင်းဒဏ္ဍာရီ များသည် စောစောပိုင်းကာလက ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်အခြေချ လာသူများနှင့်အတူ ပါလာခဲ့သည်။ သူတို့သည် ဒဏ္ဍာရီများနှင့် နိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို ရှေးဟောင်းပညာရှင်များရေးသား ခဲ့သည်များနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလူသိများသော နှုတ်ပြော နိုးရာ ပုံပြင်များမှ လေ့လာမှတ်သားခဲ့ကြသည်။

တရုတ်လူမျိုးတို့အဖို့ အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာ သည့် စကားများသည် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွက် အရေးပါပြီး သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ၊ ပညာပေးခြင်းဆိုင်ရာနှင့် ဖျော်ဖြေမှုပေးခြင်းဆိုင်ရာ အသုံးဝင်မှုများရှိသည်။

၁။ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ အသုံးဝင်မှု။ ရှေးရိုးအစဉ် လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် စကားများသည်ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခု၏ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်အများအပြားကို စုစည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်၏လူမျိုးသမိုင်း နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများကို ထင်ဟပ်နိုင် သည့် တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ လူမျိုးသမိုင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများကို ထင်ဟပ်နိုင်သည့်ရှင်သန် လျက်ရှိသော "လူမှုရုပ်ကြွင်း" ဟု တရုတ်လူမျိုးတို့က ထင်မြင် ယူဆသည်။ ထိုရှေးစကားများသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ရာဇဝင်သမိုင်းကို လက်တွေ့ညွှန်ပြသွန်သင်ပေးသော အရာ လည်းဖြစ်ပေသည်။

၂။ ပညာပေးခြင်းဆိုင်ရာ အသုံးဝင်မှု။ ရှေးရိုးအစဉ် အလာအားဖြင့် လက်ဆင့်ကမ်းလာသော စကားလေ့လာမှု သည် လူတို့ကိုသူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ မူလအရင်းခံဇာစ် မြစ်များအပြင် ဘိုးဘေးဘီဘင်တို့က တီထွင်ဖန်တီးခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းတို့ကို ပိုမိုသိရှိလာစေရန် ပြုလုပ်ပေးနိုင် သည်။ ထိုရှေးရိုးရာ စကားများတွင် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ဓလေ့၊ ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စံမူများပါရှိပြီး ကိုယ်ကျင့်တရား၊ အကျင့် စာရိတ္တပိုင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ပညာပေးရာတွင် အထိရောက် ဆုံးအရာဖြစ်သည်။ အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာ ယုံကြည်စိတ်ချမှုနှင့် ဇာတိမာန်တို့ကိုလည်း ပိုမိုအားကောင်းကြံ့ခိုင်လာစေရန် အထောက်အကူပြုပေသည်။

၃။ ဖျော်ဖြေမှုပေးခြင်းဆိုင်ရာ အသုံးဝင်မှု။ ရှေးရိုးအစဉ် လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် စကားများသည် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ဘဝတိုးတက်၊ ကောင်းမွန်၊ ပြည့်စုံလာစေရန် အရည်အသွေးကို မြှင့်တင်ပေးသည်။

စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ တရုတ်လူမျိုးများတွင် ရှေးဟောင်းဒက္ကာရီ များသည် အလွန်ရေပန်းစားနေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်း ဒက္ကာရီများနှင့် ပတ်သက်၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော စာအုပ်များ တွင် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ပုံပြင်စာအုပ်များတွင် ဒေသခံစင်ကာပူ ရသပါဝင်သောရိုးရာပုံပြင်များနှင့် ရိုးရာဇာတ်လမ်းများကို မျက်မှောက်ကာလ၌ အတော်အတန်တွေ့ရှိနေရသည်။ ထို့ကြောင့် 'လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရိုးရာဒက္ကာရီ ဇာတ်လမ်း များ' နှင့် 'ရိုးရာပုံပြင်' ကဏ္ဍနှစ်ခုအတွက် ရွေးချယ်ထား

သည်များကို စင်ကာပူနိုင်ငံမှပင် ရယူခဲ့ပါသည်။ စင်ကာပူဒေသသုံး နမူနာပုံစံများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိရန် ကျွန်ုပ်တို့လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်မှာ စကားထာဝှက်သော အတတ်ပညာအပိုင်းတွင်ဖြစ်သည်။ ထိုစကားထာများ၏ ပုံသဏ္ဍာန်သည် တရုတ်ပြည်မှရိုးရာဓလေ့ ထုံးစံဟန်ပန်ပုံစံကို အခြေခံသော်လည်း ပါဝင်သောအကြောင်းအရာ အချက် အလက်များမှာမူ ဒေသသုံးအလွန်ပီသပေသည်။

စာတမ်းပြုစုသူ
 လီချွ (ခ) ရင် (LEE CHEUK YIN)

ဘာဘာ / ပီရန်ကန် (BABA / PERANAKAN)

ဘာဘာမလေး (Baba Malay) သည် ပီရန်ကန် (Peranakan) သို့မဟုတ် ဘာဘာတရုတ်လူမျိုးတို့၏ ဘာဘာ စကားဖြစ်ပြီး စင်ကာပူနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့တွင် ယခုလက်ရှိ အချိန်ကာလအထိ ယဉ်ကျေးမှုပိုင်းဆိုင်ရာအနေဖြင့် ခိုင်ခိုင် မာမာအသိအမှတ်ပြုနိုင်သော အခြေအနေ၌ရပ်တည်နေသော အစုအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ပင်လယ်ရပ်ခြားတွင် နေထိုင်သော တရုတ် လူမျိုးများတွင် တစ်ခုတည်းသာရှိသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း [အများစုမှာ ဟုတ်ကျန်း (Hokkiens)] သည် မာလာယု ရေလက်ကြားသဘောတူညီမှုများ (Straits Settlements of Malayu) ၁၈၂၆-၁၉၅၇ တွင် ပါဝင်သော မလတ္တာ (Malacca

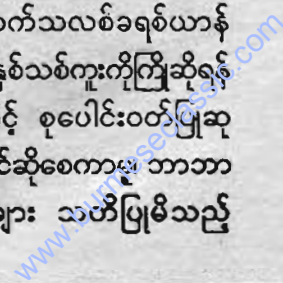
(Melaka)] ပီနန် (Penang) နှင့် စင်ကာပူဒေသများသို့ စောစောပိုင်းကာလက အတည်တကျနေထိုင်ရန် ဝင်ရောက်လာကြသည့် တရုတ်လူမျိုးများမှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာကြသူများဖြစ်သည်။ ရေလက်ကြားသဘောတူညီမှုဖြစ်ပေါ်မလာမီကာလကပင် ဤဘာသာစကားသည် ရှိနေခဲ့သော်လည်း မိမိတို့ကိုယ်ကို မိမိတို့ရေလက်ကြားဒေသများတွင် မွေးဖွားသော တရုတ်လူမျိုးများဟု စတင်အသိအမှတ်ပြုပြောဆိုလာကြသော ထိုဘာသာစကားပြောသူများ၏ ကြွယ်ဝချမ်းသာလာမှုနှင့် လူမှုအဆင့်အတန်းမြင့်မားလာမှုတို့ကြောင့် ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာခဲ့ရသည်။

ရာစုနှစ် အကူးအပြောင်းကာလတွင် လေ့လာသူတစ်ဦး၏ ပြောဆိုမှုအရ “ဘာသာမလေးစကားသည် ဘာသာတရုတ်လူမျိုးတို့၏ အဓိကတီထွင်ဖန်တီးမှုဖြစ်သည်။ သူတို့၏မိခင်ဘာသာစကားလည်းဖြစ်သည်။ အခြားမည်သည့်လူမျိုးကမျှ မိမိတို့၏ကိုယ်ပိုင်အပြစ် ပြောဆိုကြွေးကြော်ခြင်းမပြုလုပ်နိုင်သောသဘောဖြင့် သူတို့သာလုံးဝပိုင်ဆိုင်သည်။ (Shellabear 1913: 51)

မာလာယုသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချနေထိုင်လာကြသော တရုတ်လူမျိုးများ၏ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွက် တစ်ချိန်က လေးစားဂုဏ်ယူအားကျဖွယ်ဖြစ်ခဲ့သော ဘာသာစကားသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးစတင်ဖြစ်ပွားပြီး မာလာယုသို့ကျန်ရစ်သူများ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်အုပ်စိုးခြင်း (၁၉၄၂-၁၉၄၆) အချိန်မှစ၍

တဖြည်းဖြည်းနှင့် သုံးနှုန်းပြောဆိုမှုလျော့နည်းကျဆင်းသည့် ကာလတစ်ခုကိုဖြတ်သန်းခဲ့ရသည်။ ထိုတိုင်းရင်းဘာသာစကား ပြောဆိုသူများသုံးနှုန်းမှုနည်းသည်ထက် နည်းလာခြင်းကြောင့် ယနေ့အချိန်ကာလတွင် ကွယ်ပျောက်လုနီးဖြစ်နေပြီး ဘာသာမလေးစကားဘစ်မျိုးတည်းကိုသာ အစစ်အမှန်ပြောဆိုသူများကို အသက်ရှစ်ဆယ်အထက် လူကြီးများအုပ်စုတွင်သာ တွေ့ရှိနိုင်တော့သည်။

ခေတ်သစ်စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် ဘာသာမလေးစကားအပေါ်တွင် စိတ်ဝင်စားမှုပြန်လည်ရှင်သန်လာစေရန် ပြဇာတ်များနှင့် ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းဝတ်ပြုမှု အစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များနှင့် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် စောစောပိုင်းကာလများတွင် သုံးညဆက်တိုက်ကပြရသော ပြဇာတ်များကို တစ်နှစ်တစ်ကြိမ်ရုံတင်ခဲ့ပြီး ဘာသာစကားနားလည်သော ပရိသတ်များကိုကလန်း (ဂ်) (Kallang) ကဇာတ်ရုံ (ထိုင်ခုံ ၃၀၀၀ ဆံ့) တွင် ပြသခဲ့သည်။ ပြဇာတ် (၁၀) ထုပ်ကို ထုတ်လုပ်ပြသခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ ကတောင်(ဂ်) (Katong) ခရိုင်တွင် သူတော်စင်မိသားစု (Holy Family) ဟုခေါ်တွင်သော ကက်သလစ်ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းရှိပြီး တရုတ်လူမျိုးတို့၏ နှစ်သစ်ကူးကိုကြိုဆိုရန် တစ်နှစ်တစ်ခါဘာသာမလေးစကားဖြင့် စုပေါင်းဝတ်ပြုဆုတောင်းပွဲကျင်းပပြုလုပ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ဘာသာမလေးဘာသာစကားပြောဆိုကြသူများ သတိပြုမိသည့်

အချက်မှာ သုံးစွဲပြောဆိုမှုအတိုင်းအတာနှင့် သုံးစွဲပြောဆိုသူ အရေအတွက်သည် အခြားဘာသာစကားများနှင့်စာလျှင် အမှန်တစ်ကယ်ပင် လျော့နည်းလာနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် မလက်ကာ (Malacca) နှင့် စင်ကာပူနှစ်နေရာစလုံးတွင် ဘာဘာမလေးစကားပြောဆိုသူ အနည်းငယ်ကို ကျွန်ုပ်တို့တွေ့ရှိခဲ့ကြရသည်။ စင်ကာပူတွင် အပြည့်အဝပြောဆိုသူနှင့် တစ်ဝက်တစ်ပျက်ပြောသူ ငါးထောင် ခန့်ကို ယခုတိုင်တွေ့ရှိနိုင်သေးသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ဘာသာမလေးစကားကို ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်စွာ ပြောဆိုနိုင်သူ များကို တွေ့ရှိရန်ခက်ခဲသည်။ ဤကဏ္ဍတွင်ဖော်ပြသော အကြောင်းအရာများအားလုံးကို A Nonya Mosaic (1985) နှင့် Mas Sepuluh (ထွက်ရှိမည့်) စာအုပ်များကိုရေးသားသူ စာရေးဆရာ အသက် (၅၈) နှစ်ရှိ မစ္စတာဂွီသီယန်ဟော့က် (Mr. Gwee Thian Hock) ထံမှရရှိသည်။ "စင်ကာပူရ ဒီ-လန်ဂဲရ်တိုဒခ် (Singapore Di-Langgair Todak)" ကို မစ္စတာ ဂွီသီယန်ဟော့က်ပြောပြသူမှာ သူ၏ဖခင်ကွယ်လွန်သူ ဘာဘာလူမျိုး ဂွီပဲန်ကွီ (Gwee Peng Kwee) ဖြစ်ပြီး ဘာတုဘီလာဟ် ဘာတုဘာတဲန်ကော့ပ် "(Batu Belah Batu Bertankop)" ကိုမူ သူ၏မိခင်ဖြစ်သူ နွန်ယာစီအိုးလဲနီယို (Nonya Seow Leng Neo) က ပြန်ဆိုပြောပြသည်။

ဘာဘာလူမျိုးတို့၏ အရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ငွေ့စကားများနှင့် ပတ်သက်၍ နက်နက်နဲနဲထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်

ရန် အထက်ပါကဲ့သို့သောမိဘမှ သားသမီးများသို့ လွှဲပြောင်း ပေးခဲ့သော နှုတ်ပြောမိရိုးဖလာ၊ အစဉ်အလာများကို အ ထောက်အပံ့ အကူအညီအဖြစ် ရယူရပေမည်။ ဘာဘာရိုးရာ ဉာဏ်ပညာအမြော်အမြင် (ပိတူဝါး (Pertua)) နှင့် အယူသီးမှု [ပန်တန် (Pantang)] တို့သည် တရုတ်၊ မလေးနှင့် အိန္ဒိယ လူမျိုးတို့၏ ရှေးအခါက ယုံကြည်မှုများ၊ လက်တွေ့ကျင့်ကြံ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ရှေးရိုးစဉ်လာစကားများပေါ်တွင် ခိုင်မြဲ စွာအခြေပြုသည်။ ဘာဘာတို့၏ ထိုမိရိုးဖလာ၊ အစဉ်အလာ များ သို့မဟုတ် ပီရာနကန်စီနာ (Peranakan Cina) သည် မလေးရှားနှင့် စင်ကာပူရှိ တစ်ခုတည်းသာရှိသော ပီရာနကန် ယဉ်ကျေးမှုသို့ ပေါင်းစပ်ရောနှောခဲ့သည်။

"The Wankag (the Boat or Barge of Princess) and the place of the Nine Emperor Gods" ကို ချီယို နှင့် စပီဒင် (Cheo and Speeden) တို့၏ Baba Folk Beliefs and Superstitions မှ ရယူခဲ့ပါသည်။

စာတမ်းပြုစုသူ
အဲန်နီပါကီးရ်
(ANNE PAKIR)

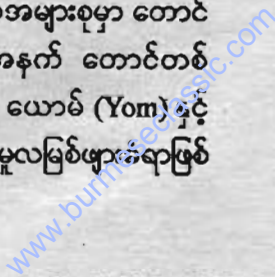
အဆုံးသတ်မှတ်ချက်နှင့် ကျေးဇူးတင်လွှာ။

စင်ကာပူရှိ လူမျိုးစုအမျိုးမျိုးတို့၏ ရိုးရာစာပေစုစည်းပြုစု မှုတစ်ခုရရှိစေရန် ကြိုးစားရှာဖွေဆောင်းခဲ့ပါသည်။ ASEAN-COCI စီမံကိန်း၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် ဤစာအုပ် သည် ASEAN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အသီးသီးရှိ ပြည်သူများကြား အပြန်အလှန်နားလည်မှုနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုပိုရှိစေရန် အားပေးကူညီမြှင့်တင်ပေးပြီး ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာနှင့် စာပေ သင်ကြားမှုဆိုင်ရာ ကဏ္ဍတို့တွင်အပြန်အလှန် ဖလှယ်မှုကို လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မျှော်လင့်မိပါသည်။

တောင်ချီကျောင်း
TONG CHEE KIONG

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေ

ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်သည့် အထွေထွေဗဟုသုတ။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရိုးရာစာပေနောက်ခံသမိုင်းကို တင်ပြနိုင် ရန် ထိုင်းနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာရသည့် သမိုင်းကြောင်းနှင့် ပထဝီ အနေအထားတို့ကို ဦးစွာကြည့်ရှုလေ့လာရန် လိုအပ်ပေသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံကို မြောက်၊ အရှေ့မြောက်၊ တောင်နှင့် အလယ်ပိုင်းဟူ၍ ဒေသကြီးလေးခုအဖြစ်ပိုင်းခြားထားသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏အနောက်မြောက်နယ်စပ်သည် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ရှမ်းပြည်နယ်အထိရောက်ပြီး သံလွင်မြစ် နှင့် တီနဲန်တွမ်တိုင်း (Tenen Tuanggai) တောင်တန်းတို့သည် နှစ်နိုင်ငံကြားနယ်ပယ်ပိုင်းခြား အမှတ်အသားများဖြစ်ကြသည်။ အရှေ့မြောက်ဒေသသည် လာအို (Loas) နိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ် ချင်းထိစပ်နေသည်။ မြောက်ဘက်ရှိဒေသအများစုမှာ တောင် များဖြစ်ကြသည်။ ထိုတောင်တန်းများအနက် တောင်တစ် တောင်သည် ပင်း (Ping)၊ ဝမ် (Wang)၊ ယောမ် (Yom) နှင့် နန် (Nan) ဟူသော မြစ်ကြီးလေးသွယ်၏ မူလမြစ်ဖျားခံရာဖြစ်

သည်။ ထိုမြစ်လေးသွယ်စုဆုံစီးဝင်ခြင်းဖြင့် ချောဖျောမြစ် (Chao Phya River) ကြီးဖြစ်လာသည်။ ဤဒေသကို မြောက်ပိုင်းတောင်တန်းဒေသဟု ပထဝီပညာရှင်များက ခေါ်ကြသည်။ ရှေးအခါက ဤဒေသများသည် ဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲခဲ့သည်။ ဤသည်ကပင် ဆယ့်သုံးရာစုနှစ်အထိ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံငယ် အများအပြားပေါ်လာခြင်း၏ ထူးခြားသော ဝိသေသလက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး ထိုကာလ အရောက်တွင် ထိုင်းလူမျိုးတို့၏ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော ချန်ဂရိုင် (Changrai) မှ မင်းသားမန်ဂရိုင် (Mangrai) က သူ၏အာဏာကို ခိုင်မာတောင့်တင်းကျယ်ပြန့်လာစေရန် စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ချင်းမိုင် (Chaing Mai) တွင် လန်နထိုင်း နိုင်ငံ (Thai Kingdom of Lan Na) ဟုခေါ်ဆိုသော သူ၏ မင်းဆက်နိုင်ငံသစ်ကို စတင်ထူထောင်သည်။ လန်နနိုင်ငံတော် ကို နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာခန့် လက်အောက်ခံပြုခဲ့သည်။ ထို့နောက် တွင်မူ ဘုရင်ရာမ (ဘုရင်ချပ်ကရီ) [King Rama I (King Chakri)] က ဆက်လက်အုပ်စိုးသည်။ အေဒီ ၁၈၆၈ ခုနှစ်၊ ငါးဆက်မြောက် ရာမဘုရင်အုပ်ချုပ်သည့် အချိန်မှစ၍ ထိုင်းနိုင်ငံ (Thai Kingdom) ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်လာ ခဲ့သည်။ (Wichiank-hiaw, A. 1978)

ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြောရမည်ဆိုလျှင် မြောက်ပိုင်းဒေသမှ ထိုင်းလူမျိုးများသည် သူတို့၏သမိုင်း ကြောင်းဆိုင်ရာ နောက်ခံအရာ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှု ဒေသီယ

စကား၊ အက္ခရာများနှင့် မိနိုးဖလား၊ အစဉ်အလာများကို ယနေ့ တိုင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့ကြသည်။

အရှေ့မြောက်ဒေသကို ပထဝီပညာရှင်များက ကိုရတ် ကုန်းပြင်မြင့် (Korat Plateau) ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုသို့ခေါ် ဆိုသည်မှာ ခွက်အောက်ခံပန်းကန်ပြား၏ အနားတွန့်နှင့်တူ သော တောင်ထူထပ်သည့်ဒေသအချို့ရှိသောကြောင့်ဖြစ် သည်။ ထိုတောင်တန်းများမှာ ဒေါင်ဖရာယာယဲန်တောင်တန်း (Dong Phraya Range) ဖြစ်ပြီး လာအိုနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ နယ်စပ်ကို အမှတ်အသားပြုသော ပက်ချဘွန်တောင်တန်း (Phetchabun Rang) သည် မြောက်နှင့် အရှေ့မြောက်ဒေသ ကြားရှိ အပိုင်းအခြားဖြစ်သည့် နည်းတူ အလယ်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ မြောက်ဒေသအကြားအပိုင်း အခြားအဖြစ်တည်ရှိသည်။ ဤ ဒေသတွင်အဓိကမြစ်ကြီးနှစ်စင်းရှိပြီး မွန်နှင့်ချီမြစ်များ (Rivers of Mun And Chi) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ထိုမြစ်နှစ်သွယ်သည် အရှေ့အရပ်သို့စီးဆင်း၍ လာအိုနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့၏ နယ်စပ်အမှတ်အသားပြုသော မဲခေါင်မြစ်နှင့် ပေါင်းဆုံသည်။

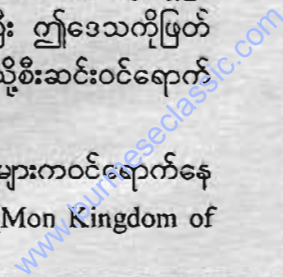
ဤဒေသသည် တစ်ချိန်ကအန်ကောနိုင်ငံတော် (The Kingdom of Angkor) ၏ နိုင်ငံရေးအာဏာတိုးချဲ့ဖြန့်ကြက်ခဲ့ သောဒေသဖြစ်သည်။ ၁၀ ရာစုမှ ၁၃ ရာစုအတွင်းတွင်အန် ကောနိုင်ငံတော်၏ မြို့တော်သည်အန်ကောသောမ် (Angkor Thom) တွင်ဖြစ်သည်။ (Kit-ngarm, A. 1988) သို့တော် ၁၃ ရာစုတွင် အယုဒ္ဓယာဘုရင် (King of Ayudhya) သည် အန်ကော

၏အာဏာကို လုံးဝဖယ်ရှားပစ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်ကာလကဒေသတွင် လူဦးရေထူထပ်သိပ်သည်းမှုမရှိသေးပေ။ ထို့အပြင် လာအိုလူမျိုးများအခြေချနေထိုင်သော လန်ချန်းလာအိုနိုင်ငံ (Kingdom of Lan Chang) တွင်လည်း ဆူပူလှုပ်ရှားအံ့ကြွမှုတစ်ခု ဖြစ်နေခဲ့သည်။ လာအိုလူမျိုးများကို မဲခေါင်မြစ်၏ ဘယ်ဘက်မြစ်ကမ်းပါးတွင် နေထိုင်ကြသော ထိုင်းလူမျိုးများက ညီအစ်ကို၊ ညီအစ်မများအဖြစ်သဘောထားသည်။ ၁၅ ရာစုအကုန်တွင် လာအိုလူမျိုးအများအပြားသည် အန္တရာယ်အချို့ရှိသောကြောင့် မိမိတို့၏နေရပ်ကိုစွန့်စားပြီး ထိုင်းအစိုးရ လက်အောက်နှင့် ထိုင်းပိုင်နက်မြေများ၌ခိုလှုံအခြေချနေထိုင်ကြသည်။ ထိုသို့စွန့်ခွာထွက်ပြေးမှုသည် ၁၈ ရာစုအထိ ဆက်လက်၍ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့ပြီး ထိုအချိန်တွင် ထိုင်းအစိုးရက အစုအဝေးဖြင့် နေထိုင်သောရပ်ကွက်အဆင့်မှ မြို့ရွာများဆင့်သို့ တိုးမြှင့်ပေးရန် သဘောတူခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် အမ်ဖိုးစ် [amphoes (ခရိုင်)] များနှင့် စီရင်စုများအဖြစ် ယနေ့ကာလ၌ ရှိနေသည့်အတိုင်းဖြစ်လာသည်။ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ အမြင်ရှုထောင့်တစ်ခုမှ ကြည့်မည်ဆိုလျှင် အရှေ့မြောက်ဒေသမှ ပြည်သူများသည် မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းဒေသ၏ ယဉ်ကျေးမှုများကို လက်ခံကျင့်သုံးကြသူများဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အရှေ့ဒေသများ နှင့် လန်ချန်းလာအိုနိုင်ငံ (လာအို) တွင်နေထိုင်သော ထိုင်းလူမျိုးတို့သည် သွေးသားတော်စပ်မှု နှောင့်ကြိုးဖြင့် သွေးနီးချင်းများအဖြစ် ညီညီညွတ်ညွတ်

ပေါင်းစည်းထားကြသည်။ ထိုလူမျိုးနှစ်မျိုးတို့သည် ဘာသာစကား၊ စာပေ၊ ယုံကြည်ချက်များနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများတို့တွင် များတို့တွင် တူညီမှုများရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် အရှေ့ဒေသသားတို့၏ အမြင်များ၊ ယုံကြည်မှုနှင့် ဆောင်ပုဒ်များသည် မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းဒေသတွင် နေထိုင်ကြသူများလက်ခံကျင့်သုံးသည်များနှင့် တူညီသည့်လက္ခဏာအများအပြားရှိပြီး ချောဖျားမြစ်ဝှမ်းတွင်နေထိုင်သူများထက်များစွာ ပိုမို၍တူညီကြသည်။ (Punnothok T 1991) ထိုယဉ်ကျေးမှုများသည် နောက်ပိုင်းတွင် အိုဆန်ထိုင်း (Isan Thai) ယဉ်ကျေးမှုအဖြစ် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာပြီး ယနေ့ခေတ်အခါအထိပေါ်လွင် ထင်ရှားစွာ ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

အလယ်ပိုင်းဒေသသည် မြောက်ဘက်အပိုင်းနှင့်ကပ်လျက် နိုင်ငံ၏အလယ်၌တည်ရှိပြီး ထိုဒေသတွင်မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ကြားနယ်နိမိတ်အဖြစ် ဘီလောက်တောင် (Bilaukaung) တောင်တန်း သို့မဟုတ် အနောက်ဘက်တောင်တန်းများဟုခေါ်တွင်သည့် တောင်တန်းများပါဝင်သည်။ ကျယ်ပြောသော မြေနိမ့်ပိုင်းဒေသတွင် ချောဖျားမြစ်ရှိပြီး ထိုမြစ်သည်မြောက်ဘက်ဒေသမှစတင်ပြီး ဤဒေသကိုဖြတ်ကာနောက်ဆုံးတွင် ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့သို့စီးဆင်းဝင်ရောက်သည်။

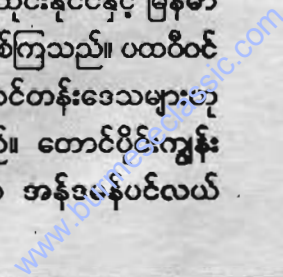
ချောဖျားမြစ်ဝှမ်းဒေသကို မွန်လူမျိုးများကဝင်ရောက်နေထိုင်သည်။ မွန်တို့သည်ဓညဝတီပြည် (Mon Kingdom of

Dvaravati) ကိုတည်ထောင်သည်။ ၁၁ ရာစုနှစ်တွင် ခမာများ ကလည်းသူတို့၏ လာအိုနိုင်ငံ (လော့ပ်ဘူရီ) [Kindom of Lavo (Lopburi)] ကို ထူထောင်သည်။ ဤဒေသသို့ ထိုင်းလူမျိုးများ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသောအခါ ယဉ်ကျေးမှုများမတူညီ ကွဲပြားကြသော ထိုလူမျိုးနှစ်မျိုးနှင့် ထိုင်းတို့ရောနှောသွားကြ သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ထိုင်းလူမျိုးတို့သည် ခမာ သို့မဟုတ် ကမ္ဘောဒီးယားလူမျိုးများကို တော်လှန်ပုန်ကန်ပြီး တဖြည်းဖြည်း နှင့် ခမာများကိုထိုဒေသမှ မောင်းထုတ်ပစ်ပြီး ဆုခိုထိုင်း (Sukothai) နိုင်ငံကိုထူထောင်သည်။ ၁၂၉၂ ခုနှစ်တွင် ဆုခို ထိုင်း၏တတိယမြောက် ရာမခမ်ဟဲန်ဘုရင် (King Rama Khamhaeng) ကမ္ဗည်းထိုးခဲ့သော ရာမခမ်ဟဲန်ကျောက်စာ (၁) အရ ထိုင်းလူမျိုးများချောဖျားဒေသတစ်ဝန်းလုံးကို အာဏာ စက်တိုးချဲ့ဖြန့်ကြက်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားပေါ်လွင်နေသည်။ (Phinitphuwadon, S. 1972) ဆုခိုထိုင်းခေတ်ကာလတွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ပြန်ပွားလာသောဗုဒ္ဓသာသနာကို လက်ခံ ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ပြဌာန်းသည်။ ဆုခိုထိုင်းသည် ဥပဒေများ၊ အနုပညာများနှင့် ဘာသာစကား စာပေအစရှိသည့် ရှုထောင့်အများအပြား၌ကြွယ်ဝသည်။ ဆိုခို ထိုင်းသည် နောက်ပိုင်းကာလ၌ တဖြည်းဖြည်းနှင့် အာဏာ လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးသွားသည်။ ၁၃၅၀ ခုနှစ်တွင်၊ ရာမဓိပတိ ဘုရင် (King Ramadhipati) သည် အယုဒ္ဓယနိုင်ငံကိုထူထောင် သည်။ အယုဒ္ဓယခေတ်ကာလအတောအတွင်း မိမိတို့၏

ကိုယ်ပိုင်ဓိုးရာ၊ ဓလေ့၊ ထုံးတမ်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအတွင်းသို့ ရွေးဟောင်းခမာ ယဉ်ကျေးမှုအခြေခံ အများအပြားကို သွတ်သွင်း၍ ကိုယ်ပိုင်ပြုသည်။ ဤသို့ဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ် ကြောင့်ပင် ခရစ်ယာန်ခေတ်ဦးကာလက အိန္ဒိယကုန်သည်များ နှင့် သာသနာပြုအဖွဲ့များ မော့နိုင်ငံအတွင်းသို့ ယူဆောင်လာ ခဲ့သော ပုဏ္ဏားအယူဝါဒ (Brah manism) အဓိကအားဖြင့် ဝင်ရောက်လာခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် ဆက်လက်တည် ရှိနေခဲ့သည်။ အယုဒ္ဓယနိုင်ငံသည် ၁၇၆၆ ခုနှစ် မြန်မာတို့ဝင် ရောက်တိုက်ခိုက်ချိန်တွင် သက်တမ်းနှစ်ပေါင်းလေးရာခန့်ရှိပြီ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ပြီးနောက် ထိုင်းလူမျိုးတို့သည် သွန်ဘူရီ (Thon Buri) ၌မြို့သစ်ကိုထူထောင်ခဲ့ပြီး၊ နောက်ပိုင်းကာလ တွင် ဘန်ကောက် (Bangkok) သို့ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ရာ မြို့တော် သစ်အဖြစ် ယခုအချိန်တွင် သက်တမ်းနှစ်ပေါင်းနှစ်ရာကျော် ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏တောင်ပိုင်းဒေသကို ကျွန်းဆွယ်နှင့်တူသော ထိုင်းနိုင်ငံဟု ပထဝီပညာရှင်များက ခေါ်ဆိုကြသည်။ တောင်ဘက်ဒေသ၏အပေါ်ပိုင်းသည် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မြန်မာ နိုင်ငံကို ပိုင်းခြားထားသော တောင်များဖြစ်ကြသည်။ ပထဝီဝင် အနေအထားအရ အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသများဟု ခေါ်ဆိုသောဒေသအထိ ရောက်ရှိသည်။ တောင်ပိုင်းကျွန်း ဆွယ်သည် အနောက်ဘက်တွင်ရှိသော အန်ဒမန်ပင်လယ်

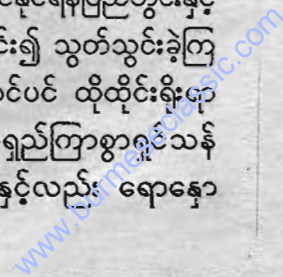
(Andaman Sea) နှင့် ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့ (Gulf of Thailand) ကြားတွင်တည်ရှိသည်။ ဤဒေသသည် မလေးရှားနိုင်ငံအထိ ရောက်သည်။ တည်နေရာအနေအထားအရ ပင်လယ်ထဲတွင် ရှိသော ကျွန်းဆွယ်ဒေသဖြစ်သောကြောင့် တစ်ချိန်က ကုန်သွယ်မှုပြုရန်နှင့် သူတို့ယုံကြည်ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာတရား များနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ဖြန့်ချိရန်လာရောက်ကြသော တရုတ်လူမျိုးများ၊ ဂျားဗားကျွန်းသားများ၊ တမိလ်လူမျိုးများနှင့် အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယလူမျိုးများအပါအဝင် ခရီးသွားလာကြ သည့် လူမျိုးအသီးသီး၏ ခရီးတစ်ထောက်နားရာ ဆိပ်ကမ်း မြို့ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရှေးဟောင်းသုတေသနအရ သိသာထင်ရှား သည်မှာ ပထမရာစုနှစ်နှင့် တစ်ဆယ့်နှစ်ရာစုကာလအတော အတွင်း တောင်ပိုင်းရှိဒေသအများအပြားတွင် နိုင်ငံများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအာဏာပဟို အချက်အခြာနေရာများ ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ချိုင်ရ (Chaiya) ဒေသတွင် ချိုင်ရနိုင်ငံ၊ နခေါန်ဆရီသာမာရတ် (Nakhon Srithamarat)၊ ဆသင်ပရ (Sathing Pra) ဒေသများတွင် တမ်ဘရလင်ဂ (Tambralinga)၊ ပတ်တနီ (Pattani) ဒေသတွင် လန်ကဆူက (Lankasuka) အစရှိသည်ဖြစ်ဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံများသည် တဖြည်းဖြည်းနှင့် အာဏာလက်လွှတ်ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရ သည်။ ဆယ့်သုံးရာစုနှစ်တွင် ဆုခိုထိုင်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံတိုးတက် ချမ်းသာကြွယ်ဝလာသောအခါ ရမခမ်ဟဲန်ဂဘုရင် (King Ramkhamhaeng) သည် သူ၏

အာဏာစက်ကိုကျွန်းဆွယ်ဒေသသို့ တိုးချဲ့ဖြန့်ဖြူးကြက်ခဲ့ပြီးနောက် ဤဒေသသည် ထိုအချိန်ကတည်းကစ၍ ထိုင်းနိုင်ငံအစိတ် အပိုင်းဖြစ်လာခဲ့သည်။

(Song muang, S. 1986)

ရှေးအခါကာလများက ဤဒေသသည်ပြောင်းရွှေ့နေ ထိုင်လာကြသူများအတွက် ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် ဒေသခံယဉ်ကျေးမှုသို့ ပြင်ပမှယဉ်ကျေးမှုများ၊ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှယဉ်ကျေးမှုများ၊ ပေါင်းစပ်လာခဲ့သည်။ ထိုသို့ ပေါင်းစပ်လာခဲ့သည်။ ထိုသို့ပေါင်းစပ်လာခြင်းကြောင့် ယုံကြည် ချက်များ၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများအမျိုးမျိုး အဖုံဖုံကွဲပြားခြားနားစေကာမူ တောင်ပိုင်းဒေသသားတို့တွင် သီးခြားဒေသိယစကားရှိလာသော အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိခဲ့ သည်။ ထိုအချိန်ကတည်းကစ၍ ထိုင်းလူမျိုးအဖြစ်ခိုင်ခိုင်မာမာ ဆက်လက်ရပ်တည်လာခဲ့ကြသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ သမိုင်းကြောင်းတွင် ထိုင်းနိုင်ငံငယ်အများ အပြားသည် အချိန်ကာလအလွန်ရှည်ကြာစွာရှိနေခဲ့ကြသည်။ ထိုင်းလူမျိုးတို့သည် တဖြည်းဖြည်းနှင့် ထူးခြားကောင်းမွန်သော ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများကို ဖန်တီး၊ တီထွင်နိုင်ရန်ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပယဉ်ကျေးမှုနှစ်မျိုးစလုံးကိုစုဆောင်း၍ သွတ်သွင်းခဲ့ကြ သည်။ အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလောက်အောင်ပင် ထိုထိုင်းရိုးရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းများသည် အချိန်ကာလရှည်ကြာစွာရှင်သန် တည်ရှိနိုင်ခဲ့ပြီး အခြားယဉ်ကျေးမှုများနှင့်လည်း ရောနှော

ပေါင်းစပ်နိုင်ခဲ့ကြပေသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ ဒေသအသီးသီးတွင် ပထဝီဝင် အနေအထားနှင့် သဘာဝအသွင်အပြင် ကွဲပြားခြားနားမှုကြောင့် အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံသော ကိုယ်ပိုင်သမိုင်းနောက်ခံများရှိသော်လည်း ဘုရင်၏အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် အာဏာခိုင်မာတောင့်တင်းစေရန် မြို့တော်တစ်ခုတည်းရှိသည့် နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ်ဒေသများကို နိုင်ငံရေးအရပေါင်းစည်းနိုင်ခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုနိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပြီး ထိုင်းဘာသာစကားသည် အမျိုးသားဘာသာစကားဖြစ်သည်။ ထိုအချက်များသည် နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ်တည်ရှိလာနိုင်ခြင်းကို အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ အထူးသဖြင့် ငါးဆက်မြောက် ဘုရင်ရာမ (ဘုရင်ချူလာလောင်ကွန်) [King Rama V (King Chulalongkorn)] စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သည့်အချိန်တွင် နိုင်ငံတွင်းရှိ စီရင်စုဒေသများအားလုံး၏ အုပ်ချုပ်ရေးကိုတစ်ခုတည်းအဖြစ် စုစည်းနိုင်ခဲ့သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းပြုလုပ်ပြီးကတည်းက ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ ယနေ့အချိန်အထိ ဤနိုင်ငံသည်အနေအထားမပြောင်းလဲဘဲ တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်ရှိနေခဲ့ပေသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ရိုးရာစာပေကို လေ့လာလိုသူသည်ထိုင်းနိုင်ငံ၏သမိုင်းနှင့် ပထဝီဝင်တို့ကို အနည်းငယ်သိရှိပြီးသည့်အပြင် နိုင်ငံအတွင်း၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ မည်သို့ထွန်းကားပြန့်ပွားလာသည်ကိုလည်း သိရှိရန်လိုအပ်ပေသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ဝတ်အမျိုးမျိုးဖြင့် မတူညီသောအချိန်ကာလကြီးလေးခု၌ ထိုင်း

နိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာသည်။ (Kusalesay, K 1956) ပထမကာလသည် တတိယရာစုနှစ်တွင်ဖြစ်ပြီး ဘုရင်အဆိုက [King Asoka (296-273 B.C)]၏ စေလွှတ်မှုကြောင့်ဆိုန (Sona) နှင့် ဥတ္တရ (Uttara) ဟုခေါ်သည့်ထေရ (ရဟန်း) နှစ်ပါးဦးဆောင်သော သာသနာပြုအဖွဲ့များ သုဝဏ္ဏဘူမိ [Suvarna Bhumi (ယခုအချိန်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၏အလယ်ပိုင်းဒေသဟု ရှေးဟောင်းသူတေသန ပညာရှင်များကလက်ခံယုံကြည်ကြသော)] အရပ်သို့ရောက်ရှိလာရာမှ တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ထေရဝါဒပျံ့နှံ့လာခဲ့သည်။ ဒုတိယအချိန်ကာလမှာ ၁၀၀၂ မှ ၁၁၈၂ အေဒီအထိဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်အတောအတွင်း ခမာလူမျိုးတို့၏ ဗဟိုအချက်အခြာအာဏာသည် လာဗို (လော့ပံဘူရီ) ၌ရှိသည်။ ခမာဘုရင်သည် မဟာယာန သို့မဟုတ် မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓအယူဝါဒ နှင့် ပုဏ္ဏားယဉ်ကျေးမှုတို့ကို လက်ခံကျင့်သုံးမှုကြောင့် ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့ဘာသာရေးအရ အမွန်အမြတ်ထားသော ဘာသာစကားဖြစ်သည့် သက္ကတဘာသာ အသုံးပြုခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်ကာလများတွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၌ပါဠိဘာသာသည် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း အမြစ်တွယ်ခဲ့သည်။ တတိယကာလမှာ ၁၀၅၇ မှ ၁၂၅၇ အေဒီအချိန်အတောအတွင်း နှစ်များဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ သို့မဟုတ် ပိုမို၍ တိတိကျကျဆိုရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာသည် လန်န (Lan Na) နိုင်ငံနှင့် အလယ်ပိုင်းဒေသ၏အပေါ်ပိုင်းသို့လည်း ပျံ့နှံ့လာခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဤဒေသကို

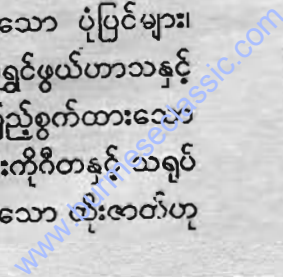
မြန်မာနိုင်ငံမှ ပုဂံမင်းဆက် အနုရုဒ္ဓဘုရင်ကအုပ်ချုပ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်ပွားလာသည့် စတုတ္ထအချိန်ကာလမှာ ဘုရင် ရမ်ကမ်ဟဲန် (King Ram Kamhaeng) ၏ ခိုင်မာသော ဘာသာရေး ယုံကြည်မှုမှ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ သူသည် နခေါန်ဆီသမ် မာရတ် (Nikon Sithamarat) တွင် နေထိုင် သီတင်းသုံးလျက်ရှိသည့် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှရဟန်းနှစ်ပါးကို သူ၏ နေပြည်တော်သို့ပင့်၍ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒပြန့်ပွားစေရန် ဆောင်ရွက် ရာတွင် ဘုရင့်အကူအညီ အထောက်အပံ့ကိုပေးခဲ့သည်။ ထေရဝါဒ၏ ဘာသာစကားဖြစ်သော ပါဠိနှင့် ဓမ္မဆိုင်ရာများ အားလုံးကို သင်ကြားပေးသည်။ ထိုအချိန်ကတည်းက သမိုင်း တွင် မှတ်တမ်းထင်ထားသော ထိုင်းဘုရင်များအားလုံးသည် ထိုအချိန်မှစ၍ ယခုလက်ရှိကာလအထိ ဗုဒ္ဓဘာသာကို စွဲစွဲမြဲမြဲ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်။ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံ တစ်ဝန်းလုံးအနေဖြင့် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လောက သဘောတရား အမြင်များ၊ အနုပညာနှင့်စာပေ၊ လူ့ကျင့်ဝတ်များနှင့် ကိုယ်ကျင့် တရားများအပြင် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် ပွဲတော်အများ အပြားသည် ပင်မရေစီးကြောင်းဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာမှ ဆင်းသက်စီးဆင်းလာခဲ့ကြသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ၊ ဒေသတစ်ခု သို့မဟုတ် လူ့ ဘောင်အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုစီတွင်ရှိကြသော ထိုင်းနိုင်ငံပြည်သူ များသည် အဓိကယုံကြည်ကိုးကွယ်ရာနှင့် တစ်ဆင့်ခံယုံကြည် မှုများကို ခိုင်ခိုင်မာမာဆုပ်ကိုင်ထားကြဆဲပင်ဖြစ်သည်။ မြောက်

ပိုင်းဒေသသားများသည် ပူးဆီး (Poo Seah) နှင့် ယဆီး (Ya Seah) ၊ ကောင်ကင်တမန်နတ်သမီးများ၊ ယာခံဆား (Yaksas) ၊ မရာ (Maras) ၊ မင်္ဂလာအချိန်အခါသမယများ၊ အနာဂတ် အဆိုးအကောင်း အတိတ်နိမိတ်များ၊ အရာဝတ္ထုများနှင့် လူ့ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သဘာဝလွန် စွမ်းအားများကိုယုံကြည်ကြသည်။ ထိုယုံကြည်မှုအားလုံးသည် ရှေးကျသောလူ့ဘောင်အဖွဲ့အ စည်းများ၏ မူလအရင်းခံယုံကြည်မှုများဖြစ်ပြီး ထိုမြောက်ပိုင်း ဒေသသို့ လာရောက်နေထိုင်လျက်ရှိသော မွန်လူမျိုးတို့သိရှိ လာကြပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ပို၍များပြားလာခဲ့သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ရိုးရာစာပေနှင့် ပတ်သက်သည့် အထွေထွေပဟူသုတ

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို အောက်ပါ အတိုင်းအမျိုးအစား (၁၁) ခုခွဲခြားနိုင်သည်။ ရှေးဟောင်း စိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီများ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ပုံပြင်များ၊ ဆုံးမ ဩဝါဒပေးသောပုံပြင်များ၊ နတ်သမီးပုံပြင်များ၊ အတန်အသင့် ရှည်သော ပုံပြင်ဝတ္ထုများ၊ ဒေသခံရိုးရာပုံပြင်များ၊ သဘော သဘာဝများကို ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်ပါသော ပုံပြင်များ၊ တိရစ္ဆာန်ပုံပြင်များ၊ တစ္ဆေပုံပြင်များ၊ ရယ်ရွှင်ဖွယ်ဟာသနှင့် ယုတ္တိမရှိသော ပုံပြင်များအပြင် ထပ်တိုးဖြည့်စွက်ထားသော ပုံပြင်များဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ပုံပြောခြင်းကိုဂီတနှင့် သရုပ် ဆောင်မှုဖြင့် တွဲဖက်ထားပါကဆန်းကြယ်သော ထိုးဇာတ်ဟု

ခေါ်ဆိုသည်။ ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်း အမျိုးအစားတစ်ခု ထပ်တိုးလာမည်ဖြစ်သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများသည် မတူညီသောဇာတ်မြစ်များဖြစ်ကြသည့် ပြည်တွင်းနှင့်ပြည်ပနိုင်ငံများမှ သို့မဟုတ် စာပေဗိမာန်အစဉ်အလာများမှ လာသည်ဟုအချို့က ယူဆကြသည်။ (Nimantanonimr 1984) အကြောင်းမှာနိုင်ငံတွင်းမှ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာသောပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများသည် အချွန်တကယ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကြသည့် ဥပမာအားဖြင့် ခွန်လွမ်း (Khun Luang)၊ ဝိရန်ခ (Virangkha)၊ ဂျမဒေဝီ (Jamadhevi)၊ အာရခို (Therakō) တို့နှင့် ပတ်သက်သည့်ဇာတ်လမ်းများ၊ ချင်းမိုင် (Chiang Mai) မင်းသားမန်ဂရိုင်း (Mangrai) နှင့် ပတ်သက်သောအမှန်တကယ်ရှိသည့် ဒေသများအကြောင်းတို့ကိုဖော်ပြထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကျန်ရှိသောရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများမှာ ရယ်ရွှင်ဖွယ်ရာဟာသပုံပြင်များ သို့မဟုတ် တစ္ဆေပုံပြင်များ၊ ယုတ္တိမရှိသည့်ပုံပြင်များ သို့မဟုတ် ကရေသောဝ် (Krav-thoung) ကဲ့သို့ ပုံပြင်များဖြစ်ကြသည်။

အချို့ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများသည် ပြည်ပမှစတင်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ အိန္ဒိယမှသော်လည်းကောင်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှသော်လည်းကောင်း၊ မွန်နှင့် ဓမာလူမျိုးတို့မှ တစ်ဆင့်သွယ်ဝိုက်၍ သော်လည်းကောင်း၊ ရောက်ရှိပြီးကိုယ်ပိုင်ပြုထားသည့် ဗုဒ္ဓသာသနာနှင့် ပုဏ္ဏားအယူဝါဒတို့ဖြင့် မကြာခဏပတ်သက်ဆက်သွယ်နေသည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒနှင့်ပတ်သက်သော ဇာတ်

လမ်းပုံပြင်များသည် ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းဇာတ် (Chathkan Jataka) ကဲ့သို့သော အဋ္ဌကထာဇာတ်နိပါတ်တော် (ဗုဒ္ဓရှင်၏အတိတ်ကာလဘဝများကို ဖော်ပြသည့်ဇာတ်လမ်းတွဲများ) မှ မကြာခဏရယူ၍ ကိုယ်ပိုင်ပြုထားသည်။ အချို့ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို ဓမ္မပဒကထာ (ဗုဒ္ဓဟောကြားသော တရားတော်ညွန့်ပေါင်းမှ) ရယူထားခြင်း သို့မဟုတ် ပထမမူလမူလီ [လန်န (Lan Na) အစဉ်အလာတွင်ရှိသော လောကကြီး၏မူလအစ) ကဲ့သို့သော အခြားဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာပေကျမ်းဂန်များမှ အကြောင်းအရာများ လွှမ်းမိုးထားခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့ပုံပြင်ဇာတ်များကိုမူ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းနှင့် တိဘက်ပြည်တို့တွင် အလွန်ထင်ပေါ်ကျော်ကြား၊ လူသိများသော လောကပရိယတ္တိသုတ္တန်ဒေသနာမှအကြောင်းအရာများက သွယ်ဝိုက်စွာလွှမ်းမိုးထားသည်။ အချို့ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများမှာ အစဉ်အလာအားဖြင့် ရေးသားခဲ့သည့် စာပေကျမ်းဂန်များနှင့် ထေရဝါဒဒေသနာသို့မဟုတ် တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓသာသနာတို့မှ အကြောင်းအရာများ လွှမ်းမိုးထားသည်။ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းအများအပြားမှာ "God of Maha Songkran" "Yoam: Lord of Death" "The Life Span of Creatures" အစရှိသည့်ပုဏ္ဏား ဘာသာအယူဝါဒမှရယူကိုယ်ပိုင်ပြုထားသည်။ ထို့အပြင်အချို့ပုံပြင်များသည် ပြည်ပနိုင်ငံများမှ ရယူထားသော အိစ္စပ်၏ပုံပြင်များနှင့်အခြား ပုံပြင်များကဲ့သို့သော အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုများမှ အကြောင်း

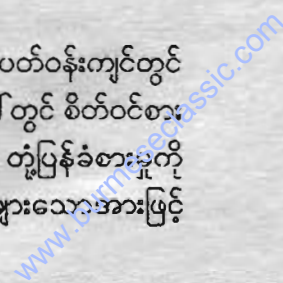
အရာများပါဝင်လွှမ်းမိုးသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အချို့ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများသည် စာပေဆိုင်ရာအစဉ်အလာမှ စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထိုင်းဗျည်းအက္ခရာစာလုံးများကို လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းခုနစ်ရာကျော်၊ ၁၂၈၃ အေဒီတွင်ဘုရင်ရမ်ခန်ဟဲန်က စတင်တီထွင်ခဲ့သည်။ အတိတ်ကာလတွင် ပုံပြင်တစ်ခုပြောဆိုပြီးနောက် စုစည်း၍ မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့သည်။ တစ်ကြိမ်ဖတ်ပြီးသည်နှင့် မှတ်မိနေပြီးပြောဆိုခြင်း၊ ထပ်မံပြောဆိုခြင်းပြုလုပ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်စာပေဖြင့်ရေးသားထားခြင်းနှင့် နှုတ်ပြောမိရိုးဖလာ၊ အစဉ်အလာများသည်ဆင်ဆေး ("Sinsay") နှင့် နိုရာ ("Nora") ဇာတ်လမ်းများမှာကဲ့သို့ တစ်ခုနှင့် တစ်ခုနီးနီးကပ်ကပ်ဆက်နွှယ်၍ အပြန်အလှန်အထောက်အကူပြုနေကြသည်။ ထိုပုံပြင်နှစ်ခုစလုံးသည် ပဏ္ဏာသဇာတ်တွင်ပါရှိသကဲ့သို့ပင် တူညီသော အကြောင်းအရာများဖြစ်သည်။ "The Destruction of the Mahakappa" သည် ဘုရင်လိထိုင်း (King of Lithai) ၏ ကြိဘူမိကထာ (Tribhumikatha) တွင်ပါရှိသကဲ့သို့ အကြောင်းအရာဖော်ပြချက်တူညီသည်။ လာဝချန်ဂရတ် (Lawaachangarat) သည်လည်း ယွမ်ရာဇဝင်မှတ်တမ်း (Yuan Chronicle) နှင့် အကြောင်းအရာချင်းတူညီကြသည်။ ၁၈၃၅ အေဒီနောက်ပိုင်းတွင် အမေရိကန်သာသနာပြုအဖွဲ့များသည် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ပို့နှိပ်လုပ်ငန်းကို စတင်သွင်းယူလာသောအခါ စာပေဖြင့်ရေးသားထားသော အစဉ်အလာသည်ပို၍လူကြိုက်များခေတ်စားလာ

ပြီး လူတို့သည်သူတို့ဖတ်ထားသော ပုံပြင်များကိုအခြားသူများသို့ပြန်လည်ပြောပြလာနိုင်ကြသည်။

ရိုးရာစာပေများသည် မည်သို့ဖြစ်လာရသည်ဆိုသော အကြောင်းရင်းများမှာ အတော်ပင်ကွဲပြားသည်။ ထိုင်းစကားပုံများသည် အတွေးအခေါ်အယူအဆများ၊ စိတ်လှုပ်ရှားခံစားမှုများ သို့မဟုတ် အတွေ့အကြုံများ၏လှုံ့ဆော်မှုများမှ အစပျိုးသည်။ ထိုအားပေးလှုံ့ဆော်မှုများသည် မတူညီသောအခြေခံအကြောင်းအရာလေးခုမှဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ထိုအကြောင်းအရာများအနက်တစ်ခုမှာ ထိုင်းလူမျိုးတို့၏မိသားစုအဆောက်အအုံတည်ဆောက်ပုံ၏ အထူးကောင်းမွန်လှပသော ပင်ကိုယ်စရိုက်လက္ခဏာများဖြစ်သည့် အိမ်တွင်းရေးရာကိစ္စအဖြာဖြာကို စိမ်ခန့်ခွဲရာတွင် ကိုယ်ပိုင်ကျွမ်းကျင်မှုရှိခြင်းအပေါ်တွင်အခြေပြုသည်။ နောက်အကြောင်းအရာတစ်ခုမှာ ထိုင်းလူမျိုးတို့၏ ယုံကြည်မှုများနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများဖြစ်သည်။ နောက်အကြောင်းရင်းတစ်ခုမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ၏အလုပ်အကိုင်များနှင့် နေထိုင်မှုဘဝတို့ကြောင့်ဖြစ်ပြီး ကျန်တစ်ခုမှာ ထိုင်းလူမျိုးတို့၏ အမူအကျင့်များနှင့် စရိုက်များဖြစ်ကြသည်။ (Suwannathada 1984)

စကားထာများသည် ထိုင်းလူမျိုးတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရှိသောအရာများ သို့မဟုတ် ထိုအရာများပေါ်တွင် စိတ်ဝင်စားအာရုံစိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တုံ့ပြန်ခံစားမှုကို ရောင်ပြန်ဟပ်သည်။ စကားထာများသည် များသောအားဖြင့်

ထိုးထွင်းသိမြင်မှုကို ပေးစွမ်းနိုင်ရန်ရည်ရွယ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် “သွားစဉ်ကနှစ်ယောက်ပါ။ မှောင်လာခိုက်တစ်ယောက်တည်းသာ” ဟူသောစကားထာကိုမေးမြန်းမှာ အရိပ်သည် အလင်းရောင်ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ အလင်းရောင်မရှိလျှင် အရိပ်မရှိနိုင်ကြောင်း ကလေးများအားသင်ပြပေးလိုသောသဘောဖြင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်စကားထာများသည် လူငယ်များအတွက်သင်ယူလေ့လာနိုင်ရန်နှင့် အတွေ့အခေါ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် သွယ်ဝိုက်သောသင်ခန်းစာများအဖြစ် သတ်မှတ်ယူဆသည်။ ထိုထက်ပို၍ စကားထာများကိုပြဿနာဖြေရှင်းရာတွင် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုရှိစေရန်၊ ဉာဏ်အမြော်အမြင်ရှိလာစေရန်နှင့် တော်သောလူငယ်များဖြစ်လာကြစေရန် လေ့ကျင့်ပေးသောလေ့ကျင့်ခန်းများအဖြစ် မေးမြန်းခြင်းဖြစ်သည်။ စကားထာများ၏ အဓိကစွမ်းဆောင်ပေးနိုင်မှုမှာဖျော်ဖြေရန်ဖြစ်ပြီး စကားထာဝုတ်ခြင်းကို များသောအားဖြင့် ညစာထမင်းစားပြီးချိန်တွင်ပြုလုပ်တတ်ကြသည်။ မေးမြန်းသည့်စကားထာများမှာ များသောအားဖြင့် တိရစ္ဆာန်များ၊ အပင်များ၊ အရာဝတ္ထုများ၊ အိမ်အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ၊ သဘာဝဖြစ်ရပ်များ၊ ယဉ်ကျေးမှုများ၊ မိရိုးဖလာရိုးရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် နက်နက်နဲနဲယုံကြည်မှုများကဲ့သို့သော လူတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အရာများနှင့် ပတ်သက်၍ဖြစ်သည်။

(Khunachiwa 1976)

ထိုင်းရိုးရာသီချင်းများသည် စုဆောင်းထားရှိ၍ မျိုးဆက်

တစ်ဆက်ပြီးတစ်ဆက် လက်ဆင့်ကမ်းပေးခဲ့သော ဉာဏ်ပညာ၊ ဗဟုသုတ၊ အတွေ့အကြုံအမွေအနှစ်များဖြစ်ကြသည်။ တစ်ချိန်ကထိုင်းလူမျိုးတို့၏ ဘဝအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး ယခုတိုင်လည်းထိုင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ်တွင် သိသာထင်ရှားသောရိုက်ခတ်မှုများ ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ထိုင်းရိုးရာသီချင်းတို့၏ စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်မှုကို အမျိုးအစားခြောက်ခုအဖြစ် အတန်းအစားခွဲခြား သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ပျော်ရွှင်မှုပေးရန်၊ လိုက်လျောညီထွေမှုကို ဖန်တီးပေးရန်၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းကို အစီအစဉ်ကျန စနစ်တကျဖြစ်စေရန်၊ ပြည်သူတို့ကို ပညာပေးရန်၊ စိတ်ဓာတ်ကျဆင်း၊ စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်ခြင်းကို သက်သာလျော့နည်းစေရန်နှင့် နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ပြည်သူများကို သတင်းအချက်အလက် ပြန်ကြားပေးရန်ဖြစ်သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံရိုးရာသီချင်းများကို သီဆိုကြသူများ၏အသက်အရွယ်အရ ကလေးများသီဆိုသောသီချင်းများနှင့် လူကြီးများသီဆိုသောသီချင်းဟူ၍ အမျိုးအစားနှစ်ခုခွဲခြား သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ကလေးများ၏ ရိုးရာသီချင်းများမှာ သီဆိုသူက ကလေးတစ်ယောက်၏ အခန်းကဏ္ဍကိုယူ၍ဟန်ဆောင် သီဆိုသောသီချင်းများဖြစ်သည်။ ထိုသီချင်းများသည် များသောအားဖြင့် တိုပြီးစာသားကိုလည်း လွယ်ကူသောစိုရိုး စကားလုံးများဖြင့်ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ကလေးများ၏ ရိုးရာသီချင်းများကို အပျော်သဘောသက်သက်ဖြင့်ဆိုသော ရိုးရာကလေးသီချင်းများနှင့် ကလေးများ၏ကစားနည်းနှင့် တွဲဖက်သီဆိုရသော

သီချင်းအဖြစ် ဆက်လက်ခဲ့ခြားနိုင်သည်။

လူကြီးများ၏ သီချင်းများမှာ သီဆိုသူက မြီးကောင်ပေါက် အရွယ်လောက်အထိပင် ငယ်ရွယ်သူများ သို့မဟုတ် သက်ကြီး ဝါကြီးအရွယ်လူကြီးများအဖြစ် အသွင်ယူဟန်ဆောင်၍ ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ သီချင်းများမှာ မွေးသည်မှသေသည်အထိ အချိန်ကာလအမျိုးမျိုးနှင့် ပတ်သက်သည်။ ဤသီချင်းအမျိုးအစားကို ထပ်မံ၍ ခြောက်မျိုးခွဲခြားနိုင်သည်။

၁။ ပုခက်လွဲ

၂။ သားချောတေး

၃။ ယောက်ျားကလေးနှင့် မိန်းကလေးများကြားအပြန်အလှန် သီဆိုသော တေးသီချင်းများ (အချစ်သီချင်းနှင့် လူပျိုလှည့် ပိုးပန်း၊ ချစ်ရေးဆိုသည့်သီချင်းများ) များသောအားဖြင့် ထိုသီချင်းများကို လူပျိုလှည့်ပိုးပန်းခြင်းများအတွက် ရည်ရွယ်သည်။ အပြန်အလှန်သီဆိုရသော သီချင်းများ၏ အဓိကထူးခြားသည့် လက္ခဏာမှာ စကားလုံးများကို စေ့စပ်သေချာစွာ ရွေးချယ်အသုံးပြုထားခြင်းနှင့် ဇေယျာဓိကဏ္ဍဖြင့် အပြန်အလှန်သီဆိုရမည့် သီချင်းကို စီစဉ်ညွှန်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့သော သီချင်းမျိုးကို နိုင်ငံ၏ဒေသတိုင်းတွင် သီဆိုကြသည်။ မြောက်ပိုင်းဒေသတွင် ဆိုဆောင်း (Soh Song) သီချင်းရှိသည်။ အရှေ့မြောက်တွင် တိုင်-လာအို (Tai-Lao) ဒေသ၏ မော်လမ်ခူး (Maw Lam Khoo) နှင့် မောလမ် ချင်ချူး

(Maw Lam Ching Choo)၊ လူအမ်-အာ-ရေး [Luam-ar-yay (ခမာ သီချင်း)] နှင့် ဂျ-ရီယန်သီချင်းများ [Ja-riang (ခမာသီချင်းများ)] အများအပြားရှိသည်။ အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် သီချင်းအများအပြားရှိပြီး အပြန်အလှန်တိုတိုတောင်းတောင်း သီဆိုရသော သီချင်းများဖြစ်ကြသည်။ အချို့သီချင်းများမှာမူ တစ်ပိုဒ်စီအပြန်အလှန် သီဆိုကြရင်းဖြင့် တဖြည်းဖြည်းချင်း ဖလဲရှုဝါ၊ ဖလဲန့်ချိုင်း (Phleng Choi) ဖလဲန့်အီ-ဆာရူ (Phleng E.Srew) နှင့် ဖလဲန့်ကိုရတ် (Phleng Korat) တို့ကဲ့သို့ ဇာတ်လမ်းရှည်တစ်ခုဖြစ်လာသည်။ ဤသီချင်းအမျိုးအစားတွင် ပိုးပန်း၊ ချစ်ရေးဆိုသော ဆက်သွယ်ပြောကြားမှုများအပြင် တစ်ခါတစ်ရံဓမ္မ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများနှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာတို့နှင့် ပတ်သက်သော မေးမြန်းမှုများပါဝင်သည်။ အပြန်အလှန်သီချင်းကို ခေါင်းဆောင်အမျိုးသမီး သို့မဟုတ် အမျိုးသား၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့်အုပ်စု သို့မဟုတ် ပိုင်းပတ်၍ သီဆိုရန် စီစဉ်ထားတတ်သည်။ ခေါင်းဆောင်မှအပ ကျန်အုပ်စုဝင်များသည် ခေါင်းဆောင်သီဆိုနေစဉ် စည်းချက်ဝါးချက် လိုက်ကြရသည်။ ထိုသီချင်းမျိုးကို ထရတ်ဆွန်ခရန် (Trut Songkran) ပွဲတော် (နှစ်သစ်ကူးပွဲတော်ကာလ)၊ ကထိန် (Kahtain) သို့မဟုတ် ဖာပ (Phapa) (ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီးများကို ကလိန်သင်္ကန်းနှစ်စဉ် ဆက်ကပ်လှူဒါန်းသည့် အခမ်းအနား)

သို့မဟုတ် သာသနာ့ဘောင်ဝင်မည့် ရဟန်းခံပွဲအခမ်း အနားကျင်းပစဉ် သီဆိုသည့်တောင်ပိုင်း ဒေသသားများ၏ ဖလဲန်ကပ်တုန် (Phleng Kamtak) စသည့် မည်သည့် ဘာသာရေး အခမ်းအနားများတွင်မဆို သီဆိုသော သီချင်းများကဲ့သို့ ယောက်ျားကလေးနှင့် မိန်းကလေးများ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦးတွေ့ဆုံရန် အခွင့်အရေးရသည့် ပွဲတော်များတွင်သီးခြားကြသည်။ အချစ်သီချင်းနှင့် ပိုးပန်းချစ်ရေးဆိုသော သီချင်းများသည် ထိုင်းရိုးရာသီချင်းများတွင် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးဆုံးဟု သတ်မှတ်ယူဆကြသည်။ သီချင်းအများအပြားသည် အပျော်သဘောသီဆိုသော ရိုးရာသီချင်းမျိုးအနေအထားသို့ပင် ပြောင်းလဲသွားကြသည်။

၄။ ငိုချင်းများ

ငိုချင်းများမှာ စိတ်လှုပ်ရှားမှု ပုဂ္ဂိုလ်ရေးခံစားမှု သို့မဟုတ် သီဆိုသူမြင်တွေ့ရသည့်အရာများကို ရှင်းလင်းဖော်ပြရန် သီဆိုသော သီချင်းများဖြစ်သည်။ အတီးအမှုတ်နှင့် တွဲဖက်၍ သို့မဟုတ် အတီးမပါဘဲလည်း သီဆိုနိုင်သည်။ အရေးကြီးသည့် ထူးခြားသော လက္ခဏာတစ်ခုမှာ မည်သည့် ပွဲလမ်း၊ အခမ်းအနားမျိုးတွင်ဖြစ်စေ တစ်ဦးတစ်ယောက် တည်းသီဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသီချင်းမျိုး၏ ဥပမာများမှာ ဖလဲန်ဖတ်ခွေ [(Phleng Phat Khway) (ကျွေးမွေးမြူသူများ ညနေပိုင်းတွင် သီဆိုသော သီချင်း)] ဖလဲန်ခေါ်သန်

[(Phleng Khaw Than) (သူဖုန်းစားသီဆိုပြုံး များသော အားဖြင့် လင်းကွင်းနှင့်တွဲဖက်၍)] ဖလဲန်ကျိုင်း (Phleng Joy) ဟုခေါ်ဆိုသည့် ကြိုးလုံးချောင်းတပ်ဂီတ တူရိယာနှင့်တွဲဖက်ပြီးများသောအားဖြင့် မြောက်ပိုင်းဒေသတွင် သီဆိုသော သီချင်းစသည်တို့ဖြစ်သည်။

၅။ လူကြီးများ၏ ကစားနည်းများနှင့် တွဲဖက်သီဆိုရသော သီချင်းများ

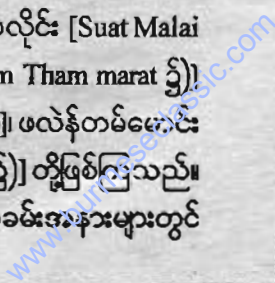
ထိုသီချင်းမျိုးကို ယောက်ျားကစားပွဲများနှင့် မိန်းမကစားနည်းနှစ်မျိုးစလုံးတွင် တွဲဖက်သီဆိုကြသည်။ ဤသီချင်းများကို အကနှင့်တွဲဖက်သီဆိုသော သီချင်းများနှင့် ဘာသာရေး ထုံးတမ်းစေလေ့ပါဝင်သော သို့မဟုတ် တစ်နည်းအားဖြင့် ဆက်နွယ်ပတ်သက်နေသော အထူးကစားနည်းတစ်မျိုးမျိုးနှင့် တွဲဖက်သီဆိုရသော သီချင်းများမှာ ကစားနည်းတစ်ခုကစားကြသည့်အခါ ရှုံးသူကို ပြစ်ဒဏ်ပေးသည့်အနေဖြင့် ကခိုင်းပြီးတွဲဖက် သီဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကစားနည်းများမှာ လွန်ဆွဲပွဲ၊ လွန်ချွမ်ကစားနည်း (Look Chuang Game)၊ မွန်ဆွန်ဖကစားနည်း (Mon- Son Pha Game) ၊ ခလောင်ချန်ကစားနည်း (Khleng Chang Game) စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ထိုကစားနည်းများ နှင့် တွဲဖက်သီဆိုရသော သီချင်းများမှာ ဖလဲန်ရဘမ် (Phleng Rabam) ဖလဲန်ဖူအန်မလိုင်ဆန် (Phleng Phuang Malai San) ၊ ဖလဲန်ခလောင်ချန် (Phleng

khlong Chang)၊ ဖလဲန်ချာချောဟောင်းန့် (Phlong Cha Chao hong) ၊ ဖလဲန်ယေရီ (Phleng Yery) စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ နောက်အုပ်စုတစ်ခုမှာ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာအချို့နှင့် ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေသော ပိုမို၍တိတိကျကျပြောရလျှင် ကြားခံတစ်ယောက်ယောက် က ဝိညာဉ်တစ်မျိုးမျိုးကို မိမိကိုယ်ထံသို့ ဝင်ရောက်ရန် ဖိတ်ခေါ်သော ကစားနည်းမျိုးနှင့် တွဲဖက် သီဆိုရသော သီချင်းများဖြစ်သည်။ ဤသီချင်းအမျိုးအစားကို ဒေသ တိုင်းတွင် သီဆိုကြပြီး မယ်ဆရီ (Maesri) ၊ လင်လောင်မ် (Ling-lom) ၊ နန်ဒေါင်း (Nan Dong) ၊ နန်ဆာခံ (Nang Sak) နမ်ဆမ်(Nang Sum)၊ နန်ကလ (Nang Kala) ၊ နန်ခွေ (Nang Khway)၊ နန်ချန်း (Nang Chan)၊ နန်ကလော့ (Nang Kala)၊ နန်ပလ (Nang Pla) စသည် တို့ဖြစ်သည်။ ကြားခံလူ၏ကိုယ်ခန္ဓာထဲသို့ ဝိညာဉ် ဝင်ရောက်ရန်အတွက် ဖိတ်ခေါ်ခြင်းပြုသောပွဲဖြစ်သည်။ အထက်ဖော်ပြပါ မည်သည့်သီချင်းတစ်ပုဒ်ကိုမဆို သီဆို ခြင်းဖြင့် ဝိညာဉ်ကိုခေါ်၍ရနိုင်သည်။ ဝိညာဉ်ရောက်ရှိ လာပြီး ကြားခံလူ၏ကိုယ်ခန္ဓာထဲသို့ ဝင်ပူးသွားသော အခါ မည်သည့်ဝိညာဉ်ကို ခေါ်ထားသည့်အပေါ်တွင်မူ တည်ပြီး ကြားခံလူသည် တစ်မူတူ ခြားသော အပြုအမူ ဖြင့် လုပ်ဆောင်မည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်၊ အကယ် ၍ မယ်ဆရီဝိညာဉ်ကို ခေါ်ထားပါက ဝင်ပူးခံရသူသည်

‘က’ မည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ နန်ချန်းဝိညာဉ်ကို ခေါ်ထားပါက ဝင်ပူးခံရသူသည်အခြားသူများကို အနိုင် ကျင့်ရန်ပြေးလွှားနေမည် စသည်ဖြင့်ဖြစ်သည်။

၆။ အခမ်းအနားနှင့် ဆိုင်သောသီချင်းများ

ဤသီချင်းများကို အခမ်းအနားများ သို့မဟုတ်၊ ဘဝဇာတ် ကြောင်း၊ မွေးဖွားခြင်းသံသရာ၊ ကျန်းမာရေးအစရှိသည် တို့နှင့်သက်ဆိုင်သော ဘာသာရေးအခမ်းအနားများတွင် တွဲဖက်သီဆိုရန်အသုံးပြုသည်။ အခမ်းအနားကျင်းပနေ စဉ်တွင် သီဆိုသောသီချင်းများသည် အခမ်းအနား၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြသောကြောင့် အလွန်အရေးပါသည် ဟု ယူဆသည်။ ဤအမျိုးအစားသီချင်းများမှာ လေဆောင်း (Lae Song) ၊ သမ်ခွမ် (Tham Khwan) အခမ်း အနား၊ ရဟန်းခံပွဲနှင့် မင်္ဂလာဆောင်များတွင် သီဆိုသောသီချင်း များဖြစ်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အခမ်းအနားများ ဆိုင်ရာသီချင်းများမှာ ဆူအတ်ခရူဟာစ် [Suat Kharuhas) အလယ်ပိုင်းဒေသတွင်]၊ ဆူအတ်မာလိုင်း [Suat Malai (နခေါတ်ဆရီသမ်မာရတ် - Nakhon Tham marat ဌ)]၊ ကလော [Kalor (တောင်ပိုင်းဒေသတွင်)]၊ ဖလဲန်တမ်မောင် (Phleng Tum Mong (ဆူရင်-Surin ဌ)] တို့ဖြစ်ကြသည်။ ထိုသီချင်းလေးပုဒ်ကို သင်္ကြိုလ်ခြင်း အခမ်းအနားများတွင်

သီဆိုကြသည်။ အများပြည်သူဆိုင်ရာ အခမ်းအနားများနှင့် ဖွဲ့တော်များတွင် သီဆိုသော သီချင်းများမှာ ထရောတ် (Trow) (ဆူရင်၌)၊ ဖလန်ရှိုင်း ဖန်ဆ [Phleng Roy Phansa] ဖနွန်သူအန်-ကချန်ဘူရီ- Phanomj Thuan, Kachanaburi ၌)၊ အရှေ့မြောက်ဒေ သသားတို့၏ အိဆန် (Isan) မီးတျည်ပစ်လွတ် ပွဲတော်သီချင်း၊ ဝတ်ဆန်ခွန် အခမ်းအနား (Westandon Ceremony) တွင် ထမ်းဆောင်ရုံ (Lam Phrawes) သီချင်း၊ မိုးခေါင်သော အခါ မြို့အင်္ဂါ သောအခမ်းအနားတွင် သီဆိုသောဖလန် ဖောနန်မအား (Phleng Hae Nang Maew) သီချင်း၊ အရှေ့မြောက်ဒေသသားတို့၏ ဗုဒ္ဓဘာသာဝါတွင်းကာလနှင့် ဖယောင်းတိုင်တပ်လှူခြင်း အခမ်းအနားတွင် သီဆိုသော ဆရာဖန် (Seraphan Song) တို့ဖြစ်ကြသည်။ ရောဂါများ ပပျောက်စေရန် သီဆိုသော သီချင်းများမှာ အရှေ့မြောက်ဒေသသားတို့၏လမ်ဖီဖ (Lam Phi-Fah) နှင့် ရွအမ်-မ-မူအတ် [(Ruam-ma-Muat) မကောင်းဆိုးဝါးနှင့်ထုတ်ရန် သီဆိုသောခမာသီချင်း၊ အစရှိသည့် သီချင်းမျိုး ဖြစ်ကြသည်။

ရိုးရာစာပေစုဆောင်းခြင်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုများ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ရိုးရာစာပေစုဆောင်းခြင်းကို အချိန်ကာလ သုံးခုပိုင်းခြားနိုင်သည်။ ရှေးယခင်က လုပ်ဆောင်မှုများပြုလုပ်ခဲ့သည့်ကာလ၊ ရှေးရိုးအစဉ်အလာက လက်ဆင့်ကမ်းလာ

သည့်စကားများလေ့လာမှုမစတင်မီ အချိန်ကာလနှင့်ပညာရေးဆိုင်ရာ ဦးတည်ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် စုဆောင်းသောကာလများဖြစ်သည်။ အချိန်ကာလတစ်ခုစီ၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို အောက်တွင်ဆွေးနွေးဖော်ပြထားသည်။ ရှေးယခင်အတိတ်ကာလ ရိုးရာစာပေစုဆောင်းမှု

ရှေးရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် ရိုးရာစကားများကို ပညာရှင်များစနစ်တကျလေ့လာရမည့် အကြောင်းအရာအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုမီက ထိုင်းလူမျိုးတို့သည် ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီနှင့် ရိုးရာဒဏ္ဍာရီပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းနှစ်မျိုးစလုံးပါဝင်သည့် ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများ အားလုံးကို ရှေးအခါက သိရှိခဲ့ကြသကဲ့သို့ နှုတ်ပြောရာဝင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် ယေဘုယျ ဝေါဟာရဖြစ်သော တမ်နန် (Tamnan) ဟုခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ထိုင်းပညာရှင်များက တမ်နန်ကိုအမျိုးသားရေးဆိုင်ရာအထောက်အထားအဖြစ် မှတ်ယူကြသည်။ ဖရဗီချီယန် ပရိချာ (နွိုင်း) [Phra Vichianprecha (Noi)] ဆိုသူသည် ရှေးဟောင်း ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို နှုတ်ပြောရာဝင် တမ်နန်အကြောင်းအရာ ယုံ့ဆယ်အဖြစ် စုစည်းပြုစုခြင်းဖြင့် ဒုတိယမြောက် ရာမဘုရင် (ဘုရင်အိဆာရဆွန် သောန် ၁၈၀၉-၁၈၂၉) [King Rama II(King Isar a Sunthorn 1809-1829)] ၏အမိန့်ကိုလိုက်နာ ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ပထမဆုံးစုဆောင်းသည့်ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ မြောက်ပိုင်းရာဇဝင်မှတ်တမ်း (The North Chronicle)

ဟု အမည်ပေးထားသော စုစည်းပြုစုမှုသည် ၁၈၀၇ ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးသည်။

ထို့နောက် ၁၈၉၈ ခုနှစ်တွင် ဖယပရိချာကစ်ကရချာကရ (Phya Prachkitkarachakara) ရေးသားထားခဲ့သော နှုတ်ပြော ရာဇဝင်တစ်နန်းများကို ယွမ်ရာဇဝင်မှတ်တမ်း (The Yuan Khuborom) ကို ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းမှ ကောက်နုတ်ထား သည့်အတိုင်း ထည့်သွင်းအသုံးပြုခဲ့သည်။

အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာတစ်နန်းများကို သမိုင်းအထောက် အထားများအဖြစ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထား သည်။ တစ်နန်းများကို "A Collection of Historical Stories" ဟု ခေါ်ဆိုသည့်အစဉ်လိုက်ထုတ်ဝေသော စာအုပ်များတွင် ပုံနှိပ်ဖော်ပြခဲ့သည်။ အတွဲအများအပြားအဖြစ် ပိုင်းခြားခဲ့ပြီး ယခုဆိုလျှင် (၈၁) တွဲရှိသွားပြီဖြစ်သည်။

ရှေးရိုးအစဉ်လက်ဆင့်ကမ်းလာသည့် စကားလေ့လာမှု မပြုမီ ရိုးရာစာပေစုဆောင်းမှု။

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို စုဆောင်း ခြင်းနှင့် ဖြန့်ဖြူးခြင်းအပေါ် စိတ်ဝင်စားမှုသည် ပညာရှင်အုပ်စု များက ရှေးရိုးရာစကားများကို သိပ္ပံနည်းကျ၊ စနစ်တကျမလေ့ လာမီကပင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နေရာအနှံ့တွင်ရှိနေသည်။

၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော တော်လှန်ရေးအပြီးတွင် ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို လူ့အများအပြားကစုဆောင်းခဲ့ကြ သည်။ အချို့က ဖျော်ဖြေမှုပေးရန်အပျော်ဖတ် စာအုပ်များ

ထုတ်ဝေနိုင်ရန်ဖြစ်ပြီး အချို့က ကိုယ်ကျင့်တရားများကို သွန် သင်ညွှန်ပြသော ပညာပေးစာအုပ်များထုတ်ဝေရန်အတွက် ရိုးရာပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို စုဆောင်းခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် စုဆောင်းသူများအနေဖြင့် စုဆောင်းရရှိထားခြင်းများတွင် စကားအသုံးအနှုန်းတည်းဖြတ်ရန် လိုအပ်လာခဲ့သည်။ မလျော် ကန်သည့်ညစ်ညမ်းသော အသုံးအနှုန်းများသိသိသာသာပါဝင် ခြင်းမရှိစေရန်နှင့် တစ်ချိန်တည်းမှာပင်ရေးသားထားသော စကားအဖြစ်အမှားကင်းစွာ ပေါ်ထွက်လာစေရန်ပြုပြင်မွမ်းမံမှု ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သောပုံစံမျိုးဖြင့် ပထမဦးဆုံး စုဆောင်းခဲ့သူမှာ ထရီအမတရာကွန်း [Tri Amatayakun (1957)] ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကလည်း မစွတာအမတာရကွန်း၏ ဦးတည်ချက်များနှင့် တူညီ စွာပင် ပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းများကိုစုဆောင်းခဲ့ကြပြီး စုဆောင်းသူ များအနေဖြင့် ရေးသားထားသောစကား အသုံးအနှုန်းများ လျော်ကန်မှုရှိစေရန် လိုအပ်သလိုပြုပြင်မွမ်းမံမှုများပြုလုပ် ခဲ့ကြသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များတွင်ပရာဖတ်ထရီနရောင်း [Praphat Trinarong (1961)] ဆောမ်ဖောင်းကရီယန်ကရိုင်ပက် [Sornphong Kriangkraipet (1962)] ယွတ်သ်ဒက်-ခမ်ရောင်း [Yuth Det-khamrong (1962)] ၊ သာဝိမခံသာရကိုဆာ [Thawi Muk Tharakosa (1963)] ၊ ပလိမ်ဆွန်သီ-ရန် [Pleak Sonthi-Rak (1969)] ၊ ဆန္ဒမ်းချိုတီ-ဆူကာရတ် [Sa-nguan Choti-Sukarat (1972)] ၊ ဝိဆန်ဘန်ဂဝေါင်း [Wisai Bangha-

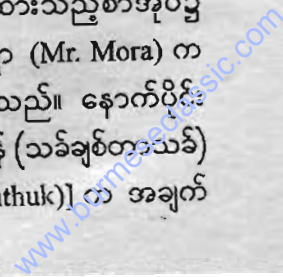
wong (1986)] နှင့် ဆုဖောင်းချော-လိမ် [Suphona Chaw-Leam (1986)] တို့ပါဝင်ခဲ့သည်။

ထိုထက်ပိုမို၍ ထိုကာလအတွင်းတွင် ထိုင်းလူမျိုး နှင့် နိုင်ငံခြားသားအချို့စုဆောင်းထားသော ပုံပြင်စာအုပ်များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ဂျေကစမ်ဆီဘွန်ရွမ် [J.Kasem Sibunruang (1954 & 1975)] ရက်ဂျီနယ်လီမေ [Reginal Le May (1958)]၊ ဒဗလျူအေအမ် အာကွပ် [W.A.M Urquat (1963)]၊ မာဂတ်တီဘီဝဲလ် [Margattle B.Well (1964)]၊ ဂျေနီနီဝက်ဆန် [Jenny Watson(1977)]၊ ဒတ်စီပီပထရာ [Dusdi Parpatra (1977)] နှင့် အမ်အယ်လ်မနစ်ချ် ဂျမ်ဆိုင်း [M.L. Mamich Jansai (1977)] တို့ဖြစ်ကြသည်။ သတိပြုသင့်သည်မှာ ၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင်ဆရာအတတ်သင်ဌာနသည် ထိုင်းကျောင်းသားများအတွက် ပိုမိုလွယ်ကူသောအင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည့် ဖတ်ရန်စာအုပ်များ လိုအပ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပုံပြင်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတွင်ပြောဆိုကြသော ဇာတ်လမ်း (၃၅) ခုကို စုစောင်း၍ ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုစာအုပ်ကို အထူးအင်္ဂလိပ်သင်ခန်းစာ စာအုပ်အဖြစ်လည်းအသုံးပြုခဲ့သည်။

ရိုးရာစကားများကို စုဆောင်းခြင်းလုပ်ငန်းသည် အဘိဓာန်စာအုပ်စုစည်းပြုစုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုလည်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ပထမဦးဆုံး ရှေးရိုးရာစကားများကို

စုဆောင်းခဲ့သူသည် သုံးဆက်မြောက်ရာမဘုရင်ဂျတ်တ [King Jetta (Rama III)] စိုးမိုးအုပ်ချုပ်စဉ်ကာလ ၁၉၂၄-၁၈၅၁ ခုနှစ်အတွင်း ပညာရှင်နှင့် ကဗျာစာဆိုတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သူ ကမ်ရစ်ရှီဒီ (Kam-Rishdi) ဟု အမည်ပေးထားသည့် ပထမဆုံးထိုင်းအဘိဓာန်ကို စုစည်းပြုစုခဲ့သူ ခရာမ်ဆောမ်ဒက်ပရာ ပါရာမနုချစ် (Krom Sorndet Praparamanuchit) ဟု ကျွန်ုပ်တို့ပြောနိုင်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ခရစ်ယာန်ဘုန်းတော်ကြီး ဒီဂျေတီပါလီဂိုအက်က(စ်) [Bishop D.J.B Pallegoix (1854)]၊ ဒဲန်ဘီချ် ဘရက်ဒလီ [Dan Beach Bradley (1873)]၊ အီးဘီမစ်ရှယ် [E.B Michell (1891)]၊ ဆယ်မ္မူယယ်လ်ဂျေစမစ်သ် [Samuel J. Smith (1899-1908)] တို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံခြားသားတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုအချို့ရှိခဲ့သည်။ ပထမဆုံးသော ထိုင်းအဘိဓာန်ကို ၁၈၉၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် စုစုပေါင်း (၇) ကြိမ်ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ခဲ့သည်။ ယခုလက်ရှိအသုံးပြုနေသော အဘိဓာန်စာအုပ်ကို ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ရိုးရာသီချင်းများစုဆောင်းမှုကို နန်ဆွီးယာဝဖော့တ် (Nangsue Yawa Phot) ဟုအမည်ပေးထားသည့်စာအုပ်၌ ပုခက်လွဲတေးများကိုပြုစုခဲ့သူ မစ္စတာမိုရာ (Mr. Mora) က ၁၈၂၄ ပြည့်နှစ်တွင် ပထမဆုံးပြုလုပ်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းကာလ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် လွင်သန်မဖီမွန် (သင်ချစ်တာသင်) [Luang Thanma Phimon (Thuk Chittathuk)] က အချက်

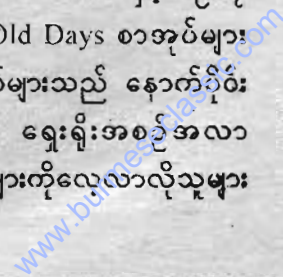

အလက်များကို ထပ်မံစုဆောင်းပြည့်စုံစွာ၍ မစ္စတာမိုရာ၏ စာအုပ်ကိုပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်ကလူကြီးများ၏ ရိုးရာသီချင်းများကိုစုဆောင်းရန် စိတ်ဝင်စားမှုမရှိခဲ့ဘဲ ပရာဖိနစ်ဝမ်နကာန် (ဆီအဲန် ဆလီတုလ်) [Pra Phinit Wannakarn(Seang Salitul 1936) ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန (1943) နှင့် မွန်ထရီထရာမုတ် [Mortri Tramote (1954)] တို့ရေးသားပြုစုသော ရိုးရာကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက်သည့် စာအုပ်သုံးအုပ်တွင် ရိုးရာသီချင်းများ၏ ဥပမာအချို့ကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြချက်သာလျှင်ရှိခဲ့သည်။

၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် တော်လှန်ရေးဖြစ်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်း၌ ရိုးရာသီချင်းစုဆောင်းမှုသည် ရပ်တန့်သွားခဲ့သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သီဆိုကပြဖျော်ဖြေမှုများအပေါ်တွင် အာဏာသက်ရောက်မှုရှိစေရန် အနုပညာလုပ်ငန်းများအတွက် ယဉ်ကျေးမှုများဆိုင်ရာ တော်ဝင်အမိန့်ဥပဒေကို ထုတ်ပြန် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့် ထိုင်းယဉ်ကျေးမှုကို အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုပုံသဏ္ဍာန်အဖြစ် ပြောင်းလဲရန်မူဝါဒ အစိုးရ၌ရှိလာခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အနုပညာဦးစီးဌာနကလည်း ရိုးရာပြဇာတ်များကိုထိန်းချုပ်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများကို စတင်ချမှတ်ခဲ့သည်။ ရလဒ်အဖြစ်သီချင်းဆိုခြင်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုသူများသည် သူတို့သီဆိုနေကျသီချင်းများကို သီဆိုခွင့်မရတော့ဘဲ ရိုးရာသီချင်းသီဆိုသူ အများအပြားသည် မိမိတို့၏အသက်မွေးမှုအလုပ်အကိုင်ကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ကြ

ရပေသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံသည်နိုင်ငံရေးစနစ်ကို လုံးလုံးလျားလျားဘုရင်အုပ်ချုပ်သည့်စနစ်မှ ယနေ့ကျင့်သုံးနေသော စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်သို့ ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း သူတေသနပြုလိုသူတစ်ဦးတစ်ယောက်အဖို့ ဂန္ထဝင် သို့မဟုတ် ထီးသုံးနန်းသုံး သို့မဟုတ် စာပေပညာရှင်တို့၏စာပေများကို လေ့လာပြီးရိုးရာစာပေအဖြစ် တိုးချဲ့ပြုစုသွားရန် ဦးတည်ရည်ရွယ်သောအတွေးအခေါ် ရေစီးကြောင်းမှာမူ ပြောင်းလဲမသွားခဲ့ပေ။ ဤရှေးရှုရာလမ်းကြောင်းသည် ချက်ချင်းဖြစ်ပေါ်မလာခဲ့ပေ။ စာပေပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ထိုင်းဓလေ့ထုံးစံများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကိုလေ့လာရာတွင် ရှေ့ဆောင်လမ်းပြခဲ့သူ ဖယအာ နမန်ရဇျဒေါန် (Phya Anuman Rajadhon) က ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် "The Life of Farmer" အမည်ရှိ စာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့သည့် နောက်ထပ် (၁၆) နှစ်ကာလအထိ အကောင်အထည်မဖော်နိုင်ခဲ့ဟုဆိုနိုင်သည်။ ထိုပညာရှင်ကြီးသည် ၁၉၅၀ ခုနှစ် တွင် "The Life of The Wat Goer" ၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် "Rite of Passage : Brith and Death" နှင့် ၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် The Way of Life in Old Days စာအုပ်များကိုလည်းရေးသားခဲ့သည်။ ထိုစာအုပ်များသည် နောက်ပိုင်းကာလများတွင် ထိုင်းလူမျိုးတို့၏ ရှေးရိုးအစဉ်အလာလက်ဆင့်ကမ်းလာသော ရှေးစကားများကိုလေ့လာလိုသူများအတွက် လမ်းခင်းပေးခဲ့ပေသည်။

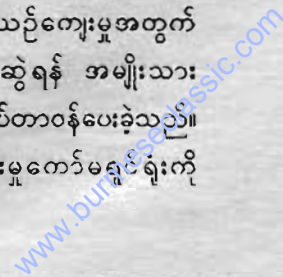
ပညာရေးဆိုင်ရာ ဦးတည်ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ရိုးရာ စာပေကို စုဆောင်းခြင်း။

(၁၉၆၆ ခုနှစ်မှ ယနေ့ခေတ်ကာလအထိ)

ရှေးရိုးအစဉ် လက်ဆင့်ကမ်းလာသော ရှေးရိုးရာစကား များကို သုတေသနပြု၊ စုဆောင်း၍ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခြင်းကို ၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် ပထမဆုံးစတင်ပြုလုပ်သည်။ ထိုစာအုပ်ကို ခတီချောပန် (ရှေးရိုးရာစကားလေ့လာမှု) [Khati Chawban (Folklore)] ဟု အမည်ပေးထားပြီး ကူလပ်မာလီကမတ် [Kulap Mallikamat (1966)] ကရေးသားခဲ့သည်။ ထိုသုတေသီ သည် အချို့တက္ကသိုလ်များနှင့်ဆရာအတတ်သင် ကျောင်းများ တွင်ထိုင်းဘာသာစကား သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဖြစ်သည့် ရှေးရိုးရာစကားထာများ လေ့လာမှုမိတ်ဆက် အဖြစ် ထိုစာအုပ်ကို အသုံးပြုရန် သူမ၏ သန္နိဋ္ဌာန်ချထားမှုကို ဖော်ပြထားခဲ့သည်။ စာအုပ်တွင်ပါဝင်သော အကြောင်းအရာ မာတိကာကိုနှစ်ပိုင်းခွဲခြားထားသည်။ ပထမပိုင်းတွင် ရှေးရိုးရာ စကားအမျိုးမျိုးတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းပြဆိုချက်နှင့် သရုပ်ဖော် ဥပမာများကို တင်ပြထားသည်။ ဒုတိယပိုင်းတွင် ရိုးရာပုံပြင် များ၏ ဝိသေသလက္ခဏာများ၊ အမျိုးအစားသတ်မှတ်ခြင်း အတွေးအခေါ် အယူအဆများနှင့် ပုံပြင်များကိုမည်သို့အတန်း အစား၊ အုပ်စုခွဲခြား သတ်မှတ်ရမည်ကို မီးမောင်းထိုးဖော်ပြ ထားသည်။

ရှေးရိုးရာ စကားများလေ့လာမှုကို အတည်တကျ လုပ်ဆောင်လာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်သတင်းအချက်အလက် များကို စနစ်ကျစွာမည်သို့စုဆောင်းရမည်ကို သတိပြုခြင်း၏ အရေးပါမှုကို ကောင်းစွာ သဘောပေါက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာအတတ်သင် လေ့ကျင့်ရေးဌာနသည် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒေါက်တာကင်ကရွအကတာဂရ (Dr. Kingkaew Attagara) ၏ "Folk Literature From Ban Nai" ဟု အမည် ပေးထားသော Ph.D ပါရဂူဘွဲ့ အတွက် ပြုစုထားသောကျမ်း ကိုဘာသာပြန်ဆို၍ ထုတ်ဝေရန်နှင့် ထိုဘာသာရပ်အတွက် ပြဌာန်းစာအုပ်အဖြစ် အသုံးပြုရန်သဘောတူညီခဲ့သည်။

ထို့အပြင် ပြုစုထားသော ထိုကျမ်းသည် ရှေးရိုးစကားများ လေ့လာမှုအတွက် စံပြုအဖြစ်အသုံးပြုနိုင်ခဲ့သည်။ ဆရာ အတတ်သင်လေ့ကျင့်ရေးဌာနသည် ဒေါက်တာကင်ကရွ ရေးသားခဲ့သော ရိုးရာစကားလေ့လာမှုဆောင်းပါး (၁၇) ခုကို စုဆောင်းခဲ့ပြီး "Folklore" ဟု အမည်ပေးထားသော စာအုပ်ကို ပညာရေးဆိုင်ရာ ကြီးကြပ်မှုအဖွဲ့၏ အထောက်အထား မှတ်တမ်းအဖြစ် ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခဲ့သည်။ ၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင် ထိုင်းအစိုးရသည် ယဉ်ကျေးမှုအတွက် ထိန်းသိမ်းကွပ်ကဲမှု စီမံကိန်းများရေးဆွဲရန် အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှုကော်မရှင်ကို ဖွဲ့စည်းခန့်အပ်တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှုကော်မရှင် ရုံးကို

ဆောက်လုပ်ပေးခဲ့သည်။ ထိုင်းတေးဂီတနှင့် ရိုးရာပြဇာတ်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်နှင့် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အများ သိရှိလာနိုင်စေရန် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပေးသော ယူနစ်တစ်ခု အဖြစ် အသုံးချလုပ်ကိုင်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဘန်ကောက် ဘဏ် (Bangkok Bank) က ဂီတအနုပညာဗဟိုဌာန အဆောက်အဦးကို ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ပေးခဲ့သည်။

နောက်ပိုင်းတွင် ထိုင်းအစိုးရအဖွဲ့က UNESCO ၏ ၁၉၈၈ မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်အထိ ဆယ်နှစ်တာကာလကို ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ကမ္ဘာ့ဆယ်စုနှစ်အဖြစ် ထုတ်ပြန်ကြေငြာ ရန် ရေးဆွဲထားသောမူဝါဒကို လက်ခံအတည်ပြုခဲ့သည်။ ယဉ်ကျေးမှုကို အမျိုးသားရေးအဆင့်သတ်မှတ်၍ ထောက်ပံ့ ကူညီပံ့ပိုးမှုကို ပိုမို၍လေးလေးနက်နက် လုပ်ဆောင် - ခဲ့သည်။ သုတေသနထောက်ပံ့ကြေးနှင့် အခြားလိုအပ်သော အရာများ ကူညီထောက်ပံ့မှုကို စနစ်တကျပေးခဲ့သည်။

ထိုင်းရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပတ်သက်သောလှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်မှုများသည် ပိုမို၍တက်တက်ကြွကြွရှိလာခဲ့သည်။ ပညာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရယူနစ်များက လည်း ကွဲပြားခြားနားသော ခေါင်းစဉ်အမျိုးမျိုးဖြင့် နေရာဌာန အသီးသီးတွင် နှီးနှောဖလှယ်ပွဲများ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် SWU- ဘန်ဆန် [SWU-Bangsaen (1981)] ၊ ဆူရင်ဆရာ အတတ်သင်ကောလိပ်

[Swrin T.Co (1983) CU (ချူးလာ လောင်ကွန်တက္ကသိုလ် (1983)) ၊ အူဘန်ရာချသနီဆရာအ တတ်သင်ကောလိပ် [Ubon Rachathani T.Co.(1989)] အစ ရှိသည်ဖြစ်သည်။

ထိုနှီးနှောဖလှယ်ပွဲများ၏ အကျိုးရလဒ်မှာတစ်နိုင်ငံလုံးရှိ စီရင်စုအသီးသီးတွင် စီရင်စုဆိုင်ရာယဉ်ကျေးမှုဗဟိုဌာန အများအပြားနှင့် တက္ကသိုလ်အများအပြားတွင် ထိုင်း ယဉ်ကျေးမှုလေ့လာရေး အဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့သော ရှေးရိုး စကားများ လေ့လာမှုအတွက် လိုအပ်ချက်များကိုပံ့ပိုးဖြည့် ဆည်းပေးသည့် အသင်းအဖွဲ့များအမြောက်အမြား ထူထောင် လာနိုင်ရန် ကူညီထောက်ပံ့မှုရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ရှေးရိုးရာစကားပညာရှင်များနှင့် သူတို့၏လုပ်ကိုင်ဆောင် ရွက်မှုများကို ထိုင်းနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းဒေသမှစ၍ အရှေ့၊ မြောက်၊ အရှေ့မြောက်နှင့် တောင်ပိုင်းဒေသများဟူ၍ စတင် ဖြစ်ပေါ်ရာဒေသများ၏ ပထဝီအနေအထားအတိုင်း အစဉ် လိုက်တင်ပြထားသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းဒေသ၏ ရှေးရိုးရာစကားကိုလေ့ လာရန် စိတ်ဝင်စားမှုရှိသူများသည် Phya Anuman Rajadhon, Kulap Mallikamat နှင့် Kingkaew Ottagara တို့လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော လုပ်ငန်းများမှစတင်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ပြင် အထွေထွေဗဟုသုတအချို့ကို ဆုပ်ကိုင်ရရှိနိုင်ရန် Wichimatra (1970) ၏ Thai Saying Jua Satavedin (1974) ၏ Thai

Folklore National Identity Board (1985) ၏ On the Thai Proverbs and Sayings, The Royal Institute (1985) ၏ Proverb Sayings and Aphorisms Sukothaithanathirat University ၏ Thai 8 ကဲ့သို့သောစာအုပ်များကို ဖတ်ရှုရန်လည်း လိုအပ်သည်။

ရိုးရာသီချင်းများကို အထူးသဖြင့် စိတ်ဝင်စားသူများ အတွက်ဖတ်ရှုရန် အကြံပြုထောက်ခံထားသော စာအုပ်စာရင်းကိုလည်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ An Outside Century Song(1978) နှင့် A Dictionary of Central Thai Folk Songs (1985) စာအုပ်များဖြစ်ကြပြီး ထိုနှစ်အုပ်စလုံးကို Anek Nawikamun က ရေးသားခဲ့သည်။ စကားထာများအတွက် ဖတ်သင့်ဖတ်ထိုက်သောစာအုပ်မှာ A Classification of Thai Riddles (Nopha-khun Khunachewa, 1976) ဖြစ်သည်။ ကလေးချောသိပ်တေးများအတွက် Pha-ob Posa-Krisana နှင့် အခြားသူတို့၏ Lullabies and Nursery Rhymes in 16 Provinces of Central Thailand ကို ဖတ်ရှုရန် အခိုင်အမာထောက်ခံအကြံပြုသည်။ အချစ်သီချင်းများအတွက်မူ Sukanya Sutchaya (1982) ၏ "Courtship Songs" ကိုဖတ်ရန်အကြံပြုပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း၏ရှေးရိုးရာစကား သုတေသနလုပ်ငန်းများ၏ အတိုကောက်အမည်များ စာရင်းကို အောက်တွင်ဖော်ပြလိုက်သည်။

ရိုးရာစာပေ- The Mon Thai-Samut Prakarn (Chansri

Suphanyakan 1974)၊ သီချင်း-Kachanaburi (Sumanarn Ruagdet 1975)၊ Suko Thai (Prane Wongthet 1977)၊ ရိုးရာစာပေ-Uangthong (Prathuang Wongruan 1979) ၊ ရိုးရာစာပေ- Mon Thai-Ratburi (Suriya Khong Prasert 1979) ရိုးရာစာပေ-Uangthang (Prathuang Wongruan 1979)၊ ရိုးရာစာပေ- The Black Thai-Phetburi (Renai Sup-Suk နှင့်အခြားသူများ 1980)၊ သီချင်း-(Tham Khwan)-Suphaburi (Chamnan Rothetbai 1981)၊ ရိုးရာစာပေ-Karen Ratburi (Werawat Pinkian 1982)၊ သီချင်း-Rampha Klawasarn-Patum-Thai (Wonduan Sukbang 1983) ၊ ရိုးရာပုံပြင်-Khmer-Ratburi (Wibha Konganata 1984) နှင့် ရိုးရာပုံပြင် Kanchanaburi (Yawamarn Kanchanasun 1989)

ထိုင်းနိုင်ငံ အထက်အလယ်ပိုင်းဒေသ၏ ရှေးရိုးရာစကားသုတေသနလုပ်ငန်းများ၏ အတိုချုံးအမည်စာရင်းများ။

ရိုးရာစာပေ Sukothai (Prachak Sai-Saeng 1973)၊ ရိုးရာစာပေ Kam Phaengphet (Phan-phong Ngam-Kasem 1975) ကလေးချောသိပ်တေး-Phitsanulok (Phum-Phong Ngam-Kasem 1975)၊ ရိုးရာစာပေ-Uttaradit (Nakhon Phantu Narong 1976) ရိုးရာပုံပြင်- Sukothai (Nakhon Pantu Narong 1979) ၊ နေရာအမည်များ-Phitsanulok (Nakhon Phantu

Narong 1981) ရိုးရာစာပေ-Phetchabun (Nakon Phantu Narong 1982)၊ သီချင်း-ပွဲတော်အခမ်းအနား Uttaradit (Khuk-Lit Phantu-Wilai 1983) စကားထာ-စကားပုံ Tak (Somehai Somphet 1987) နှင့် ရိုးရာဒဏ္ဍာရီပုံပြင် Uttaradit (Kittichai Phanas 1988)

ထိုင်းနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်း Burapha University (ယခင် SWU Bangsaen) သည် ထိုင်းနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်းဘာသာစကား၊ ရှေးဦးရာ စကားတို့နှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနစီမံကိန်းအောက်တွင် သုတေသနလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေခဲ့သည်။ ပထမအဆင့်အဖြစ် ၁၉၇၉ ခုနှစ် Cholburi and Chacheuang-saw ဒေသတို့တွင်ပြီးဆုံးသည်။ ဒုတိယအဆင့်သည် ၁၉၈၀ ခုနှစ်တွင် ရာရောင်း (Rayong) ဒေသ၌ပြီးသည်။ ထို့အပြင် အရှေ့ပိုင်းဒေသတွင်ပြုလုပ်သော အခြားသုတေသနလုပ်ငန်းများမှာ Cholburi ၏ Khmer Thai Lae Literature, Phintip Phreutti-Phong 1980 နှင့် ရိုးရာစာပေ Khmer Thai Lae Chacheuang (Nare Sarikar-Bhuti 1982) တို့ဖြစ်ကြသည်။

မြောက်ပိုင်းဒေသတွင် လန်န (Lan Na) ရှေးဦးရာစကား ပညာရှင်များသည် နှုတ်ပြောစေလေ့၊ ထုံးစံများထက်စာပေဖြင့် ရေးသားထားသော စေလေ့ထုံးစံ (နှုတ်ပြောနှင့်စာလျှင် အလွန်များပြားသော) များကို ပို၍ အလေးထားကြသည်။ ချင်းမိုင် တက္ကသိုလ်သည် လူမှုရေးသုတေသနအသင်းကို တည်ထောင်

လိုက်သောအခါ ရိုးရာပုံပြင်များ၊ ရိုးရာစေလေ့ထုံးစံများနှင့် ရိုးရာသီချင်းများဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းယူနစ်တစ်ခုကို နောက်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်ထူထောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၃ မှ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း ထိုအသင်းသည် နှုတ်ပြောစေလေ့ထုံးစံများနှင့် ပတ်သက်သည့်အသံသွင်း ကက်ဆက်ခွေ ၁၂၀၀ ကို စုဆောင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၄ မှ ၁၉၈၉ ခုနှစ်ကြားတွင်လည်း ရိုးရာပုံပြင်စာအုပ်ငါးအုပ်ကို ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခဲ့သည်။

လန်န (Lan Na) ရှေးဦးစကား၏ရှေ့ဆောင်ပညာရှင်များမှာ Kraiski Nimmanhein, Sanguan Choti Sukarat, Singkha Wannasy Thawi Sawang Phanyangkun နှင့် Yuth Detkhamron တို့ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့၏ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

"The Romance of Khun Luang Viranga" (Krai sri 1967)၊ Folk Custom and Folktales of The North" Kraisi and Prane Nakha Watchara (1971), "A collection of lan Na Legends" (Sanuan 1972) "Lan Na Literature Review" (Singkha 1980) Prosody of Khaw Singkha 1981, Legend of Thai Lue, Thai Sip Song Phan Na နှင့် Chiang Tung (Tawe- ၁၉၈၄-၁၉၈၆ ကြားဖြန့်ချိ) နှင့် "Lan Na Proverbs" (Yuth 1987)

မြောက်ပိုင်းရှေးရိုးရာစကားပညာရှင်များ ရေးသားပြီး ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခဲ့သော လန်န ရှေးရိုးရာစကားနှင့် ပတ်သက်သည့်ပြဌာန်းစာအုပ်များမှာ "Lanna Thai Folklore" (Philot Lert-Phiriya Kamon 1973) "The Characteristics of The North Literature" (Prakhong Nimmanhemmin 1978), "Lan Na Thai Studies" (Prakhong Nimmanhemmin နှင့် Song Sak Prang Wattarakun [အယ်ဒီတာများ] (1978) Lan Na Thai Culture (Mani Phayom-Yong 1981), Lan Na Thai အဘိဓာန် Mae-Fah-Luang Edition, Udom Rung Ruang Sri (1991) တို့ဖြစ်သည်။ ထိုစာအုပ်ငါးအုပ်သည် အဓိကပြဌာန်းစာအုပ်ဖြစ်ပြီး ရှေးရိုးစကား၏ သီးသန့်မျက်နှာစာများကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ဆက်လက်မလေ့လာမီ စာဖတ်သူများသည် အထွေထွေနောက်ခံသမိုင်းအချို့ကို အသေအချာသိရှိလာစေရန်ဖြစ်သည်။ ရှေးရိုးရာစကားများကို လေ့လာရန်အထွေထွေစိတ်ဝင်စားသူများသည် "With Wisdom and Love : Tale of the North (Vagn Plenge 1976) ဟု အမည်ပေးထားသော သုတေသနစာအုပ်ကိုလည်း ဖတ်ရှုရန်အကြံပြုသည်။ ဤသုတေသနတွင် တစ်နည်းတစ်ဖုံအထူးစုစည်းထားသော ရိုးရာပုံပြင်အများအပြားပါဝင်သည်။ ရှေးဟောင်းဒဏ္ဍာရီများအတွက် "The Origin of Thai Ancestor" (Thamathatto Bikhu 1990) နှင့် Pathamamulamuli (Anatole Roger Peltier

1991) တို့ကို ထောက်ခံအကြံပြုသည်။ ဆိုရိုးစကားအတွက် အလွန်ဖတ်သင့်ဖတ်ထိုက်သော စာအုပ်မှာ Udom Rung-Ruang Sri (1981) ၏ Oral Literature ဖြစ်သည်။ ကလေးချောသိပ်တေးအတွက်ကိုမူ Phan Phen Khruathai (1989) ၏ Lan Na Lullabies ကို ထောက်ခံရည်ညွှန်းပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း၏ ရှေးရိုးရာစကားသုတေသနလုပ်ငန်းများ၏ အတိုချုံးအမည်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

ဦးရာပုံပြင်-Northern Thai (Viggo Brun 1976), စကားပုံ Analysis (Samor Jen-Jira 1982), ရှေးဟောင်းစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီ-ဘာသာရေးထုံးတမ်းဓလေ့-Northern Thai (Richard B.Davis 1984) ရိုးရာစာပေတွင် လောကအမြင် Chiang Rai (Kamon Was Sum Charen 1987), ပိုးပန်၊ ချစ်ရေးဆိုစကားများ-Lan-Na-Isan comparatives study (Song sak Prang- Wattakun 1989)

အရှေ့မြောက်ဒေသတွင် အိုင်ဆန် (Isan) ရှေးရိုးစကားများလေ့လာမှုကို ရှေ့ဆောင်ရွှေရွက်ပြုသူပုဂ္ဂိုလ်များမှာ Precha Phin-Thong, Jarubut Ruangsuwan, နှင့် Pra Ariyanuwatra တို့ဖြစ်ပြီး အိုင်ဆန်စာပေထိန်းသိမ်းပောင့်ရှောက်ရေး ဗဟိုဌာနကိုထူထောင်ခဲ့ကြသူများဖြစ်သည်။ သူတို့၏ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်မှုများမှာ The Old Isan Tradition

(Precha 1985), Isan-Thai-English Dictionary (Precha 1989), Good Things in Isan (Jarabut 1968), Good Things in Isan Part II (Jarabut 1983), Customs and Old Literature of Isan (Pra Ariyanuwatra 1983) တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဆရာအတတ်သင်ကောလိပ်များမှ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်များအပြင် SWU, Mahasakham ၏ အိုင်ဆန်အနုပညာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဗဟိုဌာနမှ ဖြန့်ချိခဲ့သော ထင်ရှားပေါ်လွင်သည့် စာအုပ်များလည်း ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် Jaruwan Thama-watra ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် "Children's Song" (1977), "Isan Folk Song" (1977), "Characteristic of Isan Literature" (1978), "Analytical Study of Children's Song" (1979), "Isan Folklore" (1984) နှင့် "Isan Wisdom" (1988) တို့ဖြစ်ကြသည်။

ရှေးရိုးရာအစဉ်အလာ စကားများနှင့် ပတ်သက်သော အခြားရေးသားပြုစုမှုများမှာ "Isan khadi" [Siriwat Khamwanasa (အယ်ဒီတာအဖြစ်) 1978], "Isan Reviews" [Siriwat Khamwansa (အယ်ဒီတာအဖြစ်) 1980], Isan Literature (Tawat Punnothok 1979), Isan Folk Plays (FAD 1979), "Pheun Isan: Legend and Isan Folktales" (FAD) 1988), "Isan Folk Poetry" (Suphan Thongkhloy 1980) တို့ဖြစ်ကြသည်။ Phana ကဲ့သို့သော အကြောင်းအရာများကို စိတ်ဝင်စား

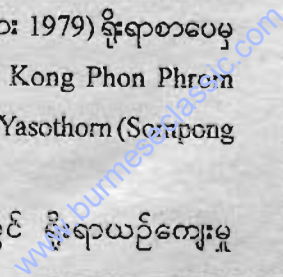

သူများသည် Phana Isan (Jaruwat Thamawatra 1983) ကို ဖတ်သင့်ပြီး "Moh Lum" အတွက်ကိုမူ "Mohlum-Mohkhaen" (Jareon-Chai Khonphairot 1983) ဖတ်ရန်ရည်ညွှန်းပါသည်။ ခမာထိုင်းကိုစိတ်ဝင်စားမှုရှိသူများအတွက် "Southern Isan Heritage" (Burirum T.Co 1979) နှင့် Korat လေ့လာမှုများအတွက် "Folk Culture From Nakhon Ratchasima" (Nakhon Ratchasima T.Co 1987) တို့ကိုဖတ်သင့်သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံအရှေ့မြောက်ဒေသ၏ ရှေးရိုးအစဉ်စကား သုတေသနလုပ်ငန်းများ၏ အတိုချုံးထားသောခေါင်းစဉ် အမည်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

Khon Kaen Folklore-Analysis (Jaruni Kong Phon Phrom 1973), ရိုးရာစာပေ- Phu Thai-Nakhon Phanom (Srisuda Eua-Nakharin 1976), ရိုးရာစာပေ-Nakhon Rachasima (Preecha Uy-Trakun 1977) ရိုးရာပုံပြင်-Surin (Yapadi Jaranyanonta 1978), ရိုးရာပုံပြင်များ- Mahasarakham-Rey-et-Khonkaen (Jaruwat Thamawatra 1979)၊ သီချင်း-Phleng Korat (Thaworn Subongkot နှင့် အခြား 1979) ရိုးရာစာပေမှ လောကအမြင်-Khon Kaen (Jaruni Kong Phon Phrom 1980) ဆိုရိုးဘာသာစကား လေ့လာမှု-Yasothon (Sornpong Janthakhong 1987)

ထိုင်းနိုင်ငံ တောင်ပိုင်းဒေသတွင် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု

လေ့လာခြင်းကို ရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက်ပြုသူများမှာ Swthiwong Phong- Phaibun, Bhinyo, Jittathamma, Wichian NaNakhon နှင့် Pra Phon Ruang Narong တို့ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့ရေးသား ပြုစုခဲ့သည်များမှာ "Good Thing of the South" (Suthiwong 1957), "Southern Thai Folklores" (Swthiwong 1969), Folklore from "Sathin Pra-Ranet-Songkhla (SWU Songkhla 1970) "Southen Thai World View" (Suthiwong နှင့် အခြား 1978) "Content Analysis of Southern Thai Lullabies" (Suthiwong 1981) တို့ဖြစ်သည်။ ဤသည်တို့ကိုထပ်မံဖြည့်စွက် နေသည့်အနေဖြင့် "Thaksin Khadi Institute" (Southern Thai Studies Institute) ၏ ညွှန်ကြားရေးမှူးဖြစ်သူ Suthiwong သည် တောင်ပိုင်းဒေသမှ ပညာရှင်များကိုစုဝေးတွေ့ဆုံရန် စည်းရုံးခဲ့ပြီး ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် တောင်ပိုင်းဒေသထိုင်းအဘိဓာန် နှင့် ၁၉၈၆ ခုနှစ်တွင် တောင်ပိုင်းဒေသထိုင်းယဉ်ကျေးမှု စွယ်စုံ ကျမ်းတို့ကို စီစဉ်ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သည်။ အခြားဆောင်ရွက် လုပ်ကိုင်မှုများမှာ "Phleng Rong Rua (Southern Lullabies) (Bhinyo 1966), "Southern Thai Way of Life" (Wichian 1976) Nakhon Srithammarat (Wichian နှင့် အခြား 1978)" Muslim Thai Heritage (Pra Phon Ruang Narong 1984) တို့ဖြစ်ကြသည်။

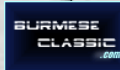

ကလေးချောသိပ်တေးများကို အထူးသဖြင့်စိတ်ဝင်စားသူ များအဖို့မူ Muslim Thai Lullabies in Pattani (Mallika Khananurak 1980) နှင့် Phleng Cha-nong(Southern Lullaby) (Wannaw Yuden 1982) တို့ကို အခိုင်အမာထောက်ခံ အကြံပြုပါသည်။ အရိပ်ထိုးပြသည့်ရုပ်သေးပွဲနှင့် တွဲဖက်သီဆို ရသော ရိုးရာသီချင်းများကို စိတ်ဝင်စားမှုရှိသူများအတွက် "Erotic Song in the Shadow Puppets show" (Chuan Phetkaew 1980) ကိုဖတ်သင့်သည်။ အခြားစုစည်းပြုစုမှုများမှာ "Riddles from Lung Suan-Chumphorn (Ubonmart Phuang Buppha 1982), Chum-Phorn Folktales (Pote Inthara-Wichian 1982) နှင့် Phang Nga Folktales (Surang Bunhok 1987) တို့ဖြစ်ကြသည်။

အထက်ပါစာအုပ်စာရင်းများအပြင် ထိုင်းနိုင်ငံတစ်ဝန်း စီရင်စုအသီးသီး၌ရှိကြသော ဆရာအတတ်သင်ကောလိပ်များ တွင် ထိုင်းဘာသာစကားသင်ကြားမှု ဘွဲ့အတွက်လိုအပ်ချက် များ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် တင်သွင်းထားသောထုတ်ဝေ ခြင်းမပြုရသေးသည့် စာတမ်းများလည်းအများအပြားရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၈၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၅ ခုနှစ်ကာလအကောအတွင်း Surathani ဆရာအတတ်သင်ကောလိပ်မှ ဘွဲ့ကြိုနှင့် ပတ်သက် သည့်စာတမ်းများဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် Nakhon

Rachasima ဆရာများကောလိပ်သည် ထိုစီရင်စုအတွင်းရှိ
ခရိုင်နှစ်ဆယ်၌ စုံစမ်းလေ့လာမှုများပြုလုပ်ခဲ့သည်။

စာတမ်းပြုစုသူ
ဘန်ယတ်ရွအန်ဆရီ
BANYATRUANGSRI
Silpakorn
University

၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ စာပေဗိမာန်စာမူဆု
ဘာသာပြန်စာပေ ပထမဆု
“အာဆီယံရိုးရာ စာပေညွှန်ပေါင်း”
ရေးသူ - ဒေါက်တာညွန့်ရွှေ

အဖ ဦးအောင်မူး၊ အမိ ဒေါ်သိန်းရင် တို့မှ ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၁၉) ရက်နေ့တွင် တောင်ကြီးမြို့၌ မွေးဖွားသည်။

တောင်ကြီးမြို့ရှိ St. Anne's Convent St. Theresa's High School နှင့် အထက (၁) တို့တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့ပြီး တက္ကသိုလ်ဝင်တန်း အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် သွားဘက်ဆိုင်ရာ ဆရာဝန်ဘွဲ့ ရရှိခဲ့သည်။

၁၉၇၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၇ ခုနှစ်အထိ တောင်ကြီးမြို့ စစ်စံထွန်းဆေးရုံကြီးနှင့် မှော်ဘီမြို့ပြည်သူ့ဆေးရုံတို့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

စာပေဗိမာန်ဘာသာပြန် စာပေပြိုင်ပွဲများတွင် ၁၉၉၇ ခုနှစ်အတွက် “သဘာဝနည်းဖြင့် ကုသခြင်း” စာမူဖြင့် ပထမဆု၊ ၂၀၀၂ ခုနှစ်အတွက် “ဒိုင်နိုဆောအသိဉာဏ်” စာမူဖြင့် ပထမဆုရရှိခဲ့သည်။

- အမည်ရင်းမှာ - ဒေါက်တာညွန့်ရွှေ ဖြစ်သည်။
- နေရပ်လိပ်စာ - အမှတ် (၂၄) ဦးညိုလမ်း၊ ရတနာသီရိအိမ်ရာ၊ ဇေနရပ်ကွက်၊ သင်္ဃန်းကျွန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကင်းတိုင်း။

